

20 Julie 1990

Tel: (011) 836-2151 Fax: 838-5901

Prys: R1,50 (R1,33 + 17c AVB)

Gewilder as Oom Paul en bekender as die Beatles? - bl 9

Die seisoen van geweld is toe nie oor nie

JACQUES PAUW

DAAR is tans meer geweld as ooit in Suid-Afrika. Dit het sedert 2 Februarie só toegeneem dat daar nou ernstige kommer heers dat dit die huidige belowende politieke prosesse kan ondermyn en blywende skade aan die gemeenskap kan aanrig.

Die ontsaglike toename in geweldpleging op alle vlakke vind plaas skaars vyf maande ná Staatspresident FW de Klerk se historiese toespraak op 2 Februarie vanjaar waarin hy voorspel het dat die "seisoen van geweld" iets van die verlede is.

Suid-Afrika vind hom midde-in die felste terreur in sy geskiedenis. Net in Junie vanjaar is 67 mense in onrusverwante voorvalle dood, terwyl daar 34 terrorisme-aanvalle was.

Maar dit is nie net terreur wat ontstellend toeneem nie. Die afgelope jaar het voorvalle van openbare geweld met 131 persent toegeneem, gewapende roofof met 17,5 persent, moord met 10

persent, aanranding met 26 persent en verkragting met 5,6 persent.

Onstabiliteit is gewoonlik onafwendbaar wanneer 'n gemeenskap 'n ingrypende transformasie ondergaan. Maar die vlakke van geweldpleging is tans hoër as wat konflik-kundiges dit voorspel het.

Kenner meen dat geweld alle vlakke van ons gemeenskap binnegespyel het. Aan die een kant is daar politieke geweld wat gebore is uit jare van frustrasie en woede en die huidige onsekerheid en vrees. Aan die ander kant is daar gemeenskapsmisdad wat gebore word uit 'n kwynende ekonomie en toenemende bande-loosheid, wetteloosheid en desperaatheid.

Die huidige geweld waarmee Suid-Afrika te kampe het, is grotendeels 'n erfenis van apartheid, meen kenner. Vir baie jare het Suid-Afrika se geskiedenis van verdrukking geweld vertroetel en geregverdig, maar in die laaste jare is dit verder gevestig deur die hoë werkloosheidsyfer, versleggende ekonomie en swak

onderwys.

Die spiraal van geweld in Suid-Afrika het nou uitgekring tot 'n situasie waar daar elke 45 minute iemand in Suid-Afrika vermoor word, elke minuut word twee mense ernstig aangerand word en 'n vrou elke 45 minute verkrag word.

Johan Louw, sielkundige van Kaapstad, sê Suid-Afrika pluk nou die vrugte van 'n gemeenskap wat in geweld gebore en getoë is. "Swartes is met geweld deur wittes onderdruk. Vir albei het geweld 'n lewenswyse geword."

Wim Booysse, politieke konsultant van Pretoria, sê geweld na links en regs neem toe. Daar bestaan tans 63 regse- en ver-regse bewegings, groepe en selle. Baie van hulle predik en pleeg geweld.

Diepte-ontleding oor die spiraal van geweld - bl 12 & 13

En nou vir Groote Schuur Twee

Nelson Mandela, de facto leier van die African National Congress, het dié week teruggekeer ná 'n wêreldtoer enig in sy soort in die moderne wêreldgeskiedenis.

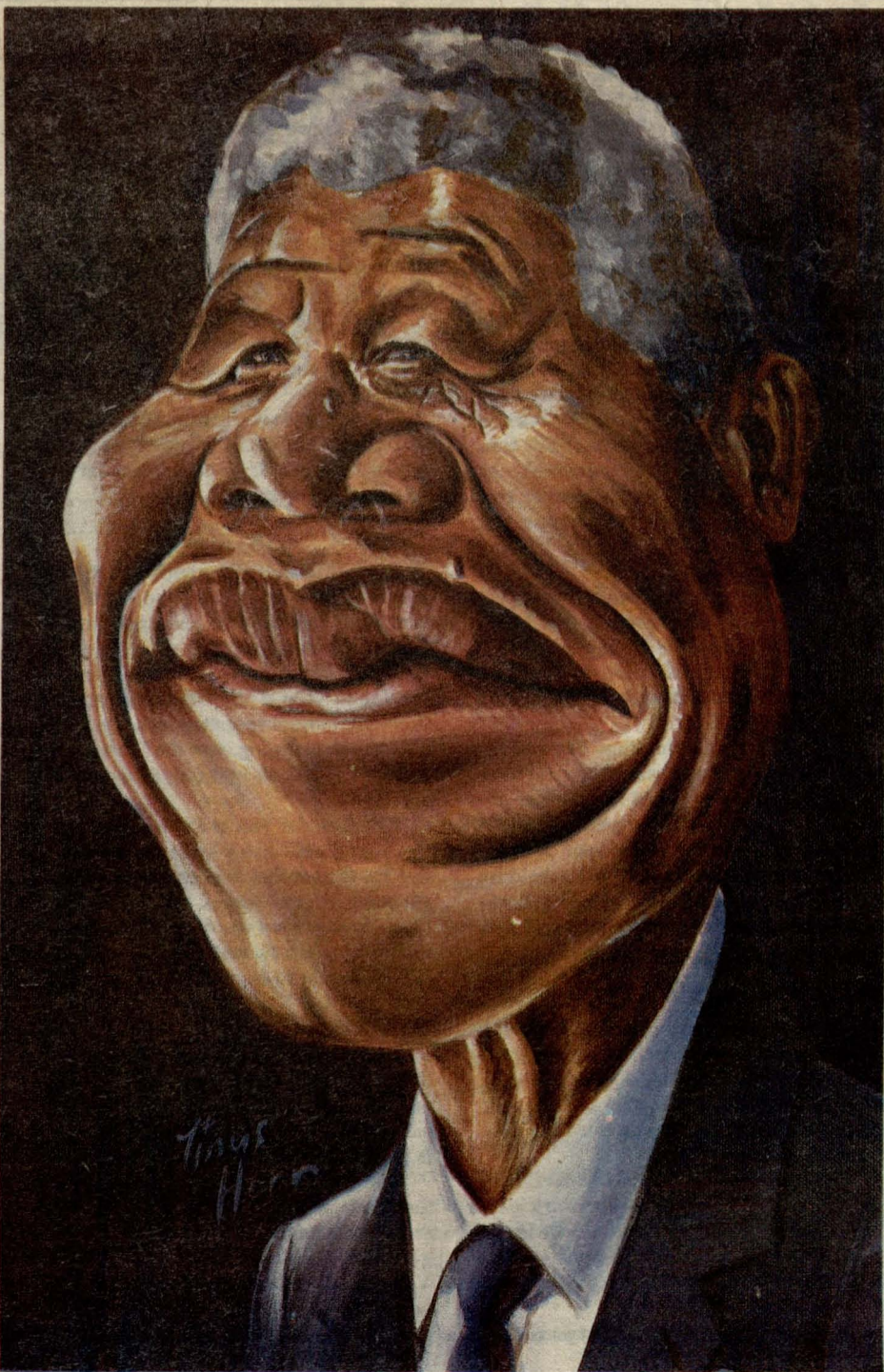
Genl Jan Smuts was die laaste Suid-Afrikaanse politikus wat soveel aansien in die wêreld geniet het, en pres Paul Kruger van die Zuid-Afrikaanse Republiek was die laaste Suid-Afrikaanse leier wat só gewild was in die internasionale gemeenskap. (Volledige ontleding op bladsy 9)

Dit is nie net 'n persoonlike oorwinning vir Mandela nie, maar ook 'n strategiese oorwinning vir die ANC.

Dit plaas egter nuwe druk - buitelands sowel as binnenslands - op die 72-jarige Mandela om nou meer staatsman en minder partyleier te wees, en op die ANC om sy oorgang van militante bevrydingsbeweging na 'n vreedsame, demokratiese politieke party te versnel.

Vertrouelinge en politieke kenner glo dat Mandela dit besef en dat sy rol hiervandaan baie meer pro-aktief gaan wees.

Mandela het dit by sy aankoms duidelik gemaak dat hy haastig is dat die onderhandelingsproses gou op dreef moet kom. Hy het gesê hy hoop om die staatspre-

sident, FW de Klerk, nog in die volgende paar dae te ontmoet.

Die doel is om reëlings te finaliseer vir 'n sogenaamde "Tweede Groote Schuur" wat in Pretoria gehou sal word. Dit kan waarskynlik reeds voor die einde van die maand gehou word. Die datums 30 en 31 Julie word genoem.

Terselfdertyd is die Nasionale Uitvoerende Bestuur (NEC) van die ANC bymekaar geroep vir indringende besprekings vroeg volgende week. Die hoofdoel van die NEC-vergadering is om die huidige stand van die onderhandelingsproses te bespreek.

Alle aandag is gespits op die verskille tussen die regering en die ANC oor dié twee kwessies wat as die struikelblok tot ware onderhandelinge geïdentifiseer is: die definisie van politieke gevangenes; en die terugkeer van uitgewekenes. Aanduiding is dat daar stil-stil heelwat vordering hiermee gemaak is die laaste paar weke.

Die ANC se organisatoriese, ideologiese en strategiese probleme is legio. Die grootste is miskien is die verwarring onder gewone lede oor die totaal nuwe politieke taal van hul leiers, heel anders as die retoriek en slagspreek van die verlede.

Kapenaars aan die opmars

CHRISTELLE TERREBLANCHE

"AS die Oos-Europeërs kan stap, kan ons ook".

Só sê die organiseerders van die Veldtog vir 'n Geregtelike Kommissie van Onderzoek na Moordbendes wat dié week aangekondig het dat hulle 'n massa-optog deur die middestad van Kaapstad vir aanstaande Saterdag beplan met of sonder toestemming.

Die optog is ter inskerping van die groep se versoek aan die regering vir die verbreding van die Harms-kommissie se raamwerk om ook buitelandse moorde te ondersoek, en vir die totale ontbinding van die Burgerlike Samewerkingsburo, die BSB.

Moorde

Intussen het die groep, waarvan die stukrag hoofsaaklik Afrikaners van Kaapstad en die noordelike voorstede is, onthul dat hulle vandag begin met 'n nasionale gewetensregister waarin individuele politici se standpunte oor moordbendes vir die nageslag opgeteken en bewaar sal word.

"Ons kan nie aanvaar dat politieke moorde hier en elders gepleeg is en word in die naam van wet en orde en boonop met ons belastinggeld nie", sê die voorsitter van die veldtog en regsdosent van Stellenbosch, Barney Jordaan.

Jordaan sê die groep het op 25 April 1990 'n ope brief aan die staatspresident gestuur waarin die versoek vervat was.

"Tot op hede het hy egter nog nie op ons versoek geantwoord nie, behalwe vir twee briewe van sy kantoor waarin ontvangs erken is", sê hy. "Die regering se volgehoue weiering om in te gryp, dui na ons mening op 'n doelbewuste poging om 'n deurtastende ondersoek te verhinder".

Optog

Die Veldtog het op die nuuskonferensie in Kaapstad 'n beroep op alle individue en organisasies "wat besorg oor hierdie aangeleentheid is" gedoen om aan die optog deel te neem.

Vrye Weekblad verneem dat wye entoesiasme vir die optog van die Parade na die Veiligheidspolisie-hoofkantoor en die SAW-kantoor in die Kasteel in onder meer UDF- en ANC-kringe bestaan.

"Die regering is volle verantwoordings teenoor die algemene publiek verskuldig", sê die Veldtog in 'n nuusvrystelling.

"Dit help nie om lippe diens aan demokratiese beginsels te betuig terwyl politici die waarheid probeer toesmeer en ook nie bereid is om politieke verantwoordelike vir hierdie wandade te aanvaar nie".

Die Veldtog wys daarop dat die kommissie sy ondersoek weer op 1 Augustus voortsit en dat hy daarom eis dat sy opdrag nou uitdruklik uitgebrei word om ook buitelandse politieke moorde in te sluit.

"Daarbenewens eis ons ook dat die staatspresident onmiddellik opdrag gee dat die BSB ontbind word."

Kommissie

Die optog is die tweede wat deur die Veldtog beplan word. 'n Vorige optog om vir 'n geregtelike kommissie van ondersoek te vra, is verbied. Staatspresident FW de Klerk het 'n dag voor die tyd die Harms-kommissie in die lewe geroep.

Een van die sprekers in die veldtog, Lourens du Plessis, professor in Regte aan die Universiteit van Stellenbosch, sê die eis word in die naam van demokrasie aan die regering gestel. "Sedert 2 Februarie het demokrasie 'n mode-woord geword, maar min is nog daaraan gedoen. Demokrasie veronderstel ook verantwoordelike en die bestaan van moordbendes is ons verantwoordelike", sê Du Plessis.

Ds Herbert Brand van die NG Kerk sê dit is die plig van die kerk om sy volle morele krag op

die regering uit te oefen ten einde die BSB verban te kry, te laat afsien van sluipmoorde en 'n deeglike ondersoek in te stel.

"Die tyd het aangebreek om hard, duidelik en profeties te praat", sê hy en doen 'n beroep "op elke leraar, alle gelowiges en veral lede van die NG Kerk om hulle steun aan die optog toe te sê."

Lesing

Laurie Nathan, voorsitter van die End Description Campaign, sê die ontploffing in 'n parkeerarea in Oos-Londen dié week langs 'n gebou waar 'n ECC-lesing oor die BSB sou plaasvind, is 'n sterk aanduiding dat die moordbendes nog bedrywig is.

Molly Lubowski, moeder van die Swapoleier Anton Lubowski wat verlede jaar in Windhoek in 'n sluipmoord-aanval dood is, sê "daar kan geen nuwe Suid-Afrika wees solank hierdie BSB-kanker van moordbendes nie wortel en tak uitgeroei is nie.

Demokrasie

Die optog begin om tien-uur die oggend op die Parade. Versoekskrifte sal aan die polisie en die weermag oorhandig word waarin hulle gevra word om te weier om opdragte uit te voer wat politieke intimidasie en moorde ten doel het.

Groep wat wil saamstap, kan hulle eie vlotte bring waardeur die moordbende-tema of die strewe na demokrasie so gepas moontlik uitgebeeld word.

Een van die veldtog-organiseerders in sy mondering vir Saterdag se opmars

Harms-sirkus na aan sy einde

JACQUES PAUW

DIE Harms-kommissie, reeds gebrandmerk as 'n waghond sonder tande, staan gevaar om in 'n totale sirkus te ontaard nadat nog honderde name en insidente van slagoffers van politieke terreur aan die kommissaris oorhandig is met die versoek dat getuënis oor dié gevalle ook aangehoor moet word.

Dit volg ná regter Louis Harms se elenaar-dige weiering om verdere getuënis oor die Burgerlike Samewerkingsburo (BSB) aan te hoor en sleutelfigure se verduidelikings oor die stigting, struktuur, beweerde terreur- en wandade en die verdwyning van binnelandse projekteërs van die BSB te verontagsaam.

Die nuwe name en insidente is voorgelê in die vorm van 'n verklaring van 1 600 bladsye deur die polisie en 'n verdere 265 onopgeloste terreurgevalle deur die Onafhanklike Raad van Onderzoek na Informele Onderdrukking.

Daar is sterk aanduidings dat Harms binnekort gaan weier dat enige verdere getuënis aangehoor word sonder dat die minister van Verdediging, generaal Magnus Malan, of die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, hul betrokkenheid by moordbendes verduidelik het. Die kommissie hervat sy werk in die eerste week van Augustus.

Geheimsinnig

Die gevaar bestaan nou dat benewens die feit dat die BSB nooit heeltemal ontmasker sal word nie, dié organisasie in 'n dieper geheimsinnigheid mag verval en dit uiteindelik onmoontlik mag word om hom te ontbind.

Die moontlikheid verskraal ook dat Harms sal vra dat sy verwysingsraamwerk verbreed moet word om getuënis oor die buitelandse optrede van die BSB aan te hoor. Daar is aanduidings dat die BSB tot 60 katore wêreldwyd bestuur.

Die ANC het in 'n verklaring gesê hy beskou die BSB as 'n ernstige bedreiging vir hervorming. Die regering is reeds in kennis gestel dat die voortbestaan van die BSB as struikelblok na ware onderhandelings beskou word.

Die voortbestaan van die BSB maak dit vir die ANC veel moeiliker om sy eie Umkontho we'Sizwe te ontbind en die wapen finaal neer te lê.

Ondanks versekerings van Malan dat die BSB nog net administratiewe funksies verrig, is daar steeds aanduidings dat hulle operasioneel optree.

Operateurs

Die besturende direkteur van die BSB, Joe Verster, is drie weke gelede in die Cape Sun-Hotel in Kaapstad saam met twee van sy operateurs opgemerk.

Buiten Malan weier Harms dat generaal Joep Joubert en Witkop Badenhorst, onderskeidelik gewese voorsitter van die BSB en hoof van staf inligting, deur die Trust kruisondervra word. Beide het reeds getuënis in hof afgelê.

Harms weier voorts dat Hannes Gouws, wat voor die Hjemstra-kommissie getuig het dat hy gehoor het wie dr David Webster vermoor het, en Chappie Maree, lid van die binnelandse vleuel van die BSB en beweerde medepligtige aan die moord op Anton Lubowski, as getuë te dagvaar.

Muitery

Die kommissie het boonop nog niks verder gedoen om die binnelandse projekteërs van die BSB, wat deurslaggewend vir die suksesvolle ontraffeling van dié organisasie is, op te spoor nie.

Wanneer die kommissie hervat sal daar na verwagting veral deur die David-Webster-Trust aangevoer word dat daar genoegsame getuënis bestaan om minstens Verster en Webb van verraad, muitery en terrorisme aan te kla.

Voorstelle sal ook gemaak word vir die ontbinding van die BSB.

Verder sal daar skerp kritiek wees teen Harms se hantering van die kommissie en veral sy weiering om sleutelgetuënis soos Malan en Vlok te roep. Daar behoort ook kritiek teen adv Tim McNally, SC, wat die getuënis vir die kommissie lei, te wees.

McNally het bitter min ondervraging of kruisondervraging van getuënis gedoen. Daar was ook gevalle waar die ondersoekspan van die kommissie, gelei deur generaal Ronnie van der Westhuizen, hul aan vooroordele skuldig gemaak het.

So byvoorbeeld het Van der Westhuizen "mool skoot!" aan die leier van die binnelandse streek van die BSB, Staal Burger, gesê na sy getuënis. McNally het byna geen vrae aan Burger gestel nie.

Lubowski

Intussen is daar steeds nuwe getuënis wat na vore kom oor die klandestiene optrede van die BSB.

Die Trust het Harms ingelig oor 'n bedrag van R600 000 wat 'n Noord-Kaapse beesboer en lid van die BSB, Johan Niemoller, ontvang het vir werk wat hy vir die BSB gedoen. Hy was ook glo betrokke by die monitering van Lubowski.

Verder het 'n ver-regse eiendomsagent van die Oos-Rand, Gary Cornish, in 'n gesprek wat op band vasgelê is, erken dat hy 'n lid van die BSB is en dat lede van dié organisasie betrokke is by die opleiding en bewapening van die AWB.

Die Trust het voorts gevra dat baasspioen Craig Williamson moet getuig oor sy kennis van die binnelandse en buitelandse konflik tussen die veiligheidsmagte en die ANC.

Die Trust meen ook dis noodsaaklik dat die veroordeelde moordenaar en gewese lid van die Brixtonse Moord-en-Roofafdeling, Robert van der Merwe, getuënis moet lewer oor die optrede van Staal Burger toe hy nog bevelvoerder van dié eenheid was.

Vuisvoos, bitter en verdeeld

HENNIE SERFONTEIN

DIE bestaanskrisis en die desperaatheid van die Demokratiese Party word treffend weerspieël deur die feit dat dr Frederik van Zyl Slabbert, die gewese PFP-leier, die afgelope week afsonderlik deur twee senior persone in die DP genader is om die leierskap oor te neem.

Die feit dat die bitterheid oor sy destydse omstrede bedanking nou totaal vergeet is, wys hoe diep in die moeilikheid die DP oor die leierskap-kwessie is. Dit versterk ook die argumente oor die beweerde "politieke bankrotskap" van die DP.

Verskeie groepe vooraanstaande lede van die vuisvoos party vergader dié week om hul posisies in die party te heroorweeg nadat nóg 'n bestuurslid, Pieter Schoeman, dié week sy leiersposisie bedank het.

Dié tweede bedanking sal die huidige bestaanskrisis van die DP slegs vererger en verder oopruk. Aanduidings is ook al hoe sterker dat die DP kwalik in sy huidige vorm kan bly voortbestaan, en dat dit vroeër of later selfs uitmekaar mag spat.

Dié naweek vind daar verskeie private byeenkomste plaas van vooraanstaande en gewone DP-lede wat almal hul posisies in die DP wil heroorweeg. "Ons sien geen toekoms vir 'n DP wat klaarblyklik geen antwoorde vir die nuwe politiek het nie. Tensy iets dramaties verander is die vraag net: loop ons nou

Pieter Schoeman

of wag ons vir 'n futiele debat tydens 'n latere kongres," het een bekende en gefrustreerde DP-lid gister gesê.

In 'n desperate stap om die krisis te besweer, het die dagbestuur van die DP aangekondig dat 'n spesiale noodkongres vroeg in September in Johannesburg belê is. Die lang messe is duidelik uit in die bittere binnegeveg wat reeds op verskeie vlakke binne die party oor 'n aantal fundamentele sake woed.

Volgens mense in die binnekring behels dit veral vier sake. Eerstens gaan dit oor niks minder nie as die voortbestaan van die DP. Die vraag is of die DP hoegenaamd nog 'n bestaansreg in die huidige Suid-Afrikaanse politiek het ná die snelle verwickelinge wat gevolg het op die dramatiese toespraak van 2 Februarie deur die staatspresident, FW de Klerk.

Tweedens is daar die omstrede kwessie van 'n ekonomiese beleid: 'n Vryemark-benadering of 'n benadering op die basis van die sosiale

demokrasie?

Derdens gaan dit daaroor of Afrikaners soos Wynand Malan - of "Dakar-Afrikaners" - nog hoegenaamd 'n rol in 'n klaarblyklik uitgediende verskeurde party te speel het. Vierdens is daar die kwessie van leierskap en die verkiesing van slegs een leier.

Die grootste krisis gaan daaroor of die DP wel in staat is om by die nuwe politiek aan te pas.

Daarom is die bedanking van Pieter Schoeman 'n ewe groot skok as dié van Wynand Malan. Hy verteenwoordig ook die aanwinste uit Afrikaner-nasionale geleedere aan linkse kant die afgelope jare. Hy het twee keer parlementêre setels onder die vaandel van die ou PFP beveg, die een nogal teen Wynand Malan in Randburg. Hy was PFP-stadsraadslid en daarna lid van die presidentsraad vir die PFP.

Schoeman het in sy bedankingsbrief die huidige rol van die DP bevraagteken. Hy verduidelik: "Ek voel die DP spreek op die oomblik nie die werklike politiek aan nie. Die rol van tradisionele opposisiepolitiek het totaal irrelevant geword. Die party sal sy rol in die nuwe situasie totaal moet herdefi-

nier."

Hy sal egter die Septemberkongres bywoon en kyk wat gebeur, maar is nie hoopvol dat iets dramaties gaan verander nie. Schoeman verduidelik: "Sedert De Klerk se 2 Februarie-toespraak en die daaropvolgende gesprekke tussen hom en Nelson Mandela, was daar nog geen sprake dat die DP in staat

is om sy nuwe rol ingrypend te herdefinieer nie.

"Ek is bevrees dat onder talle jong, vroeëre Nasionaliste wat in die laaste verkiesing vir my in Durbanville gestem het, word die DP nou as totaal irrelevant gesien. Tensy die DP radikaal verander, het hulle geen ander uitweg as om De Klerk se inisiatiewe te ondersteun nie".

Wide choice

IF THE Democratic Party wishes to continue on its present course as an inoffensive "watchdog" for civil liberties, it should re-elect Zach de Beer as its single leader. If it wishes to go down fighting in the fatuous belief that it constitutes an alternative government, it should re-elect Denis Worrall.

If the party is still wedded to the idea that there exists, somewhere in the leafy recesses of Stellenbosch, an Afrikaner "Fourth Force" that may be drafted behind an Afrikaans leader — and if the experience of Frederik van Zyl Slabbert and Wynand Malan has not shattered its innocence — it may choose to elect Tian van der Merwe.

If the DP rejects capitalism, abhors the Johannesburg business community, despises Anglo-Saxon liberals, and doesn't mind a confused and variable set of socialist fantasies (and if it thinks Tian van der Merwe too dull) it might try Sampie Terreblanche.

However, if the party wants to be rebuilt around ideas similar to the German social market system, which is democratic, capitalist and humane, it may find in Harry Schwarz the leader who possesses the political intelligence, the education, the principled toughness and the passion for the job. Besides, the choice would persuade several sitting MPs to flee, and thereby strengthen the party.

So sien Business Day die DP se leierskap-keuses

Sterwende wys vinger na polisie in Natalse tragedie

CHRISTINA SCOTT

DURBAN - Die bestuurder van die bus wat Woensdagoggend op die Inanda-pad buite Durban in 'n IRA-tipe lokval betrokke was waarin minstens 26 mense dood is en 56 beseer is, het na bewering sy aanvallers kort voor hy beswyk het as lede van die SAP geïdentifiseer.

Die sterwende busbestuurder het met biddende vroue van die Shembe Kerk-kompleks gepraat terwyl hy in die wrak vasgepen was. Daar was koeëlwonde in sy bors en die stuurwiel van die bus het deur sy onderlyf gesteek. 'n Lid van die Shembe Kerk, Maureen Luthuli, het die sterwende busbestuurder se woorde vertaal as: "Help my, ek is deur bloem (n bynaam vir die SAP-kitskonstabels), polisie en oklova (vigilantes) geskiet."

"Toe het hy weggeraak en nooit weer wakker geword nie", sê Luthuli.

Die minibus met 15 passasiers aan boord, wat voor die bus van KwaZulu Transport gery het, het na die aanval buite beheer geraak en langs 'n wal van agt meter afgestort.

Die voertuig moes spoed verminder omdat 'n padversperring op 'n afdraende deel van die pad aangebring is. Die versperring was die wrak van 'n motor wat in die Februarie-geweld in die gebied aan die brand gesteek is. Die wrak was

Woensdagoggend weer aan die brand, en die hitte was so erg dat stukkie gesmelte metaal in die teer vasgebrand het.

Inwoners van die gebied beweer dat vigilantes ná die ongeluk oor die pad na die toneel gegaan het, beseerdes met klippe gegooi het en op hulle geskiet het.

Die ongeluk het plaasgevind op die berugte grenspad tussen Ohlange, 'n UDF-sone aan die noordelike kant van die pad, en Mshayazafe, die Inkatha-beheerde plakkerkamp aan die suidelike kant van die pad.

Volgens getuies wat aan die oplaai is, blyk dit dat die aanval gerig was op UDF-comrades. Daar is ook al hoe meer aanduidings van polisie-betrokkenheid.

Amawoti-comrades het aan die direkteur van die Demokratiese Party in Natal, Roy Ainslie, vertel dat hulle 'n wenk ontvang het dat 'n lokval sou plaasvind, en dat die gereelde Amawoti-bus toe eerder die agterpad na Durban gevolg het. Ander vervoer is teruggehou.

Polisie-verslae oor die grusame voorval is glad nie baie akkuraat nie. Volgens een verslag word die voorval toegeskryf aan 'n faksiegeveg tussen lede van die "amaqabane en Mshayazafe-faksies". Amaqabane is die Zulu-woord vir comrades en Mshayazafe, wat beteken "slaan hom tot hy dood is", is 'n plek - nie die naam van 'n

groep nie.

Die felste kritiek kom van 'n groep Sayco-lede wat die organiseerders is van 'n onlangse veldtog om huurhuise in B-section, New Town, te herbeset. Hulle het mense aangemoedig om na hulle huise terug te gaan omdat polisie-beskerming beloof is. Hulle sê die polisie het egter hul onderneming verbreek en Dinsdagmiddag hulle gepantserde voertuig uit die grensgebied verwyder. Binne 30 minute het die eerste aanvalle van Mshayazafe gekom.

Die polisie-voorvoerder, luit Bala Naidoo, het verduidelik dat die voertuig twee kilometer verder na 'n uitkykpunt verwyder is, maar joernaliste op die toneel sê die gepantserde voertuig was in 'n laagte geparkeer waar daar geen uitsig was nie.

'n Polisieman van die Inanda basiskamp het egter op voorwaarde dat hy nie geïdentifiseer word nie, die Comrades se weergawe van die voorval bevestig dat die polisie die voertuig verwyder het nadat 'n afvaardiging van Inkatha-gesinde Mshayazafe-raadslede onbevestigde klagtes by die polisie gaan lê het. Die polisie het ook voorvalle van geweld, waaronder 'n vigilante-aanval, 'n petrolbom-aanval waarin twee mense dood is, klipgooiery en ander voorvalle van geweld Dinsdagnag, ontken.

'n Voël van ander vere

WINDHOEK - Die "homing pigeon" ofte wel posduif het letterlik blinknuwe betekenis gekry.

Op Oranjemund, in die suide van Namibia, het 'n posduif met 'n sakkie blink klipies op sy rug by die sekuriteitsafdeling van die Consolidated Diamond Mines op die dorp aangekom.

Amptenare by die myn, wat gesluit is, het die edelstene ter waarde van R11 338 van die harnas op die duif se rug verwyder nadat die duif by hulle aangedoen het.

Die polisie is van die gebeure in kennis gestel en die duif is kos en water gegee.

'n Dag later het die duif sy terugtog huis toe aangepak en só die polisie mooitjies na die huis van sy eienaar gelei: die huis van die posmeester op Oranjemund, Paul Jorh.

Nodeloos om te sê, Jorh en sy medewerker, Colin Groenewald, is in hegtenis geneem en aangekla van onwettige handel in diamante. Hulle het intussen in die hof verskyn en is tans op borgtog.

Dit is die eerste keer dat 'n voorval van dié aard in Namibia aangemeld word, hoewel dit blykbaar jare gelede in Suid-Afrika ook probeer is. - Sapa

Boere en kommuniste pak mekaar

PROMINENTE regse aktiviste het Woensdagaand tydens 'n radioprogram waarop die leier van die SA Kommuniste Party (SAKP), Joe Slovo, die gas was, ingebel en hom gedreig dat hulle sy party sal vernietig.

Hy het hulle op sy beurt van volksmoord beskuldig.

"Ons gaan sonder twyfel die kommuniste uitwis," het Andrew Ford, president van die Boere-Bevrydingsbeweging (BBB), aan Slovo gesê. Daar is min oor Ford bekend.

Die hoofsekretaris van die BBB, Eddie von Maltitz, het ook ingebel en Slovo daarvan beskuldig dat hy van plan is om groot getalle blankes te vermoor en te vermink.

"Ons tel die geweer op om te veg omdat ons nie daarmee tevrede is dat mense mekaar op die halssnoermetode vermoor nie. Ons gaan terugveg, Joe," het Von Maltitz gedreig.

Die BWB is op die heel regse spektrum van die politiek en propageer openlik geweld. - Reuter.

SHE'S GOT WOBBLY LEGS AND A PROUD MOTHER.

AND THOUSANDS OF ENEMIES.

The more we change the world to suit us, the more we threaten the plants and animals around us. People, pollution, drought, over-population ...these are just a few of the enemies. For Shell, the issue is clear. We know that we have to exercise the highest possible degree of responsibility in everything we do.

Working
to make a difference.

Tussen robbe deur is daar mense ook

CHRISTELLE TERREBLANCHE

DIE diamantduikers by Port Nolloth glo dat 'n fortuin in diamante by konsessie-gebied vier op die seabodem lê. Maar hulle kan dit nie in die hande kry nie, want dit is die presiese ligging van 'n robkolonie. Vir die duikers is die robbe 'n struikelblok in hul droom om ryk te word.

Die visbedryf rondom die dorp het reeds in die laat sestigerjare ineengestort, maar die enkeles wat nog 'n lewe uit visvang en kreef-duik maak, vind die nuuskierige robbe lastig. Hulle neem hulle gewere saam see toe. Party sê robskiet is deel van die Namakwalandse kultuur.

Ten spyte van De Beers se multi-miljoenrand diamant-operasies aan die kus, is Port Nolloth se gemeenskap 'n verarmde en behoeftege. Meer as 'n derde van die bevolking is werkloos, sê 'n sakeman, Smokey Mause. Mense stroom steeds na die dorp omdat hulle nie meer op Springbok se myne werk het nie of selfs omdat hulle nie meer in Namibia mag werk nie. Dan kom daar nog gesinne uit Transkei aan om by hulle mans wat vir De Beers werk, te wees.

Die Surplus People's Project beraam dat tussen drie- en vyf-duisend mense al in die twee plakkerkampe, Tentedorp en Bloukamp, bly. Sommige inwoners sê eintlik is dit baie meer.

Baie mense het stukwerk op die dorp, maar min verdien 'n leefbare loon.

'n Taiwanese sakeman, Hsu Hsien-i, het weens oorweldigende internasionale teenreaksie pas afgesien van sy plan om 30 500 robbe vir hulle pelse en geslagsdele te slag en dit in 'n fabriek op Port Nolloth vir die uitvoermarkt te verwerk. Die kwota om die robbe met knuppels te oes is deur die Direkoraat Seevisserye teen 20 sent per rob aan die buitelandse toegestaan, wat die staat sowat R620 sou inbring - kwalik genoeg om 'n huis vir een van die daklose gesinne op die dorp te bou.

Niemand weet wat Hsu daaruit sou verdien nie, maar hy het miljoene rand belê in 'n fabriek wat nog vir die doel van verwerking in aanbou is. Die fabriek sou vier maande van die jaar aan 44 mense werk gee. Dit is volgens alle standaarde 'n druppel in die emmer van die werkloosheidsprobleem, maar sommige desperate inwoners hou vol dat "'n halwe eier beter as 'n leë dop is".

"Ek is jammer die rob-oes is gestop. Nou het ek nie werk nie", het Jan Arendse aan Vrye Weekblad gesê.

Op 'n massavergadering verlede naweek op Port Nolloth, gereël deur die Seal Action Committee om alternatiewe werkgeleenthede te bespreek, was die algemene konsensus dat die Taiwanese onderneming 'n uiterste vorm van uitbuiting verteenwoordig.

Saam met die bewuswording onder die belangstellendes, het die besef posgevat dat robbe nie net 'n bewaningskwessie en emosionele aangeleentheid is nie, maar dat dit as nasionale bron 'n politieke kwessie is.

Jeffrey Makhubalo, 'n werklose inwoner van Tentedorp, sê daar moet beter maniere wees om werk aan inwoners te verskaf as om die omgewing en die mense uit te buit.

Dan Singh, 'n sakeman op Port Nolloth, sê teen R198 per week sou mense wat vir die Taiwanese gewerk het, vir alle praktiese doeleindes nog werkloos gewees het. "Dit kom daarop neer dat een man homself ten koste van 'n ander land se omgewing en mense verryk", verduidelik hy.

Die bewuswording van die funksie wat die robbe in die gemeenskap kan speel, het op sy beurt weer 'n hernieude bewuswording en verantwoordelikheid teenoor die omgewing gebring.

Van die mense sê Port Nolloth voer 'n ekonomiese oorlewingstryd en dat sommige inwoners robvleis eet om aan die lewe te bly.

Dominee Malcolm Damon, wat hom in die geheel teen die Taiwanese operasie verset het, sê die dorp het 'n geskiedenis van uitbuiting. "Kreefduikers het tot onlangs nog R5 per week gekry. Geen wonder nie dat die bron feitlik uitgeroei is en dat mense steeds 'n emmer vol sub-grote kreefsterte vir 'n brood sal verruil",

sê hy. "Ons het werkgeleenthede regdeur die jaar nodig."

Stef Snel, woordvoerder van die Seal Action Committee, wat in die hitte van die landwyse en internasionale protes teen die robslagting gestig is, sê hoewel die rob-oes afgestel is, begin die groep se werk nou eers. "Daar sal indringend ondersoek ingestel word na die moontlikheid om die halfklaar fabriek te koop, die ontginning van die seegrasbron, die vervaardiging van boumateriaal (wat in die Noordkaap teen 100 persent wins verkoop word) en die kweek van groente", sê hy.

Talle probleme en struikelblokke lê in die weg van hierdie ideaal. De Beers laat nie seegras-kwota's in 'n konsessie-gebiede toe nie, het Simon Webb, hoofbestuurder van die Namakwalandse afdeling, aan Vrye Weekblad erken. Die res van die kwota is reeds aan 'n blanke sakeman toegeken wat dit nie gebruik nie. Groente word al jare lank deur 'n monopolie gelewer.

Die regering het hom ook nog glad nie daartoe verbind om nooit weer 'n kwota vir rob-oes aan die dorp toe te ken nie.

Trouens, sowat 300 kilometer noord van Port Nolloth, is 'n fabriek pas vir die oes van robbe by Luderitz in Namibia opgerig, selfs na jare se teenkanting uit bewaringsoorde tydens die land se voor-onafhanklikheidsfase. Die robbe daar behoort aan dieselfde kolonie as dié by Kleinsee.

Die ironie is dat daar vandag nog net so min toepasbare statistiek oor die wisselwerking van robbe en hul omgewing is as toe Jan van Riebeeck in 1655 rob-jag verbied het weens die stank van die karkasse.

Kim van Wijk van die Departement Dierkunde aan die Universiteit van Kaapstad, sê dat aan die hand van beskikbare statistiek, dit minstens 650 jaar sal neem om vas te stel wat die uitwerking op die omgewing sal wees as die rob-bevolking verminder word.

Stef Snel, woordvoerder van die Seal Action Committee, staan op die strand by Port Nolloth waar dié rob in vissemette verstrengel geraak het.

Foto: Christelle Terreblanche.

Hoës by plakkerslopery

PEARLIE JOUBERT

DIE plakkersgemeenskap van Lusaka, 'n gebied buitekant Ikageng kort duskant Potchefstroom, sê hulle sal nie toelaat dat die Potchefstroomse stadsraad of die polisie of die weermag hulle dwing om te trek nie.

Die organiseerder van die Ikageng Civic Association (ICA), Peter Mokele, sê sewe mense is Dinsdag gewond toe die polisie met traangas, rubberkoeëls en donshaal op inwoners van Lusaka geskiet het.

Die Speaker van die Volksraad en LP vir Potchefstroom, Louis le Grange, was by die slopery teenwoordig. Die stadsklerk van die dorp, Doep du Plessis, het self van die huise met 'n stootskrapeer omgestoot.

Volgens Mokele het die polisie en weermag Dinsdagoggend "in volle mag" in Ikageng opgedaag om te verseker dat die ongeveer 7 000 inwoners van die Lusaka-plakkersgebied verskuif word.

Brandende buitbande en klippe is deur inwoners van Lusaka in die pad gegooi om die polisie te verhoed om die gebied binne te kom.

"Daar was ongeveer tien Casspirs van die polisie en tien van die weermag sowel as drie helikopters en twee stootskrapers. Die polisie het half-ses in die oggend daar opgedaag en van alle kante begin aanval.

"Ons is kwaad oor die optrede van die polisie omdat die inwoners van Lusaka 'n week gelede tydens 'n vergadering met die Civic besluit het dat hulle self na ander gebiede sal skuif."

Tydens 'n vergadering tussen die ICA en die Potchefstroomse stadsraad twee weke gelede, is daar volgens Mokele aan die stadsraad gesê dat die mense uit Lusaka sal trek. "Ons het dit egter duidelik gestel dat die mense nie die gebied wat deur die

dorpsraad beskikbaar gestel is, gaan betrek nie."

Inwoners van Lusaka het gesê dat hulle eerder na Ikageng terug wil trek, of na ou-Lusaka, wat nie deur die verskuifings geraak word nie.

Mokele en die ANC-vertegenwoordiger van die Wes-Transvaal, Zakes Molekane, sê 360 inwoners van Lusaka het twee weke gelede uitsettingsbriewe van die Potchefstroomse stadsraad ontvang.

"Die gebied wat aan die plakkers beskikbaar gestel is, beskik oor geen geriewe nie. Hoewel die stadsraad gesê het dat die grond skoongemaak en gereed gemaak is vir bewoning, is daar geen enkele bos uitgekapt nie, daar is nie toiletgeriewe nie en daar is geen voorsiening vir vervoer gemaak nie," sê Molekane.

Volgens hom het die stadsraad twee groot watertanks opgerig. "'n Werker van die stadsraad het vir ons gesê die mense moet nie die water uit dié tenks drink nie omdat dit vroeër twee dieseltanks was. Die water

stink geweldig en dit probeer sleg - ons weet nie nou meer wat om te doen nie."

Mokele sê die stadsklerk, Doep du Plessis, het Dinsdag self op een van die stootskrapers gesit en plakkershuise platgestoot. Die NP-LP vir Potchefstroom en senior parlamentslid, Louis le Grange, was ook teenwoordig op die toneel terwyl die stootskrapers plakkershuise platgestoot het.

"Ons het vir Le Grange gevra hoe hy kan staan en toekyk terwyl ons huise platgestoot word. Hy het net gesê dat hy het niks daarmee te doen nie. Later het hy vir du Plessis gestop - Du Plessis het gesê hy het net vier huise platgestoot. Agt mense het gesê hul huise is platgestoot," vertel Mokele.

Volgens inwoners is ongeveer 20 lorries van die Potchefstroomse stadsraad reeds die afgelope twee dae besig om mense te verskuif.

Volgens die polisie se onrusverslag is twee swart mans weens petrolbom-aanvalle in hegtenis geneem. Insidente van klipgoolery het ook voorgekom, sê die polisie.

General Manager

Work in Progress magazine needs a skilled general manager, with experience in running an organisation, to start work as soon as possible.

Responsibilities include:

- Overall management of the organisation
- Supervision of our administrative and distribution staff
- Generating advertising revenue for WIP
- Liaison with editorial staff

The salary is negotiable. We also offer medical aid and 5 weeks' leave.

Apply in writing, with CV and two references, to:

Southern African Research Service
PO Box 32716, Braamfontein 2017

WORK IN PROGRESS

Plakkers met 'n uitsig oor die see

CHRISTELLE TERREBLANCHE

Dis niemand se verantwoordelikheid nie en selfs al was dit, is daar soveel verwarring oor strukture en burokrasie wat enige plan van aksie lamlê.

Dit is die probleem waarmee mense wat hulle met die skone Houtbaai se ernstige plakkerprobleem bemoei, te make het.

Colin Eglin van die DP, wat Houtbaai al 15 jaar lank in die parlement verteenwoordig, sê die huidige regerings- en konstitusionele- struktuur is 'n doolhof waarin enige oplossing of model vir 'n gemeenskap verstrikt sal raak. Dit is presies wat met Houtbaai, soos ook ander gemeenskappe met plakkersprobleme gebeur het.

"Daar is geen enkele persoon wat verantwoordelikheid vir 'n plakkersprobleem soos dié van Houtbaai kan neem nie", sê hy.

Houtbaai se 5 000 blanke inwoners het die afgelope paar maande toenemend geprotesteer teen die teenwoordigheid van 'n groeiende swart plakkersgemeenskap op waardevolle grond tussen duur eiendom en wonings.

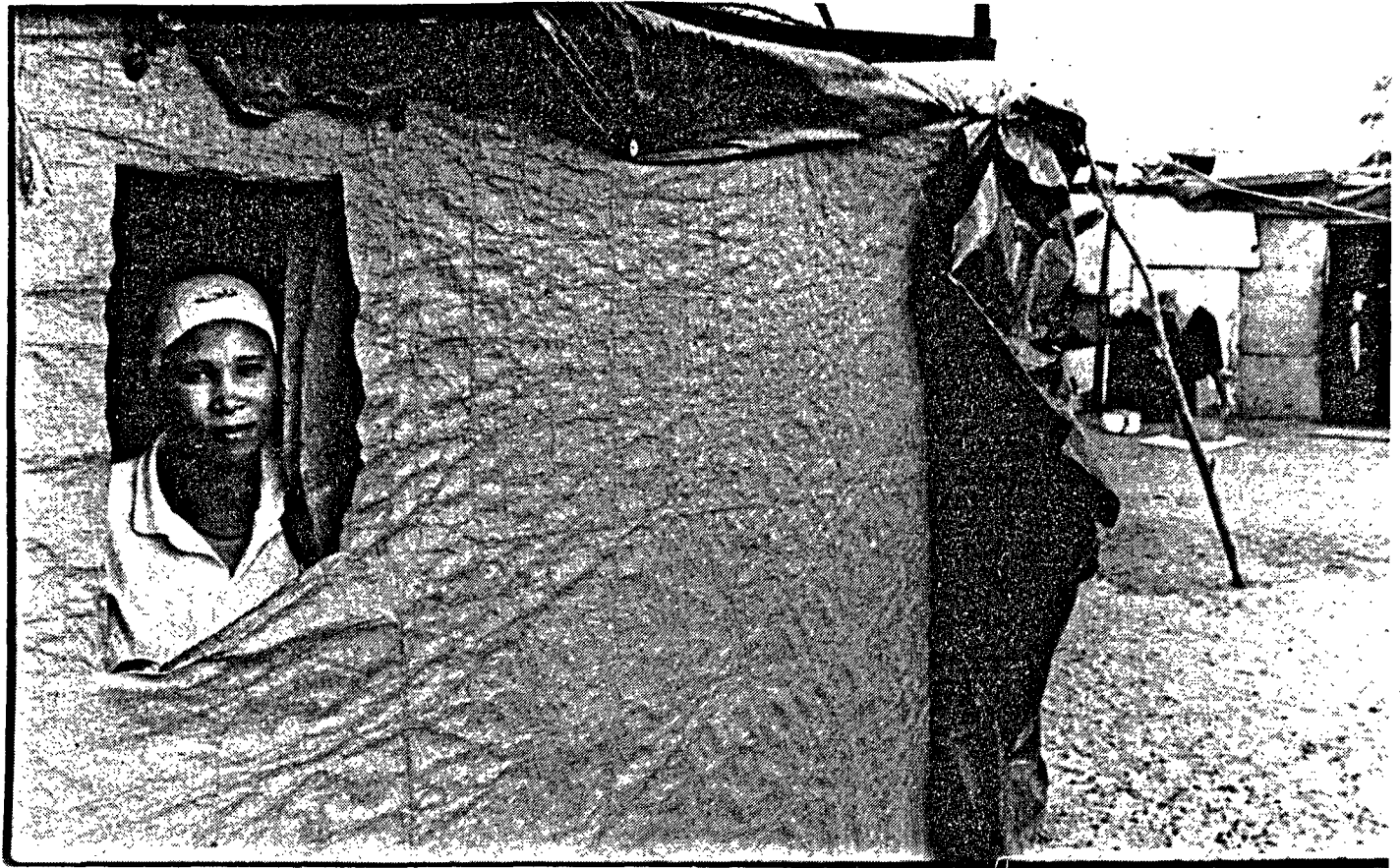
Die bruin gemeenskap, wat net soveel tel as die blankes, is jare lank al tot 'n piepklein gebied langs die hawe beperk, waar feitlik 70 persent van die huise deur meer as een gesin bewoon word. Boonop het die getal werklose bruin en swart mense in die gebied die afgelope dekade aansienlik aangegroei omdat plase in eiendom ontwikkel is en gevolglik werkers van grond vervreem het.

Die vismaatskappye maak al jare lank van swart arbeid gebruik. Die werkers kon of in dié enkelkwartiere sonder hulle gesinne of in Kayelitsha bly. Albei opsies was op die lange duur onprakties en party swart gesinne het 20 jaar lank so ongesiens moontlik agter die bosse teen Karbonkelberg in plakkerstrukture gewoon en geskuil. Tussen die haglike omstandighede is daar een amper siniese troos: 'n wonderlike uitsig oor een van die mooiste baaie in die land.

Na jare van herhaalde gedwonge verskuiwings sonder wesenlike resultate het die minister van Beplanning en Provinsiale aangeleenthede, Hemus Kriel, nege maande gelede aangekondig dat in beginsel aanvaar kan word dat daar voorsiening gemaak moet word vir swartmense in die Skiereiland-gemeenskappe waar hulle werk.

"Dit was soos 'n uitnodiging aan swartmense", sê Eglin nou oor die feit dat die getal swart plakkershutte sedertdien met 'n derde tot 366 aangegroei het.

"Die uitspraak hang nou nog in die lug, want

'n Hulsle by die see. 'n Kaapse plakker loer deur haar venster.

(Foto: Benny Gool - Afrapix)

daar is steeds nie 'n werkbare alternatief tot plakkerie nie." Op die oomblik woon 1000 swartmense in Houtbaai, maar tegnies is geen grond vir hulle nog beskikbaar gemaak nie.

Eglin vind dit nie verbasend dat 'n bloudruk vir die plakkersprobleem nog nie gevind is nie.

Hy verduidelik die administratiewe doolhof waarin die "endemiese probleem van gebrek aan grond en behuising" hom bevind, so aan die hand van die Houtbaaise situasie:

Houtbaai het geen plaaslike owerheid nie. Die blanke gemeenskap het so vroeg as 1984 al die regering gevra om 'n infrastruktuur vir swartmense te skep. Die versoek was strydig met regeringsbeleid dat alle swartmense in die Kaap in Kayelitsha moet bly.

Houtbaai se blankes, meestal welaf, het hulleself onder die Belastingbetalers-vereniging gegroepeer, maar omdat hulle min ten opsigte van die plakkers kon uitrig, het 'n meer radikale

groep, die sogenaamde Eiendomsregte-groep, tot stand gekom.

Die plakkers self is met die hulp van gemeenskapswerkers in die Squatters Coordinating Committee georganiseer, terwyl die bruin gemeenskap steeds weier om 'n Bestuurskomitee te vorm en deur "The Delegation" verteenwoordig word.

Die administrasie van die blanke gebied is die verantwoordelikheid van Ami Venter, minister van Plaaslike Bestuur in die Volksraad, terwyl die bruin gemeenskap onder Andrew Julies in die Huis van Verteenwoordigers val. Nie een van hulle het enige administratiewe meganismes in Houtbaai tot hulle beskikking nie en maak van gemeenskaplike strukture soos die Streekdiensteraad gebruik. Dit beteken byvoorbeeld dat ten opsigte van 'n begroting die inwoners geen inspraak het nie.

Dit is die blanke Volksraad se verantwoorde-

likheid om die Wet teen Plakkerie toe te pas. Venter het besluit om nie weer die stootskrapers in te stuur nie, maar 'n alternatief vir behuising is glad nie hulle verantwoordelikheid nie.

Swart behuising is die Kaapse Provinsiale Administrasie se verantwoordelikheid, terwyl behuising vir bruinmense David Curry van die Huis van Verteenwoordigers se werk is.

Maar eers moet grond vir huise en dienste beskikbaar gestel word en dit moet deur die departement van Hernus Kriel, minister van Beplanning en Provinsiale Aangeleenthede, geskied.

"As hierdie 'n besigheid was, was dit bankrot", sê Eglin, wat meer as net moedeloos is na voortgesette pogings om die gemeenskap byeen te kry om saam oor Houtbaai se toekomstige struktuur te besin. "Die plakkersprobleem kan nie opgelos word terwyl die Groepsgebiedewet nog bestaan nie", beklemtoon hy.

Distrik Ses se mense kom terug huis toe

CHRISTELLE TERREBLANCHE

MEER as 20 jaar nadat PW Botha as minister van Gemeenskapontwikkeling die stootskrapers ingevolge die "Slum Clearance Act" Distrik Ses binnegestuur het, het die stuk kaal grond aan die voet van Tafelberg weer 'n doel waarmee voormalige inwoners hulle wil vereenselwig.

Dit word waarskynlik in Augustus 'n plakkerkamp as deel van die UDF se landwyse protesaksie teen die regering se optrede teen plakkers in die Transvaal. Willie Hofmeyr, waarnemende streeksekretaris van die UDF, sê die protes kan beteken dat mense fisies in Distrik Ses asook in ander dele van die Skiereiland gaan woon of net simbolies sal protesteer.

Die plakkers en die eienaars van die prestige dorpshuis-uitbreiding gaan dan bure word op dié veelbesproke stuk grond.

Vandag, 24 jaar nadat Distrik Ses tot 'n blanke gebied verklaar is, staan die Wet op Groepsgebiede nog feitlik bankvas tussen die hawe en die berg, terwyl die eerste en derde wêreld van die nuwe Suid-Afrika gereed is om in Distrik Ses te ontmoet.

Die grootliks onbeboude stuk grond, al deur baie 'n "skandvlek van apartheid" in die skadu van Tafelberg genoem, was die afgelope paar jaar gedurig in die nuus namate grond wat deur die Raad van Verteenwoordigers (die grond is deur die einste PW Botha aan hulle gegee as bruidskat vir hulle bereidwilligheid om deel van

die Driekamer-parlement te word) aan private ontwikkelaars verkoop is.

Die grond word kruipenderwys deur duur rykmanshuise ingeneem. Verlede week is aangekondig dat die aantal "yuppie"-dorpshuise binnekort sal verdubbel met 'n nuwe ontwikkeling deur ILCO Homes. Stadig maar seker het die regering, wat 60 persent van die grond besit, ook daarop begin bou. Die hoofsaaklik blanke Zonnebloem-techniek pryk reeds in die een hoek (kwotas is vir anderskleurige studente beskikbaar). 'n Klein stukkie van die grond behoort aan die stadsraad van Kaapstad.

Die Hands Off District Six-committee, HODS, wat in 1986 'n poging deur 'n Britse petroleum-maatskappy gekelder het waarin die gebied as 'n sogenaamde veel-rassige woongebied ontwikkel sou word ten einde disinvestering vry te spring, het hom ten gunste van die protes-aksie verklaar.

HODS het 'n mandaat van die voormalige inwoners van Distrik Ses oor die toekoms van die grond en meen die UDF-aksie is in ooreenstemming met sy beleid dat rykmanshuise op die simboliese grond juis ongewens is weens die geweldige tekort aan bekostigbare behuising vir inwoners van Suid-Afrika.

"Solank dit 'n proses in die hand werk wat tot die afskaffing van die Wet op Groepsgebiede kan lei, steun ons dit", het HODS se voorsitter, Anwar Nagiah, oor die voorgenome plakkerie gesê.

Terwyl die voormalige sowat 66 000 inwo-

ners en nasate hulself vandag in plekke soos Mannenburg, Bonteheuvel en Hanoverpark bevind, word verhaal nog vertel van die besondere samestelling van mense, die legendariese persoonlikhede en die kosmopolitaanse atmosfeer wat in Distrik Ses geheers het.

"Geen rasse-wetgewing het daar gegeld nie en die Joodse-, Indiër-, Swart-, Bruin- en Blanke inwoners het harmonieus saamgeleef", vertel Nagiah wat self daar grootgeword het en die eiesoortige nie-rassige staatskool, Travalgar High, bygewoon het. "Daar was geen rasse-insidente nie", sê hy. "Dit was die hart van Kaapstad en talle buitelandse toere het reguit van die hawe af daarheen gegaan om die besondere atmosfeer in die strate en smokkelhuise in te drink."

Die HODS-komitee het hom male sonder tal gekant verklaar teen nuwe ontwikkelings in Distrik Ses voordat die Wet op Groepsgebiede afgeskaf is. Die gebied is onlangs tot 'n vrye vestigingsgebied verklaar, maar anderskleurige bewoners van die nuwe dorpshuise sal byvoorbeeld geen inspraak in die plaaslike regeringsvlakke hê nie.

"Ons weier dat Distrik Ses omskep word in 'n soort Alice in Wonderland om in die nuwe Suid-Afrika as vlagskip van die regering te dien", verduidelik Nagiah. "Buitendien kan die subkultuur wat daar bestaan het, nooit weer herskep word nie", sê hy.

Die groep voel dat die nasionale behuisingsskrisis nie opgelos word deur die bou

van "yuppie"-huisies nie. "Distrik Ses het 'n statussimbool geword en daarmee saam word die fondamente van die klasse-stelsel in Kaapstad versterk", sê HODS.

Die lede voel dat die ontwikkeling van 'n park, monument of Vryheidsplein en die omskepping van die teknikon in 'n reuse burgersentrum beter as 'n herinnering sal dien dat mense "daar werklik gelewe het".

Die Distrik Ses Museum-komitee, met beskermpersone soos Nadine Gordimer en Aartsbiskop Desmond Tutu, is twee maande gelede in die lewe geroep om aan hierdie ideaal gestalte te gee. 'n Boek sal ook binnekort die lig sien.

"Ons wil mense ontmoedig om eiendom van die regering, stadsraad en private ontwikkelaars in Distrik Ses te koop", sê Nagiah. "Hierdie is net nog 'n manier van uitbuiting en 'n totale verontagsaming van ons gevoel oor Distrik Ses. Ons moet die simbool van verset in Suid-Afrika hoog hou omdat ons nog onderdruk word."

Die bou van die nuwe rykmanshuise gaan voort, maar wie gaan dit koop as dit langs 'n plakkerskamp staan?

Fonny Meyerdricks, 'n direkteur van ILCO Homes, sê hy gaan die grond ontwikkel omdat die mark-weerstand sedert 1985 afgeneem het. "Uit die oogpunt van die mark vir dorpshuise is daar geen weerstand nie. Ons het gewag totdat mense nie meer soveel omgee nie. Nou gaan ons bou", sê hy.

'Ons wil nie baklei nie, ons wil net huise hê'

Die mense agter die plakkerhuise

VERLEDE week het ongeveer 150 vroue in Dobsonville hulle kaal uitgetrek om te probeer keer dat die polisie hul huise platvee. Dit het niks gehelp nie. Die vroue het weer hul huise opgerig, maar dit is twee keer weer platgestoot. Wat het dié vroue gedryf om dié bizarre, drastiese stap te neem? **AUDREY BROWN** het gaan uitvind.

Jacobeth Bodigelo, Cecilla Phenethi en Mary Swotho is van dié plakkers wat geen heenkome het nadat stootskrapers van Dobsonville se Stadsraad 79 families se huise platgestoot het nie
(Foto: Elmond Jiyane)

'n KLOMPIE vroumense staan op 'n kaal vlakke om 'n vuur terwyl 'n koue wind die stof om hulle opswiep. Verlede week het hierdie selfde vroue huise op dié kaal vlakke gebou en toe die polisie ingeroep is om die huise plat te stoot, het hulle kaal uitgetrek in 'n poging om die polisie te keer. Nou is daar niks op die veld nie. Die huise is Dinsdag finaal verbrysel en nou staan hulle maar hier om 'n vuur wat gemaak is van die hout wat oorgebly het van een van die huise.

Onder hulle is Cecilia Phenethi, Jacobeth Bodigelo en Mary Swotho. Hulle is almal in Roodepoort-wes gebore vanwaar hulle in die jare sestig saam met hul ouers na Dobsonville verskuif is om plek te maak vir 'n nuwe wit woonbuurt, Horison. Terwyl hulle nog jonk was, was dit makliker om saam met hul ouers te woon. Maar toe hulle getrou het en self kinders van hul eie begin kry het, het dit moeiliker geraak. Omdat die staat in die laaste twintig jaar geen voorsiening gemaak het vir lae-inkomste behuising nie, het Dobsonville begin oorloop van die mense.

Toe besluit dié vroue om deel te neem aan die veldtog om oop grond oor te neem om huise op te slaan.

Phenethi vertel haar storie:

"Ek en my ouers en my broers en susters is in 1962 uit Roodepoort-Wes uit na Dobsonville

toe waar ons almal saamgewoon het. Daar was altesame 16 mense in my ma se huis. Dit was ek en my man en ons ses kinders, my drie broers en susters en hul kinders. Ons het almal in 'n vier-vertrek huis gewoon. Toe ons kinders begin kinders kry, het dinge regtig erg geraak."

Mary Swotho se ma is in 1982 oorlede, en omdat die huis in Dobsonville op haar ma se naam was, is sy en haar drie kinders, haar geestlike versteurde broer, 'n suster en haar kinders, sowel as drie oumense wat by hulle gewoon het, in 1986 uit die twee-vertrek huis uitgesit.

"Ons het toe op die werf van die huis gewoon totdat die polisie ingeroep is om ons daar weg te jaag. Ons het maar mense hier rond gevra of ons op hulle werwe kon woon. Maar sodra dié mense genoeg geld gemaak het om 'n motorhuis en twee kamers op te slaan, het hulle ons uitgesit omdat ons nie die huurgeld kon bekostig nie. Die huur is R90 per maand vir só 'n plek. En so het ons rondgeswerf, van werf na werf. Van 1986 af het ek al vier keer getrek.

"Hierdie plekkie hier was my laaste kans. Ek het regtig nêrens om te gaan nie. Ek is nie hier

om politiek te bedryf nie, en ek maak nie grappe nie. Ek is desperaat."

Nie dat dinge in 'n plakkershuis beter gaan nie. Hier is die omstandighede ewe haglik. Daar is net nooit genoeg plek vir die mense nie. Jacobeth Bodigelo vertel hoe dit is om 'n twee-vertrek huis te deel met meer as tien mense: "Jy woon met mense orals om jou. Die kombuis is 'n slaapkamer, die voorkamer is 'n slaapkamer, die slaapkamer is propvol. Ons ma's slaap in dieselfde kamer as ons mans. As jy jou klere wil uitrek, moet jy dit onder 'n kombes doen. As iemand was, moet die ander mense die huis verlaat. Al reën dit buite - mens het geen keuse nie. Daar staan kos hier, en 'n bed daar."

Dit is die omstandighede wat Phenethi, Bodigelo en Swotho gedryf het om hul klere uit te trek om te keer dat hul huise weer platgestoot word.

"Verlede week het ek my klere uitgetrek om te verhoed dat die polisie my huis platstoot. Dit het nie gehelp nie. My huis is drie keer in die afgelope week verbrysel. Die laaste keer, Dinsdagoggend, het hulle seker gemaak dat ons dit nie meer kan opsit nie, al ons boumateriale is

weggedra.

"As ons vir hulle sê dat ons nêrens het om te gaan nie, vertel hulle ons dat dit nie hulle saak is nie. Hulle sê ons moet huise koop. Op die oomblik slaap ons in 'n kerksaal. Maar die stadsraad wil ook keer dat ander mense ons help. Hulle het die Rooi Kruis-mense weggejaag toe hulle probeer het om vir ons tente en kos te bring. Dié mense gee glad nie vir ons om nie," sê Bodigelo.

Maar die grootste kommer te bespeur onder al die vroue is die uitwerking wat die platstootery en die omstandighede waaronder hulle moet lewe, op hul gesinne het.

Swotho het almal se vrese uitgespreek toe sy sê: "Soos dinge nou staan, weet ek nie eens waar my kinders is nie. Hulle is die eerste mense wat die polisie hier wegjaag omdat hulle terugbaklei. Nou is hulle op straat. Hoe kan ek my familie bymekaar hou? Hulle rook dagga op die strate, hulle word tsotsi's. Ons meisie-kindere raak swanger omdat hulle jongens kry wat miskien in 'n groter huis woon. Dan is daar mos nie 'n keuse nie - sy sal weglou want hier slaap op die vloer in die kombuis."

Daar is ook sprake van korrupsie onder die stadsraadslede. Die vroue noem by name sekere raadslede wat "tjotjo" - huise ruil vir seks met mooi vroue. Die genoemde lede besit ook vier of vyf huise wat hulle aan hul minnaresse gee.

Dan is daar ook die ongevoeligheid van die raadslede. Volgens die vroue wil Tony Roux, die waarnemende stadsklerk, hulle glad nie sien nie. "Hy was Dinsdag hier om self ons huise te vermorsel, maar hy kon nie eers na ons kyk nie," sê Bodigelo.

Die vroue ontken ten sterkste dat hulle vir politieke doeleindes gebruik word. Swotho sê: "Ons probeer so lank al om respek te toon aan die owerhede. Ek doen al van 1967 af aansoek vir 'n huis hier in Dobsonville. Maar elke keer as ek teruggaan om uit te vind of ek 'n huis gekry het of nie, word ek vertel om die volgende week terug te kom. Hulle verseker my elke keer dat daar na my saak gekyk word. Ek wag tot nou toe. Op 29 Junie het ek genoeg gehad. Toe besluit ek om by die veldtog aante sluit. Die owerhede het bewys dat hulle glad nie vir ons omgee nie. Nou wil hulle sê die Civic is besig om ons te manipuleer. Maar dit gaan nie oor die Civic nie. Dit gaan oor ons.

"Ons wil nie met hulle baklei nie, ons wil net asseblief 'n plek hê om te woon. Ons sal 'n lewe maak vir onself. Ons is gewoon daaraan om 'n lewe uit die stof te krap. Solank ons net geregtig is op 'n plek om ons huise op te sit. Dis al wat ons vra."

Die mapplotters het genoeg rede om te kla

AUDREY BROWN

DIE mense van die kleinhowes by Midrand tussen Johannesburg en Pretoria het dié week hul harte uit gepraat oor hul besware teen die Transvaalse Provinsiale Administrasie se planne om 100 000 plakkers van omliggende gebiede reg op hul voorstoepe af te laai.

Vrye Weekblad is op 'n uitgebreide toer van die gebied geneem om die voorgestelde plakkerkamp te gaan sien, en om van nader kennis te maak met die "mapplotters".

Volgens Willem Van Zyl, toergids, lid van die Midrand Krisis-komitee en plot-eienaar in President Park, gaan die inwoners se besware nie oor die feit dat die mense swart is nie, maar wel oor die feit dat die gebied se infrastruktuur nie die instroming van 100 000 mense kan dra nie.

Die inwoners van President Park, sê Van Zyl, is bereid om die ongeveer 500 plakkers wat reeds in die gebied is, te huisves en werk te gee. Maar die plan om 100 000 mense sonder werk daar te gooi, is onregverdig en onmenslik.

Van Zyl sê: "Ek weet mense dink ons is maar net wit skuim. Maar dit is 'n verkeerde indruk. Ons is nie rassisties nie, miskien is ons meer klasbewus, omdat mense hier baie hard gewerk het vir wat hulle hier besit. Maar niemand het die reg om te verwag dat mense op 'n kale vlakke, sonder 'n boom of lopende water te bespeur nie,

moet gaan woon nie."

Toe Vrye Weekblad Woensdag die stuk grond wat deur die TPA vir plakkerhuisvesting uitgewys is, gaan besoek het, is dit nog nie skoon gemaak nie en geen water of rioolwerke is aangelê nie. Die TPA beoog om Maandag met die verskuiving van plakkers van omliggende gebiede soos Tembisa, Bryanston en Sandton te begin.

Volgens Van Zyl en die voorsitter van die krisis-komitee, Michael Glaeser, is hulle deur hul stadsraad, wat in 1986 toestemming gevra het om grond beskikbaar te maak vir "elite swart behuising", mislei.

Die inwoners van President Park het gretig ingestem, want, sê Glaeser, "ons is nie rassisties nie. Ons het 700 hektaar gegee vir die soort behuising wat by dié gebied inpas. Nou word ons goedhartigheid misbruik en daar word van ons verwag om die plakkers van Sandton, Bryanston en Tembisa hier te huisves."

Glaeser, die eienaar van 'n sekuriteitsmaatskappy, het ook groot kommer oor die effek wat dié plan so hê op die omgewing, uitgespreek. "Daar is 'n skuilplek vir voëls hierlangs. Maar met die besoedeling wat deur koolstowe veroorsaak word, sal die voëls weggaan. Dié gebied het ook die hoogste konsentrasie van ouklip, wat glad nie water absorbeer nie. Dus gaan vuil water die plek oorstroom omdat die TPA geen dreineeringstelsel ontwikkel het nie," sê Glaeser.

Die Midrand-gebied, wat oor die afgelope ses jaar baie vinnig groei omdat die grond daar redelik goedkoop is, het 'n bevolking van 36 000 mense.

Van Zyl het hierheen getrek omdat hy na "rus en vrede gesmaag" het. Hy en sy vrou, 'n onderwyseres, het van Florida-noord verhuis nadat hy een oggend wakker gemaak is deur sy buurman wat winde laat.

"Ek en my vrou hê nie eers voor mekaar nie, so hoe kon ek dié ouman se winde verdra? Ek het onmiddellik getrek."

Van Zyl glo dat hy en sy bure baie hard gewerk het om hul huise te bou, en dat dit deel is van die redes waarom die kleinhowe-bewoners 'n klas op hul eie is.

In 'n poging om die besware van mense soos hy duideliker te maak, het Van Zyl, 'n makelaar by 'n bank in Johannesburg, in groot detail oor sy kinderdae in die Vrystaat gepraat waar, toe hy nog 'n jong seun in standerd 1 was, sy pa hom vertel het dat hy vir homself moet sorg.

"Ek moes my eie boeke koop en skoolgeld self betaal. Toe het ek maar my paadjie gekrap deur om vir my 'n fiets te koop vir R3. Met dié fiets het ek drie besighede behartig. Daar was drie maandjies daaraan gekoppel. Aan die kante het ek bottels en bene opgetel, en voor op die fiets was 'n mandjie vol klere van die droogskoonmaakery wat ek afgelewer het. Nadat ek gematrikuleer het, het ek deur middel van lenings 'n

graad aan die Universiteit van Pretoria verower."

Hy bou nou al die afgelope ses jaar aan sy huis, maar daar is nog twee kamers wat nie uitgepleister is nie. "Ek het nie eens matte nie."

"Maar die feit dat ons vir alles werk wat ons besit, maak ons baie individualisties. My ouers kon my nie eens kom kuier hier nie, omdat ek en my vrou eers in 'n Zozo gewoon het. Daar was nooit tyd vir 'n vakansie nie, omdat al my geld en energie op die huis bestee was. Nou dink mense ons is rassisties as ons sê ons wil nie werklose plakkers hier hê nie."

Dis daarom, glo Van Zyl, dat hy en sy bure, wat drie weke gelede 'n komitee gestig het om die plakker-vraagstuk aan te spreek, nie graag sal toekyk dat die waarde van hul eiendom as gevolg van die plakkers verminder word nie.

Van Zyl beskryf sy bure só: "Daar is 'n Indiër-gesin wat al van 1945 hier woon. Dan is daar 'n Pommie, 'n Poolse-gesin, asook 'n Tsjeggiese gesin. Daar is ook baie Rhodies. Eintlik is daar baie uitlanders in dié gebied."

Gepra waarom die kleinhowe-bewoners bekend staan vir hul ver-regse simpatieë, sê Van Zyl: "Ek glo nie dat dit waar is nie. Die KP het net twaalf geregistreerde lede, waarvan twee my bure is - hier in President Park. Maar almal het honde en gewere."

Van Zyl self het ses honde en drie gewere - hy jaag graag - en hy laat niemand ná tienuur op sy werf toe nie.

Word ons meeegesleur?

Hoe vry is ons nou?

Joernaliste word steeds deur 'n magdom wette en regulasies beperk. Mense wat aan protesoptogte deelneem word steeds met traanrook gespuit, met knuppels geslaan en geskiet. Die Publikasieraad gaan voort om films en boeke te verban. Wetgewing wat verslaggewing oor die polisie, weermag en gevangenes beperk, word steeds toegepas. Die dinge vind steeds plaas ten spyte van die sogenaamde "nuwe Suid-Afrika", ten spyte van ontbannings en die gees van versoening waarvan ons elke dag hoor.

Jy kan jou stem voeg by die stryd teen sensuur deur by die Anti-Censorship Action Group (ACAG) aan te sluit.

Ons maandelikse publikasie (Update) dokumenteer alle wette en regulasies van sensuur. Ledegeld is R10 vir individue en R20 vir organisasies.

Vir meer inligting skakel: (011) 331-3517.

A C A G
ANTI-CENSORSHIP ACTION GROUP

JA, ek wil graag deel word van die stryd teen sensuur. Ek sluit in 'n tjek/posorder gekruis en uitbetaalbaar aan die Anti-Censorship Action Group vir die bedrag van R10 R20 . (Merk A.S.B.)

Naam: _____

Posadres: _____

_____ Kode: _____

Tel: (H) _____ (W): _____

Pos aan: Anti-Censorship Action Group, Posbus 260425, Excom 2023.

Die wêreld aan sy voete

Ongeëwenaard in die annale van die wêreld-geskiedenis.

Nog nooit het 'n staatshoof of openbare figuur só 'n oorweldigende internasionale ontvangs gehad nie.

HENNIE SERFONTEIN kyk na Nelson Mandela se pas afgelope wêreldtoer

DIE feit dat Mandela - vir jare die wêreld se bekendste politieke gevangene - nie 'n staatshoof is nie, maar slegs die leier van 'n bevrydingsbeweging, maak die besoek soveel meer merkwaardig.

Verskeie van die regerings van die belangrikste westerse lande waar hy nou was, het tot onlangs geweier om die belangrikheid van die ANC in die toekomstige lotsgevalle van Suid-Afrika te erken. Die Amerikaanse, Britse en Duitse regerings het tot 'n paar maande gelede geweier om op hoë amptelike vlak enige kontak hoegenaamd met 'n "terroristiese, kommunistiese" organisasie soos die ANC te hê.

Nou is hy sonder uitsondering deur die staatshoofde en regerings van al dié Westerse lande ontvang met die eerbetoon en -vertoon wat slegs 'n staatshoof toekom.

'n Opmerking deur 'n vooraanstaande waarnemer onderstreep die uniekheid van Mandela se triomfanklike intog in New York. Hy sê dat "in die geskiedenis nog slegs die oorlogsoorwinnaar, Dwight Eisenhower, in 1945 na afloop van die oorlog, en die ruimtevaarders in 1969 na hul historiese besoek aan die maan, met dieselfde massa-histeriese uitbundigheid deur miljoene New Yorkers begroet is."

Die laaste Suid-Afrikaanse leier wat wye internasionale aansien geniet het, was genl Jan Smuts, onder andere mede-stigter van die Volkebond. In Brittanje het hy 'n besondere status geniet vanweë sy ondersteuning aan die Britte in twee wêreldoorloë. Hy is dan ook een van die min buitelandse leiers wat nog ooit die Britse parlement toegesprek het.

Maar hierdie helde-verering was hoofsaaklik beperk tot Engeland en dan meestal op amptelike vlak.

Staatspresident FW de Klerk se onlangse Europese besoek was vanuit 'n politieke oogpunt baie suksesvol, maar dit was beslis nie uniek nie. Ook was dit op 'n heel ander vlak en beperk tot hoofsaaklik funksionele gesprekke met politieke leiers en nywerars.

Die gewone mense van daardie lande was totaal onaangeraak daardeur en dit kon hul waarskynlik bloedweinig skeel.

In die geval van Mandela was daar intense belangstelling en nuuskierigheid van die hoogste tot die laagste vlak. Dit was presidente en ministers, nywerars en vroue-groepe, maar daar was ook die armes, taxi-bestuurders, werkloos, huisvroue en skoolkinders.

Ironies, vanuit 'n Suid-Afrikaanse perspektief was daar slegs een vorige gebeurtenis waarmee dié Mandela-besoek vergelyk kan word - en dit het

Nelson en Winnie Mandela by hul aankoms op die lughawe Jan Smuts

reeds negentig jaar gelede afgespeel.

Dit is naamlik die Europese besoek van 1900 en die jare daarna deur die grys Paul Kruger, gewese president van die ou Transvaalse Republiek, toe hy in ballingskap moes gaan na die oorrumpeling van sy land deur Brittanje.

In lande soos Frankryk, België, Nederland, Duitsland en Switserland is hy met groot eerbetoon as 'n geëerde held ontvang en nie as 'n verslane leier nie. Pro-Boere en anti-Britse sentimente het hoog geloop onder die algemene publiek en hy is met dieselfde heldeverering begroet as die moderne geslag van Mandela.

Anders as Mandela is hy op hoogste regeringsvlak geïgnoreer behalwe in Nederland.

Kruger het die tragiese einde van die verlede versinnebeeld van 'n eksklusiewe blanke Boere-republiek. Mandela versinnebeeld hoop, die toekoms, die simbool van 'n nuwe inklusiewe demokratiese nie-rassige Suid-Afrika.

Hoe politiek belangrik was hierdie besoek? Was dit werklik 'n sukses vanuit die oogpunt van die ANC? 'n Mens moet verby die emosie, die vertoon, die dikwelse karnaval en teater-tonele kyk.

Die berigte in die Afrikaanse en meeste Engelstalige koerante was negatief. Dit het die besoek afgekam en het sekere minder belangrike insidente buite verband opgeblaas.

Mandela se beweerde "blapse" met uitlatings oor die Jode, die Palestyne, Ghadaffi en Noord-Ierland is almal aan die groot klok gehang.

As Simon Barber, die bitterbek Washington-vertegenwoordiger van Business-Day, die norm is, dan was die Amerikaanse besoek grootliks 'n mislukking en is daar weinig deur Mandela en die ANC bereik. Terwyl Mandela in Amerika was, het die

Sunday Times een uitgawe byna heeltemal daaraan gewy om te vertel hoe sleg Mandela vaar.

'n Sober analise, weliswaar van 'n afstand, lei 'n mens tot 'n heel ander realiteit. Die enigste gevolgtrekking is dat die besoek ongekwalifiseerd 'n reuse-sukses was en dat dit vir Mandela 'n persoonlike triomf was en vir die ANC 'n belangrike deurbraak in die belangrikste Westerse lande.

Dit is nie slegs die euforiese mening van ANC-lede nie, wie se hoogste verwagtinge in elk geval ver oortref is nie. Dit is toevallig ook Woensdag in 'n hoofartikel deur die regse Johannesburgse koerant, The Citizen, erken, al was dit ook hoe teësinniglik.

Mandela het dit reggekry om homself as 'n man van vrede voor te stel en om regeringsleiers daarvan te oortuig dat sanksies behou moet word, kla dié koerant en voeg by: "of ons nou daarvan hou of nie, hy het alles voor hom weggegee".

Veral van belang was die suksesse in Wes-Duitsland, Brittanje en bowenal die VSA, lande met konserwatiewe regerings en wantroue teen die ANC. Nie alleen word Mandela slegs die derde private persoon in die Amerikaanse geskiedenis om die Amerikaanse kongres toe te spreek nie, maar volgens die Amerikaanse kenner van buitelandse sake, Michael Clough, slaag Mandela merkwaardiglik daarin om al sy doelwitte met sy Amerikaanse besoek te verwesenlik.

Dit was om die opheffing van sanksies te verhoed, die geloofwaardigheid van die ANC as toekomstige regering te vestig en te versterk, om fondse in te samel, om die ANC as vreedsame politieke party in Suid-Afrika gevestig te kry, om sy eie posisie internasionaal vis-a-vis De Klerk te verstewig en om Westerse nywerars te oortuig dat Suid-Afrika 'n veilige land is om in te belê en om

mee besigheid te doen.

Hy beïndruk as pragmatikus, nie 'n doktrinêre sosialis met 'n blinde geloof in nasionalisering nie en as 'n man van vrede. Hy is iemand wat De Klerk se goeie trou erken en aanprys terwyl hy die vrese van blanke konserwatiewes erken.

Hierdie analise is eweseer van toepassing op die besoeke aan lande soos Duitsland en veral ook Engeland. Dit beteken dan dat die fynuitgewerkte veldtog van die regering tydens die vroeëre Europese besoek van De Klerk om sanksies onmiddellik opgehef te kry, gefaal het. Nie 'n enkele land was bereid om Mandela teë te gaan nie.

Sy (meestal Suid-Afrikaanse) kritici het in hul pap gestik toe Mandela se gesprek met Ystervrou Margeret Thatcher seepglad verloop, ondanks die histerie oorsy omstrede uitlatings oor Noord-Ierland.

Tydens die drie uur-lange gesprek luister Thatcher in stilte as Mandela haar vir 50 minute ononderbroke toesprek, iets wat volgens geamuseerde Britse diplomate niemand anders tevore nog kon regkry nie.

En ten spyte van haar aartskonserwatisme en hul verskillende style, vind die twee leiers mekaar op persoonlike vlak. Mandela eer haar as 'n besliste opponent van apartheid, bedank haar vir haar veldtog om sy vrylating en veroorsaak daarmee groot konsernasie in tradisionele anti-apartheidseleedere.

Hierdie nuwe Mandela-Thatcher-verstandhouding is van besondere belang, want Thatcher is die enigste buitelandse leier wat die Suid-Afrikaanse regering onder alle omstandighede die afgelope jare ondersteun het. Sy het 'n besonderse noue verhouding met De Klerk, maar sy is ook die enigste buitelandse leier wat groot invloed het op die besluitneming in

Pretoria.

Ook is daar tydens die besoek praktiese stappe in werking gestel om te sorg dat Mandela in staat sal wees om van nou af regstreeks en onmiddellik met staatshoofde soos Bush, Thatcher en Kohl op 'n persoonlike vlak in verbinding te tree. Dit opsigself sê alles oor die nuwe wyse waarop daar na die ANC gekyk word en dit bevestig konkrete die nuwe noue persoonlike bande wat gesmeë is.

Daarmee is die ANC se sentrale plek in die ontplooiende vredeproses erken. Daarmee saam is ewe belangrik vir die ANC ook dat die Mandela-besoek finaal alle hoop van die Amerikaanse, Duitse en Britse regerings die nek ingeslaan het dat hoofman Mangosuthu Buthelezi en sy Inkatha-party die belangrikste komponent van 'n nuwe gematigde toekomstige regering kan word.

Tot nou toe was dit slegs Buthelezi wat vrye en onbeperkte toegang tot Bush, Thatcher en Kohl geniet het.

Van groot belang vir die toekomstige ontwikkeling in Suid-Afrika is miskien die mate waartoe Mandela en die ANC uit hul pad gegaan het om by dié Weste en by die VSA in die besonder om hulp aan te klop.

Met die Oos-Europese krisis, met die onttrekking van die Sowjet-Unie aan die Suider-Afrikaanse konflik en met die gewapende stryd in Suid-Afrika vir alle praktiese doeleindes iets van die verlede, benodig die ANC in Suid-Afrika nou bowenal alles ekonomiese ontwikkeling.

Hierdie wegbeweging van die gewese Sosialistiese blok en die soek na die nuwe verbintnisse in die Westerse invloedssfeer, moet uiteindelik sy impak maak op die interne debat oor 'n nuwe politieke en ekonomiese stelsel vir Suid-Afrika.

Aanhouding sonder verhoor neem toe

DIE De Klerk-era is hier, die noodtoestand is opgehef en vryheid en demokrasie is op pad in Suid-Afrika. Altans, so wil baie Suid-Afrikaners graag glo.

Maar menseregte-kenners sê dat as 'n mens agter die skerms kyk, sien jy 'n ander prentjie: sedert Staatspresident FW de Klerk se toespraak van 2 Februarie het die gebruik van veiligheidswetgewing om mense sonder verhoor aan te hou, toegeneem.

Die is veral die toenemende gebruik van Artikel 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid wat kommer veroorsaak.

Dat die owerhede dié wetgewing oënskynlik heeltemal verskillend op ANC-aktiviste toepas as op regses, lok skerp kritiek uit.

Volgens dié wetgewing kan mense vir 'n onbepaalde tyd vir ondervraging aangehou word.

Aangehoudenenes word gewoonlik in afsondering van ander gevangenes aangehou, en het nie toegang tot 'n prokureur of hul familie nie.

Die gebruik van dié artikel het vandeeweek na vore gekom met die wegneem van Shirley Gunn se seun, Haroon, weens die "toestande" waaronder sy aangehou is, en die aanhouding van verskeie ANC-organiseerders in Natal.

Volgens die Menseregte Kommissie is daar tans 84 mense ingevolge Artikel 29 in aanhouding. Van die 84 is 45 sedert die opheffing van die noodtoestand aan die begin van Junie in aanhouding geneem.

In die afgelope ses maande is 117 mense onder Artikel 29 aangehou, terwyl die syfer vir die teenoorgestelde tydperk verlede jaar minder as 'n 100 was.

Die meeste Artikel 29-aangehoudenenes is volgens die MRK lede van wettige linkse organisasies soos die ANC, die UDF, die PAC, Azapo, jeugkongresse en vakbonde, maar tans word ook nege regses daarvolgens

CHRISTELLE DE JAGER kyk na die voortgesette wye gebruik van aanhouding sonder verhoor en die groot verskil in benadering tussen linkse en regse aktiviste

aangehou.

Raymond Mabudathasi, 'n navorser by die MRK, sê die wetgewing verteenwoordig 'n ernstige skending van menseregte wat toenemend deur die veiligheidsmagte gebruik word.

Die waarde daarvan in terme van ondersoek moet ook ernstig bevraagteken word, sê hy, want 'n baie klein persentasie word uiteindeklik aangekla.

Hy sê dit moet teen niemand gebruik word nie. Hy meen dat die wetgewing die geleentheid skep vir grootskaalse misbruik deur veiligheidsmagte.

Mabudathasi sê dat al word artikel 29 ook nou teen die regses gebruik, is dit verreweg die minderheid van artikel 29-aanhoudings en dit word gewoonlik ook heel anders teen die regses gebruik.

"Vir skrale redes word linkses vir maande aangehou, terwyl regses wat openlik opswepende opmerkings maak en sê hul wil die regering met geweld omverwerp, nie aangehou is nie.

"As regses wel aangehou is, is hul gewoonlik ook gou vrygelaat, of hul word in die hof aangekla, soos byvoorbeeld met die drie mans wat in Yeoville gearreesteer is nadat 'n wapen-

opslagplek gevind is.

Voorbeelde van die verskil in benadering is duidelik wanneer daar na spesifieke gevalle gekyk word.

Glen Thomas, 'n uitvoerende bestuurslid vir die ANC in die Grens, is op 11 Mei in aanhouding geneem nadat hy en drie ander mense na bewering by 'n padblokkade met wapens in hul voertuig gevang is.

Thomas is sedertdien vrygelaat en nooit aangekla nie.

Drie mans wat op 6 Julie in Yeoville gearreesteer is nadat 'n wapenopslagplek gevind is, is onmiddelik aangekla en het die week in die hof skuld erken.

Richard Haswell, 'n sakeman van Welkom, en mynkaptain Hendrik Steyn, is na die ontploffing op 9 Junie by die Nasionale Unie van Mynwerkers onder artikel 29 aangehou. Haswell is vir 48 uur aangehou en is volgens die polisie weens 'n tekort aan getuïenis vrygelaat. Steyn is vandeeweek vrygelaat.

'n Onderwyser, Ishmael Risiba, is

op 21 Junie in Letaba in aanhouding geneem, blykbaar omdat hy 'n rooi bakkie het en iemand wat so 'n voertuig het betrokke was by die moord op 'n polisieman se buurman. Hy is nog steeds in aanhouding.

Peter Harris, 'n menseregteprokureur, sê wetgewing soos Artikel 29 word deur polisie gebruik as 'n "ondersoek kortpad" en het geen plek in 'n demokratiese samelewing nie.

Hy sê aanhoudings het beslis toegeneem in die afgelope paar maande, en vra dat gewone kriminele wetgewing, wat heeltemal voldoende is, eerder gebruik word.

Audrey Coleman van die Hulpentrum vir Aangehoudenenes sê dit is kommerwekkend dat Artikel 29 aanhoudings styg in die tyd van sogenaamde hervorming.

Sy sê die geval van Shirley Gunn is 'n goeie voorbeeld van die potensiaal vir misbruik van die wet.

"Die Khotso Huis-ontploffing het in Julie 1988 gebeur. Die polisie sê hul verdink Gunn daarvan. As daar bewyse teen haar was, kon hulle dit seker lank gelede gevind het en haar aangekla het."

Die polisie sê egter dat die aanhoudings nie teenstrydig is met die huidige regeringsbeleid nie en dat die toename direk verbonde is aan die huidige opswaai van geweld in die land.

Die Direkteur van Openbare Betrekkinge van die Suid Afrikaanse Polisie, genl-maj Hermann Stadler, sê Artikel 29 is nie ingestel op aanhouding sonder verhoor nie, maar vir ondervragingsdoeleindes.

"Artikel 29-aanhoudings is direk gekoppel aan bestaande ondersoek en daarom wissel die getalle so. Sodra die resultate van 'n bepaalde ondersoek nie langer die aanhouding van 'n spesifieke persoon vereis nie, word die persoon vrygelaat. Uit die aard van die saak is sommige ondersoek meer gekompliseer as ander."

Nóg 'n dood in aanhouding

CHRISTELLE DE JAGER

DIE dood verlede Vrydag van 'n Khutsong-jeugdige, Eugene Mbulwana, nadat hy vir twee dae by die Welverdiend-polisiekantoor aangehou is vir ondervraging oor 'n beweerde moord, is die tweede soortgelyke geval by dié polisiekantoor.

Volgens Audrey Coleman van die Sentrum vir die Hulp van Aangehoudenenes is Mbulwana dié sesde persoon dié jaar wat in polisie-aanhouding dood is.

Mbulwana, wat verlede Vrydag in Leratong-hospitaal dood is, het volgens sy ma, Aggie, Vrydag voor sy dood swaar asemgehaal, sy mond, gesig en neus was geswel, sy tande was los, en sy bene en arms was gekneus.

Jeugdige wat saam met hom gearreesteer is, beweer dat hy deur polisie gemartel is en gedurende ondervraging sy bewussyn verloor het.

Die jeugdige, meestal lede van die Khutsong Jeugkongres, is op pad na 'n vergadering met die ANC in Johannesburg om geweld tussen jeugdige in hul gebied aan te spreek, deur polisie gearreesteer.

Mbulwana se vriende het Donderdagaand sy toestand aan sy ma gerapporteer, en toe sy Vrydagoggend die hospitaal bel, het die verpleegster aan diens vir haar gesê dat haar seun volgens die polisie aan epilepsie lei.

"Hy het nie so 'n geskiedenis nie. Later op Vrydag het 'n dokter gesê hy het veelvuldige kopbeserings en ernstige inwendige bloeding in die kop," het sy ma gesê.

IDASA

bled aan

"DIE TOEKOMS VAN VEILIGHEID EN VERDEDIGING IN SUID-AFRIKA"

'n Openbare vergadering oor die IDASA/ANC-Konferensie oor Veiligheid en Verdediging wat in Mei 1990 in Lusaka gehou is.

HOOFSPREKER:

Mnr James Selfe, lid van die Presidentsraad en navorser van die Demokratiese Party.

Datum: 25 Julie 1990
Tyd: 18h30 vir 19h30
Plek: Mariston Hotel, h/v Claim- en Kochstraat Joubertpark, Johannesburg
Foel: R5,00 per persoon

Tee en toebroodjies sal van 18h30 tot 19h30 bedien word.

Vir nadere inligting kontak Patrick Banda by 403-3580/1/2/3/4 gedurende kantoorure

Uitgereik deur die Instituut vir 'n Demokratiese Alternatief vir Suid-Afrika, 5de Vloer, Norvic-Huis, De Kortestraat 93, Braamfontein.

Het u enige probleme met die tuisaflewering van VryeWeekblad?

Skakel gerus die maatskappy wat die verspreiding namens ons doen met enige navrae of klagtes.

As u in die PWV-gebied of Bloemfontein woon, skakel (011) 497 2911 en praat met Michelle, Pamela, Patricia, Marilyn, Adele of Rene.

As u in die Kaapse Skiereiland, Strand, Somerset-Wes, Paarl of Stellenbosch woon, skakel (021) 511 0003 en praat met mev Rossouw.

As u daar nie regkom nie, bel ons gerus regstreeks by (011) 836 2151 en gesels met Kee-Leen, Cathy of Peppy.

SENTRUM VIR ONTWIKKELINGSTUDIES

Navorsing oor kulturele strukture

Die Sentrum is besig om 'n projek van stapel te stuur om Suid-Afrikaanse kulturele strukture na te vors. Die projek sal gebruik word om 'n data-basis te vestig ten einde behoeftes vas te stel, kommunikasie en koördinasie te versterk en 'n fasiliteit vir die netwerking van inligting te skep.

Die Sentrum soek na ses persone om vir die doeleindes van die projek die volgende poste te vul:

- Koördineerder (n kontrakbetrekking vir vyf maande) teen R2 000 per maand.
- Opleidingsbeampte (een week) teen R500.
- Vier navorsers (n kontrakbetrekking vir nege weke) teen R1 500 per maand. Die navorsers sal in verskillende dele van die land gestasioneer wees.

Sluitingsdatum vir aansoek: 27 Julie 1990.

Aansoekers moet 'n volledige Curriculum Vitae, insluitend hul name, adresse en telefoonnommers aan Eric Louw by die volgende adres stuur:

Sentrum vir Kulturel- en Mediestudies
Universiteit van Natal
King George V-laan
Durban 4001

Nuwe Aids-patrone In Suid-Afrika

AUDREY BROWN

IN Suid-Afrika versprei Aids vinniger onder swart heteroseksuele vrouens as mans, maar vinniger onder wit homoseksuele mans as vrouens.

Daar is 4 351 Suid-Afrikaners wat tot op hede as HIV-positief geklassifiseer is. Daar is 430 Aids-gevalle geboekstaaf, waarvan 206 reeds weens dié siekte gesterf het.

Dié statistieke, die mees volledige nog, is vandeeweek deur die departement van Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling uitgereik.

Risiko

Tot onlangs het hoofsaaklik homoseksuele mans die risiko geloop om met die virus besmet te raak. Dit staan bekend as die tipe 1 verspreidingspatroon.

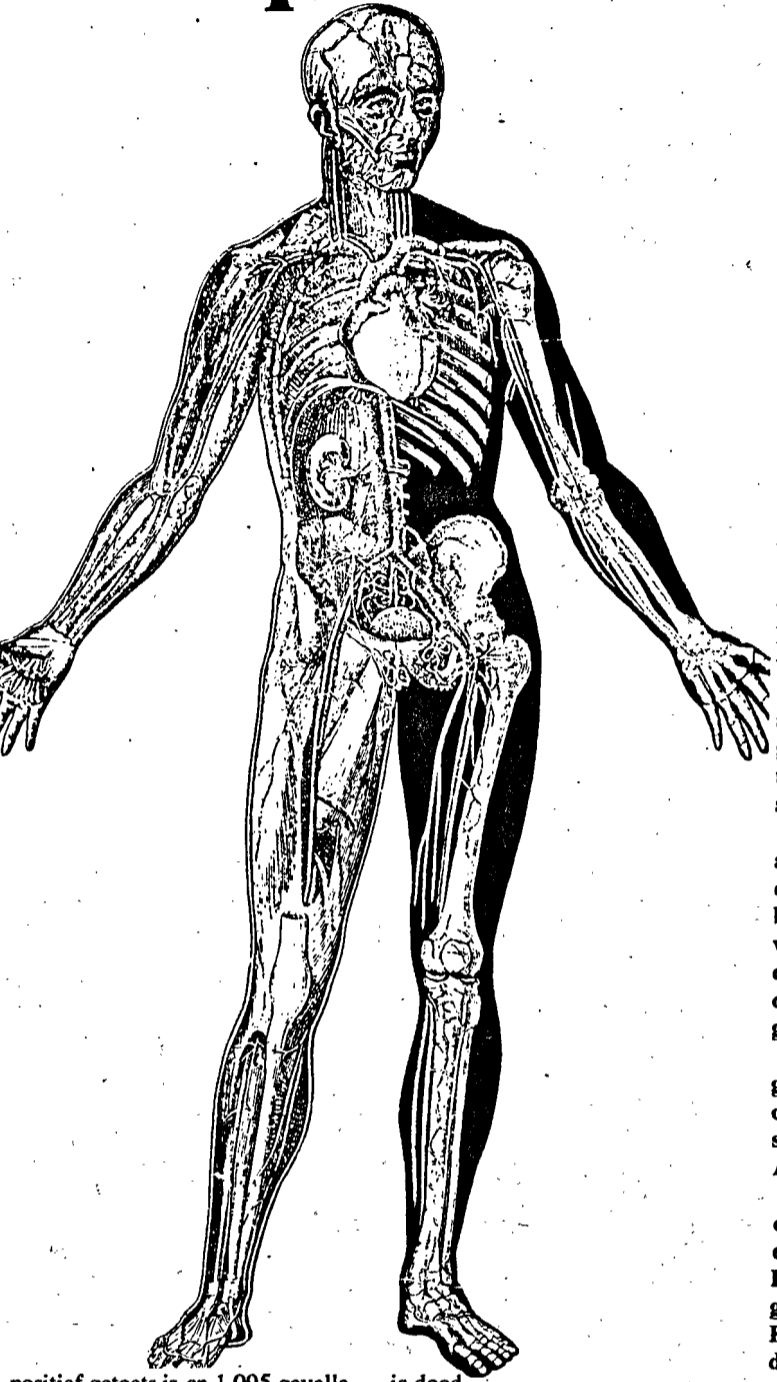
"Suid-Afrika deel nou die tipe II verspreidingspatroon met die res van Afrika. Die HIV het die heteroseksuele bevolking binnegedring en mans en vroue wat betrokke is by hoë risiko-aktiwiteite kan besmet raak. Hierdie aktiwiteit sluit onbeskermd seks met veelvuldige seksmaats in, asook die deel van naalde wanneer dwelms ingespuut word," lui die verklaring.

Verspreiding

Die syfers, wat die periode 1982 tot Junie 1990 dek, dui aan dat die siekte veral in die 30 tot 39 jaar ouderdomsgroep aangetref word en dat die meeste gevalle van HIV-positief en Aids-gevalle in die Transvaal voorkom.

Van nader gekyk, openbaar die syfers sekere interessante patrone in die verspreiding van die virus. Volgens die kategorieë wat in die verklaring uiteengesit is, word die virus meer deur homoseksuele kontak en besmette dwelm-inspuiting-naalde onder blankes versprei, terwyl dit onder swartmense hoofsaaklik deur heteroseksuele kontak en van moeder na baba gedurende geboorte versprei word.

Daar is 50 blanke vroue wat HIV-

positief getoets is en 1 095 gevalle onder swart vrouens. Daar is 1055 wit en 2411 swart manlike gevalle aangeteken.

Die eerste gevalle is in 1982 aangemeld, waarvan albei dieselfde jaar weens die siekte dood is. In die daaropvolgende jare het die syfer elke jaar verdubbel.

Sowat 48 persent van dié pasiënte

is dood.

Maar selfs dié patroon het ook begin verander omdat die getal gevalle wat HIV-positief is, nou elke agt maande verdubbel.

Die neiging is opgelet in navorsing gedoen deur dr Nicky Padayachee van die departement van Gemeenskapsgesondheid aan die Universiteit van die Witwatersrand.

Natal: Aids en oorlog

THANDEKA QUBULE

"IN Natal het ons dalk reeds die trein verpas - ons ernstige Aids-epidemie gaan nie maklik onder beheer gebring word nie."

Dr Aslam Dasoo van die National Education and Health Workers Union (Nehawu) is aan 'die woord.

Die skokkende toename in Aids-syfers in Natal is onlangs bekend gemaak en daar is 'n verband bevestig tussen die oorlog in dié provinsie en die verspreiding van Aids.

Volgens Allan Whiteside, 'n akademikus en Aids-navorsers aan die Universiteit van Natal in Durban, maak die oorlog in die gebied verskele dele onbegaanbaar en daarom het die opvoedingsveldtogte om Aids te bekamp, in dié gebiede geen uitwerking nie.

Aangesien daar nog geen geneesmiddel vir die siekte is nie, is opvoeding en inligting op hierdie stadium die magtigste wapen teen Aids.

In Natal is daar die probleem dat klinieke wat mense van inligting en hulp bedien, afgebrand word. Die KwaMashu-kliniek, wat die groeiende plakkergebied rondom KwaMashu bedien, was onlangs deur krygshere en 'n faksie, Amasig-nora, beset.

Whiteside wys daarop dat "regdeur die wêreld, waar vinnige verstedeliking plaasvind," daar ook 'n toename in HIV-positiewe gevalle is. "Dit word veroorsaak deur morele norme wat verswak as gevolg van verstedeliking. Durban is stad wat die tweede vinnigste ter wêreld groei", sê Whiteside. Hy wys daarop

dat Suid-Afrika se hoofroetes deur Natal sny en dat swaar vragmotors byvoorbeeld van Natal se hawens tot so ver as die middel van Afrika ry.

Durban se hawe bring ook matrose van verskele wêrelddele na Natal. "Mense wat baie reis het gewoonlik verskele seksuele verhoudings en is veral kwesbaar vir Aids", sê hy.

Die vinnige verspreiding van die siekte in Durban en Pietermaritzburg is al voor die deur gelê van vragmotorbestuurders wat die roetes tussen die hoofsentra suid van die ewenaar behartig.

Volgens 'n studie wat deur die Mediese Skool van die Universiteit van Natal gedoen is, is 48 van die 52 vragmotorbestuurders van 'n firma in Malawi, HIV-positief getoets.

Die grootskaalse ontworteling van gemeenskappe en die jeug het ook baie te doen met die toename in die prostitusie-bedryf wat op sy beurt weer ineengevleg is met die swaarvragmotor-roetes.

Jong vroue en tieners neem hul toevlug tot die prostitusie-industrie en reis só die hele land vol.

Volgens dr Isobel Windsor van die Universiteit van Natal se Mediese Skool is daar 26 prostitute in die gebied wat weet dat hulle Aids-draers is, maar steeds werk.

Groot dele van Pietermaritzburg se bevolking is nie net sonder huisvesting nie, maar ook werkloos. Werkloosheid onder die jeug is deur navorsers uitgewys as een van die grootste oorsake van die voortgesette oorlog in Natal en die verspreiding van Aids.

Allan se maat sit met die patat

INA VAN DER LINDE

JOHAN Retief van die Sendingkerk-gemeente Bellville is twee weke gelede op die voorgrond gedruk as die man wat die warm patat moet hanteer. Dié een wat sy mede-leraar, dr. Allan Boesak, so sydelings na sy kant toe aangegee het.

En mense wat hom fyn dopgehou het, is dit eens: hy doen dit uitstekend. Reguit, openhartig, met eerlikheid. 'n Uitlating vroeër die week dat hy liefis nie wil weet waar Boesak hom op die oomblik bevind nie, want dan sal hy moet sê, is 'n uitlating so reg in sy styl.

Eerlike kommunikasie, sê hy dié week aan Vrye Weekblad, glo hy is die enigste manier om omtrede sake te hanteer.

Retief (38), voorsitter van die kerkraad, was vandeeweek nog duidelik verwar oor presies wat vir die gemeente Bellville voor die deur lê.

As 'n man wat van meet af hom met die "struggle" in die Sendingkerk geïdentifiseer het, en wat Boesak nog altyd met geesdrif gesteun het, bevind hy homself in 'n uiters netelige posisie.

Aan die een kant is hy diep bewus van die strategies belangrike rol wat Boesak veral die volgende paar maande binne die Kerk kan speel in sake soos die kerkvereniging tussen die Sendingkerk en die NG Kerk in Afrika in Oktober 'en die beoogde kerkeberaad in November.

Daar is mense binne en buite die gemeente wat druk uitoefen dat die gemeente Boesak onvoorwaardelik moet terugneem. Die Kerk durf hom nie verloor nie, word gesê.

Andersyds, is daar mense wat sterk klem daarop lê dat die Christelike weg met sonde besaai is, maar dat berou getoon en reggemaak kan word wat verkeerd is. Die saak is vererger deur gerugte dat Boesak en Elna

Botha hulle op die oomblik saam in Amerika bevind. Kan die gemeente die oë toekny en hom 'n paar maande gee om eers die "sonde" te laat uitwoed voordat hy berou toon?

Die gemeente beleef dit wat met Boesak gebeur het, anders as die "ouens in die struggle", sê Retief. Hoewel hy glo dat die gemeente Boesak met ope arms terug sal verwelkom, kan dit nie sonder sekere voorwaardes geskied nie.

Indien hy wel die misstap begaan het, sal hy berou daarvoor moet toon en die beweerde sonde moet laat vaar.

"Ek wil dit onomwonde stel: die gemeente gaan nie voorkeur-behandeling aan dr. Boesak gee nie maar hom presies behandel soos enige ander predikant.

"Die gedagte dat die gemeente dr. Boesak met handskoene gaan hanteer is nie waar nie. Die kerkraad is deeglik bewus van die erns van die

saak en gaan geen aspek daarvan probeer verdoesal nie".

Wat die saak so moeilik maak, is dat die kerkraad nog wag op 'n brief van Boesak waarin hy sy posisie uiteensit.

Boesak het verlede week sy bedanking teruggetrek en gevra vir uitstel tot 4 Augustus, wanneer die kerkraad weer sit.

Indien Boesak in die brief bedank as predikant, en bevestig dat daar 'n verhouding is/was, is die prosedure redelik eenvoudig, sê Retief.

Hy word dan afgesit as predikant, en sal moet bedank uit die modertuur en uit die verskillende ander liggamme waarin hy sittingsreg het op grond van sy kerklike amp - soos as president van die Wêreldbond van Gereformeerde Kerke.

As hy vra om net losgemaak te word van die gemeente, en elders beroepbaar gestel te word, is dit 'n ander scenario - een waarvoor hy hom

nie nou kan uitlaat nie, maar wat vir die Kerk voor 'n geweldige dilemma kan plaas.

Oor die leierskapskrisis waarvoor die Kerk geplaas word indien Boesak wel sou bedank, glo Retief nie die Sendingkerk sal op die komende sinode anders praat oor kerkeenheid as tot dusver nie.

Maar dit kan beteken dat die tempo waarteen die Sendingkerk wil beweeg, sal afneem.

En dit kan selfs die gevolg hê dat die samesmelting dalk nie vanjaar nog sal deurgaang nie.

"Waar Allan met sy oordeelvermoë sterk klem sou lê op die beginsel van kerkeenheid, kan ek nou sien dat daar sonder sy leierskap groter klem gelê gaan word op praktiese besware.

"Dit kan selfs beteken dat kerkeenheid moontlik nie vanjaar al deurgaang nie - 'n saak waarvoor ek persoonlik baie jammer sal wees".

Wat sit agter die geweldsindroom?

GEWELD is besig om Suid-Afrika te verkeer en te vernietig. Dit het elke vlak van ons gemeenskap binnege-sypel en indien daar nie nou drastiese stappe geneem word om misdaad en geweld te beveg nie, gaan dit in die toekoms net verder versleg.

Talle kenners meen geweld is 'n erfenis van apartheid. Vir baie jare het Suid-Afrika se geskiedenis van verdrukking geweld vertoel en ge-regverdig, maar in die laaste jare is dit verder gevestig deur die hoë werk-loosheidsyfer, verslegende ekonomiese en swak onderwys.

Die Pretoria teoloog Prof Murray Janson se Suid-Afrika is 'n ver-skeurde en verdeelde land waarin mense nie hul woede en aggressie kan beheer nie. "Ons eie Berlynse Muur is besig om te val, en in plaas daarvan dat mense die nuwe toekoms met geloof instap, gooi hul met die klippe van die afgebreekte muur."

Johan Louw, sielkundige van Kaapstad, se Suid-Afrika pluk nou die vrugte van 'n gemeenskap wat in geweld gebore en getoë is. "Swarties is met geweld deur wittes onderdruk. Vir albei het geweld 'n lewenswyse geword. Mense verander nie so maklik nie."

Heather Reganass van die Nasionale Instituut vir Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders (Nimro), se jare se geweldadige onderdrukking het geweld as norm gevestig. Sy se mense in gesagsposisies wat geweld gebruik; keur dit in der waarheid goed. Kort voor lank word dit 'n norm.

"Geweld is besig om ons te versind. Almal dra deesdae wapens, selfs die verkeerspolisie. Ons sal moet leer dat 'n mens in 'n gesagsposisie kan wees sonder om 'n wapen te dra of geweld te gebruik," se Reganass.

Die woordvoerder van die minister van Wet en Orde, brig Leon Mellet, skryf in 'n onlangse artikel dat misdaad in Suid-Afrika onaanvaarbaar hoog is, en dat dit deels toegeskryf kan word aan ons klein polisiemag, wat per kapita een van die kleinste ter wêreld is.

Verwysende na die toename in terreur, se Mellet: "Daardie mense wat 'n voorsetting van die gewapende stryd propageer, is net so skuldig soos daardie wat hulself vir die stryd om die Boerepublieke bewapen. Albei veroorsaak aggressie, vrees en 'n natuurlike instink tot selfverdediging."

Louw se dat geweld in Suid-Afrika in twee verdeel moet word: politieke en gemeenskaps- of gewone misdade. Hy se vrees en onsekerheid veroorsaak regse geweld, en jarelange aggressie en woede, geweld aan die linkerkant. Tussenin is daar die veiligheidsmagte wat al jare lank dié geweld met geweld bestry.

Wim Boooyse, politieke konsultant van Pretoria, glo dat regse geweld gesetel lê in die geloof dat die "wit stam" van Afrika superieure en mistieke kwaliteit het. Hul glo hul voortbestaan as uitverkore volk word deur swartes bedreig. Dit verwerk 'n vrees en onsekerheid wat in geweld oorgaan.

Booyse se wat veral ontstellend is, is dat dit nou duidelik is dat dié mense bereid is om burgerlike teikens aan te val. Hy se die ANC het eers in 1983 begin om burgerlike teikens aan te val. Vir die regses was dit 'n kwessie van weke voor hulle dié kwantum-sprong gemaak het.

Booyse identifiseer 63 regse organisasies, groepe en selle, waarvan talle geweld predik en beplan. "Van hulle lede is fanaties genoeg om te sterf vir hulle saak. Ons moet ook nie dink hulle gaan somer net verdwyn nie. Die potensiaal vir geweld is ontsittend omdat hulle gewapen en opgelei is."

Louw meen daar is inderdaad 'n groeiende groep regses wat glo die derde vryheidstryd het begin en aanvaar dat hul in hierdie oorlog mag sterf. "Meer as veertig jaar het wittens mense geleer dat hul meerderwaardig, uitverkore en bevoorreg is. Aan die ander kant is swartes uitgedryf en as minderwaardig voorgestel."

'n Woordvoerder van die ANC, Terror Lekota, se Suid-Afrika moet hom begin voorberei vir 'n soortgelyke vlag van regse geweld as die opkoms van die Kuu Klux Klan in Amerika na die bevryding van slawe in 1865.

Mellet se solank die ANC die gewapende stryd propageer en solank as wat Harry Gwala se die ANC sal "onderhandel met AK 47's in hul hande", sal daar mense soos Piet "Skiet" Rudolph wees wat die derde vryheidsoorlog aanhits.

Booyse se regse geweld oorheers tans die debat, maar linkse geweld duur steeds voort. Hy verwys na die moord op 'n ANC-afvallige, Siphon Phungulwa, in Junie vanjaar, die toename in aanvalle op polisië en swart staatsampnare, die toename in die bedrywighede van volkshowe en 'n herlewing van halsnoermoorde.

Louw se dit is onrealisties om nou skielik te verwag dat geweld in swart geleedere met die paar geluide van De Klerk skielik gaan stop. Hy se onderdrukking en polisië-geweld, minderwaardige onderwys en swak behuising bly onveranderd.

"Daardie faktore in die swart gemeenskap wat die afgelope dekades soveel haat, aggressie en frustrasie veroorsaak het, is nog nie almal verwyder nie. Ons het vandeeweek gesien hoe mense se huise platgestoot word. Kan jy net dink hoeveel jy haat as jou huis, al is dit van sink en plank, afgebreek word?"

"Namate ons nader aan 'n nie-rasige Suid-Afrika beweeg, gaan geweld van links en regs toeneem. Regses omdat hul meer desperaat en bevrees begin word, swartmense omdat die frustrasie en onderlinge magstryd onder mekaar toeneem," se Louw.

Janson se dis duidelik dat daar 'n ontsittende aggressie in Suid-Afrika is wat diep gewortel lê in 'n geweldadige verlede. "Die huidige vlag van geweld is die resultaat van 'n ongebalaanseerde samelewing. Ongelukkig sien ons nou dat hoewel witte verander het, gesindhede nog dieselfde is."

Benedens direkte politieke faktore,

lê die wortel vir geweld en toene-mende misdaad in Suid-Afrika ook in die ongelyke sosiale en ekonomiese ontwikkeling van Suid-Afrika, glo Reganass. Sowaat vyf miljoen mense oor die ouderdom van agtien in tans werk-loos. Teen die draai van die eeu kan dié syfer verdubbel.

'n Verdere faktor wat tot die toename in misdaad bydra, is die geweldige instroming van mense na stedelike gebiede. "Hoewel Nimro verheug is oor die afskaffing van in-stromingsbeheer, is daar nie eens genoeg werk of huisvesting vir die mense wat hier gebore is nie. Daar is nie werk vir die mense wat stad toe stroom nie, en in baie gevalle is misdaad die enigste uitkoms," se sy.

Reganass noem ook swak onderwys en die ongelyke verdeling van rykdom as 'n belangrike faktor wat tot misdaad bydra.

Volgens onlangse navorsing van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN) kan geweldmisdade in Suid-Afrika voor die jaar 2020 verdubbel as 'n ekonomiese groei koers van vyf persent nie gehandhaaf word nie. Daar is tans 186 000 aangemelde geweldmisdade wat kan styg tot 410 000 in die jaar 2020.

As geweldmisdade met dieselfde tempo as tans groei, sal daar 33 400 moorde en pogings tot moord in 2020 wees. Verkragting en poging tot ver-

kragting sal styg tot 32 950 en rooftogte tot 100 990.

Dié projeksies is gedoen op grond van die verwagte bevolkingsaanwas in die volgende drie dekades. Die RGN verwag ook dat werkloosheid skerp sal toeneem.

"Volgens berekeninge deur ekonome moet die land 'n ekonomiese groei koers van minstens vyf persent handhaaf om werkgeleenthede te kan skep vir die toenemende aantal mense wat tot die werkslewe toetree," lui die verslag.

Louw glo die huidige vlag van geweld sal vir minstens nog 'n ruk voortduur. Namate die nuwe Suid-Afrika sy finale beslag kry en ongedaide die enigste uitkoms, se sy.

Louw se die potensiaal vir meer geweld in Suid-Afrika bly enorm. Slaag die onderhandelingsproses, het ons meer en feller geweld uit regse geleedere; misluk dit, is ons terug by 'n dekade gelede.

Booyse glo dat regse geweld die grootste bedreiging vir die toekoms inhoud, maar dat dit op drie fronte beveg en gestop kan word.

Hy glo eerstens dat die regering meer begrip vir die dilemma van blanke vrees moet hê en sy kieserspubliek behoortlik moet inlig. Tweedens glo

hy dat veral die Konserwatiewe Party en die AWB moet ophou om geweld te predik en hul lede tot kalmte moet maan.

Derdens moet die ANC stop met sy geweldpraatjies. "Die retoriek en romantiek van revolusie moet laat vaar word. Chris Hanu wat op televisie die voorsetting van die gewapende stryd pleit, doen ontsittende skade."

Mellet meen ook dat emosionele praatjies van links en regs min doen om gemedere te kalmeer. "Die ANC probeer om regverdiging vir die voorsetting van die gewapende stryd in die Harare-Verklaring te kry. Aan die regterkant is daar mense soos Piet Rudolph wat sy dade op grond van historiese regte probeer regverdig," se hy.

Mellet glo dat daar altyd radikale aan die regter- en linkerkant van die politieke spektrum sal wees, maar dat hul getalle so ver as moontlik verminder en sover as moontlik van mekaar verwyder moet word.

Janson se hy meen dat geweld ongelukkig vir 'n tyd nog met ons sal wees. "Dit is ongelukkig nie iets wat na soveel dekades net gaan verdwyn nie. Mense sal van vooraf geleer moet word om dit te hanteer en boonop dat ons mekaar as gelykes moet respekteer. En dis duidelik vir almal nie maklik nie."

Die seisoen van geweld duur voort

"SWART skare vermoor wit onderwyser", "Optog kan oertaard in geweld", "Man kyk hoe vrou stadig sterf", "Man in skietzaak kry borgtog", "Trentiewe betrap - een doodgeskiet", "Bomme: SAP kyk na Rudolph", "Mans keer ontploffing", "Bende wond ses mense in Durban", "Natal-onrus kring uit tot Ewaton"...

Geweld, misdaad en terreur. Dié opskrifte kom uit 'n uitgawe van Beeld vroeër vandeeweek waarin daar sewentien geweldsberigte was. Intendeel, benewens 'n berig oor Boesak en sy nuwe minnares, was daar op die voorblad net berigte oor geweld.

En terwyl mense vroegoggend op 6 Julie 1990 deur Beeld geblaai en die gruverhaal van die vermoorde Marbe Hall-onderwyser gelees het wat net voor sy dood deur 'n skare mense probeer jaag het, het daar 'n bom by 'n huurmotorhalte in Johannesburg ontplof waarin 27 mense beseer is.

En tog was dit geen unieke uitgawe van dié koerant of die taxi-bom net 'n toevalligheid nie. Die afgelope dae het nog bomme ontplof waarin meer

Staatspresident FW De Klerk het in sy historiese toespraak op 2 Februarie vanjaar gesê Suid-Afrika se seisoen van geweld is iets van die verlede. Vandag, vyf maande later, is daar meer geweld in Suid-Afrika as ooit tevore. JACQUES PAUW stel ondersoek in na die geweldsindroom in die huidige oorgangstadium

mense dood is en talle sterf toe onbekendes op 'n bus in Natal skiet. In 'n enkele uitgawe van Beeld van deesweek verskyn sestien geweldsberigte.

Aan die een kant is daar politieke geweld wat gebore is uit jare van frustrasie en woede en die huidige onsekerheid en vrees.

Aan die ander kant is daar gemeenskapsmisdade wat gebore word uit 'n kwynende ekonomiese en toene-mende bandeloosheid, wetteloosheid en desperaatheid.

Korte statistiek vertel 'n grusame verhaal van 'n verdeelde en verskeurde Suid-Afrika wat vasgevang is in 'n spiraal van geweld:

- * Terreur in Suid-Afrika het toegeneem van dertien gevalle in die eerste helfte van 1980, 61 gedurende die eerste ses maande van 1985 tot 105 gevalle gedurende dieselfde tydperk vanjaar. Dit is die hoogste ooit.

- * 'n Onafhanklike politieke konsultant meen die syfer is veel hoër. Hy het 138 gevalle van "revolusionêre terreur" tussen Januarie en Junie gemonitor, 197 gevalle van "sub-revolusionêre terreur" en 6 231 gevalle van agitatie.

- * Elke 45 minute word iemand in Suid-Afrika vermoor, elke minuut word twee mense ernstig aangerand en 'n vrou word elke 45 minute verkrag.

- * Elke drie minute vind 'n inbraak plaas, terwyl daar 'n motor elke nege minute gesteel word. Elke tien minute vind 'n rooftog plaas. Sowaat 10 000 vuurwapens word elke jaar gesteel.

- * Die afgelope jaar het voorvalle van openbare geweld met 131 persent toegeneem, gewapende roof met 17,5 persent, moord met 10 persent, aanranding met 26 persent en verkragting met 5,6 persent.

- * Indien die huidige ekonomiese situasie voortduur, kan die geweldmisdade in Suid-Afrika teen die jaar 2020 verdubbel, voorspel die RGN. Daar is 1989 altesame 186 000 geweldmisdade by die polisië aangemeld, maar as die land se ekonomiese nie behoortlik groei nie, kan dié syfer in die jaar 2020 tot 409 000 opskiet.

- * Gedurende die afgelope vyf jaar is 400 polisie-manne in die uitvoering van hul pligte vermoor en 24 000 is beseer.

- * Net in Junie vanjaar is 67 mense in onrus-verwante voorvalle dood, terwyl daar 34 gevalle van terreur was. Gedurende die eerste week van Julie was daar tien gevalle van terreur.

- * Daar bestaan tans 63 regse- en ver-regse bewegings, groepe en selle. Baie van hulle predik en pleeg geweld en terreur.

- * Waar ver-regses in 1989 vir tussen 0,2 en 1,25 persent van terreur verantwoordelik was, het die syfer nou tot sewe persent gestyg, en neem steeds toe.

- * Sowaat 85 persent van alle terreurvoorvalle in Suid-Afrika word steeds gepleeg deur ondersteuners van die ANC, PAC, die SA Kommunistiese Party en die Swart Bewussynsbewegings, se 'n politieke konsultant. Sedert Januarie 1990 was daar 275 aanvalle op die huise van swart polisie-manne en 985 aanvalle op polisie-manne self.

- * Daarteenoor is 180 mense sedert Staatspresident FW de Klerk se toespraak op 2 Februarie in polisie-aksie dood en 1 633 beseer.

- * Sedert September 1987 het daar volgens amptelike syfers 1 785 mense in die onrus in Natal gesterf. Waarnemers se die getal is veel hoër en sowaat 3 000 mense het al gesterf.

- * Meer as tagtig mense word steeds in Suid-Afrika ingevolge Artikel 29 van die Wet op Binnelandse Vreemde sonder verhoor aangehou. Hier-van is nege ver-regses.

- * Daar is sowaat 115 000 gevangenes in Suid-Afrikaanse tronke, per kapita van die bevolking een van die hoogste syfers ter wêreld. Dié syfer kan oor 30 jaar tot 470 000 groei indien misdaad met dieselfde tempo groei.

- * Die Burgerlike Samewerking-buro (BSB), 'n organisasie wat volgens sy ele getuens linksgesindes binne- en buitelandse ontstig en vernietig, is steeds betrokke by 200 projekte.

- * Aanvalle op anti-apartheidsaktiwiste duur steeds voort.

DIE WEEK
Wêreld:**Aardbewing ruk Filippyne**

Tydens 'n aardbewing in die Filippyne sterf 414 mense. Die Rooi Kruis sê 24 mense is ook in vyf van die noordelike provinsies dood. Onder die slagoffers is 50 skoolkinderen wat sterf toe hulle skool inmeekaartuimel.

Nuwe geskiedenis

Die Wes-Duitse kanselier, Helmut Kohl, beskryf sy ooreenkoms oor 'n verenigde Duitsland met die leier van die Sowjet-Unie, Mikhail Gorbatsjof, as 'n "nuwe bladsy in die Duitse en Europese geskiedenis". Intussen bedank sewe lede van die Sowjet-parlement uit die Kommuniste Party en die Republiek van Litawie 'n direkte uitdaging aan die Kremlin oor verpligte militêre diensplig.

Kubane gee oor

Die spanning tussen Kuba en Tsjeggo-Slowakye oor 17 Kubaanse vlugtelingen wat in die Tsjeggo-diplomatiese sending skuiling gaan soek het, neem af nadat 12 vlugtelingen hulself aan die Kubaanse owerhede oorgegee het. Die Kubaanse owerhede belooft om hulle vry te laat nadat 'n ondersoek geloods is.

Poolse skommeling

Kritici van die leier van die Poolse solidariteitsbeweging, Lech Walesa, vorm 'n alliansie binne solidariteit om Pole se eerste minister, Tadeusz Mazowiecki, te ondersteun en hulle te beywer vir die verkiesing van die land se volgende president deur direkte stemreg. Die "Civil Movement - Democratic Action"-groep wat deur 101 solidariteitsparlementslede, 'n vakbondlede en intellektuele gestig is, word 'n mededinger van die Central Alliance, wat vroeër dié jaar deur ondersteuners van Walesa gestig is.

Aanhouding sonder verhoor

'n Anglikaanse Biskop, Henry Okullu, spreek homself uit teen die aanhouding sonder verhoor van ondersteuners van veelparty-demokrasie in Kenia. Die Sekretaris-generaal van die heersende party, Joseph Kamotho, sê dat dit "verraderlik en immoreel" is. Parlementslede sê die Biskop se preek is ondermyndend en hulle spoor owerhede aan om hom in hegtenis te neem.

Prokureurs betoog

Prokureurs in Kameroen begin 'n betoging van drie dae in protes teen 'n wet wat deur die parlement ingestel is wat hulle onafhanklikheid sal beperk.

Ja vir veelparty

Die oorgrote meerderheid parlementslede in Zaïre stem vir 'n drieparty-stelsel in die land na weke van vurige debat oor die beëindiging van Zaïre se eenparty-stelsel. Die drieparty-stelsel is in April vanjaar deur president Mobutu Sese Seko voorgestel.

Oekraïne nou soewerein

Die parlement van die Oekraïne aanvaar 'n besluit dat hy voortaan soewerein sal optree en plaas republikeinse wette bo dié van die Sowjet-Unie. Dit gee die Republiek die reg om sy eie gewapende magte op die been te bring.

Indiese regeringskrisis

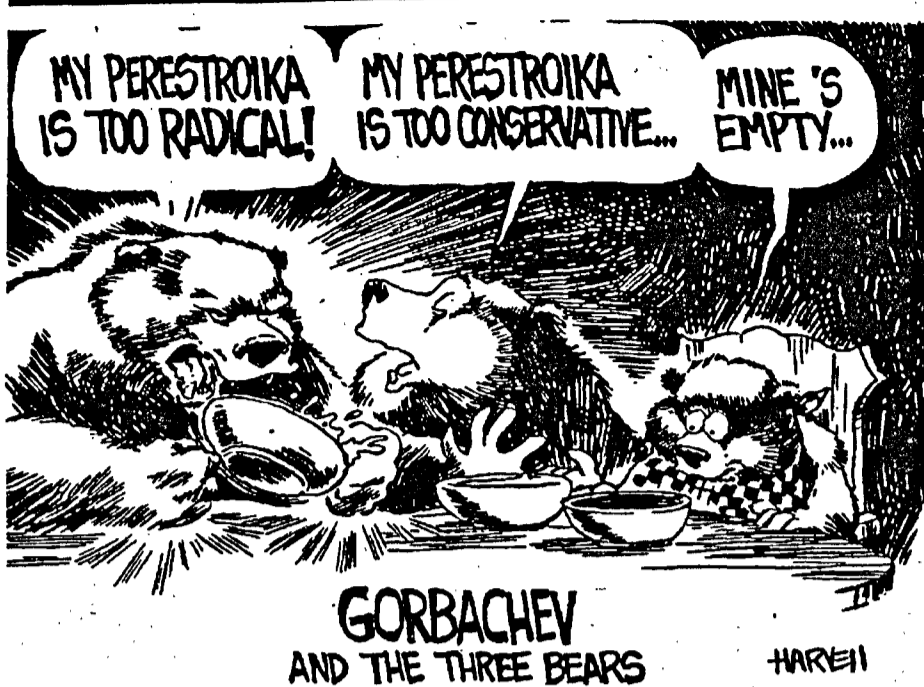
Die regerende party van Indië staan voor 'n krisis nadat die eerste minister, Vishwanath Pratap Singh, onverwags sy bedanking ingedien het. Hoewel Pratap Singh weer sy bedanking terugtrek, duur die politieke krisis in die land voort.

Israel en Sirië wil praat

Israel verklaar hom bereid om onvoorwaardelike vredesonderhandelinge met Sirië te begin. Die president van Sirië, Hafez Al-Assad sê hy sal met Israel onderhandel op voorwaarde dat Israel hom uit die Golan Hoogtes onttrek. Israel het dié gebied van Sirië verower in die Midde-Oosterse oorlog van 1967.

Brasilië begin privatiseer

Brasilië neem die eerste twee stappe om 42 van die land se 220 staatsbeheerde maatskappye teen 1992 te privatiseer. Daar word "privatiseringserifikate" aan finansiële instellings verkoop, en hoewel dit op finansiële markte verhandel kan word, sal dit op die ou end slegs afkoopbaar wees in die vorm van aandele in gedenasio-

Harvell van Greenville Piedmont in Newsweek-

naliseerde maatskappye.

Wilddiewe loop hulle vas

Beskermers van die Zimbabwiese renoster skiet 24 wilddiewe dood. Meer as 14 renosters is reeds vanjaar deur wilddiewe doodgemaak, maar vir die eerste keer is daar meer wilddiewe as renosters wat in die slag bly.

Besorgdheid oor Kenia

Diplomate van die Europese Ekonomiese Komitee spreek hul besorgdheid uit oor die inhegtenisname van opposisie-figure in Kenia. Diplomate spreek ook hul kommer uit oor die onderdrukking van betogings teen die regering waarin 22 mense reeds dood is.

Somalië kry veelparty-stelsel

Somalië se eerste veelparty algemene verkiesing word op 1 Februarie volgende jaar gehou. Die regering bring 'n versoeningskomitee op die been om opposisie groepe te probeer oortred om 'n vreedsame skikking oor hul verskille met die owerheid te aanvaar.

Irak soek sy olie

Irak beskuldig Koeweit van "militêre aggressie" vir die beweerde diefstal van olie ter waarde van 2,4-biljoen-dollar sedert 1980. Irak eis vergoeding vir die olie wat glo deur Koeweit van

Wye steun vir staking

Vakbonde van buurstate en Europa steun die South-African Catering and Allied Workers Union (Sacawu) en sê hulle sal aanhou om sanksies te steun. Werkers van Sacawu is tans op 'n landwyse staking vir hoër lone by takke van Checkers, OK Bazaars en Southern Sun- en Holiday Inn-hotelle. Die algemene sekretaris van Sacawu, Vivian Mtwa, sê die vakbond het 'n lidmaatskap van 90 000 lede en is een van Cosatu se grootste affiliasie.

Distrik Ses beset

Die voorsitter van die UDF in die Wes-Kaap, Bulelani Ngcuka, sê plakkers gaan Distrik Ses naby die middestad van Kaapstad beset. Die UDF sê die besetting van grond wat ongebruik lê, is 'n poging om die regering bewus te maak van die behuisingnood. Dié besluit is reeds verlede jaar tydens die Konferensie oor 'n Demokratiese Toekoms in Johannesburg geneem.

Inkatha wil saampraat

Inkatha doen 'n beroep op staatspresident FW de Klerk om onmiddellik met die onderhandelingsproses te begin. Inkatha, wat verlede Saterdag 'n veelrassige politieke party geword het, verbind homself tot 'n nie-gewelddadige politieke strategie om sodoende 'n veel-party demokrasie in Suid-Afrika te bewerkstellig. Op Inkatha se jaarlikse kongres in Ulundi wend die Nasionale

Dov Fedler In The Star, Woensdag 18 Julie 1990

die Roumalia olieveld naby die grens gesteel is.

Suid-Afrika:**Mandela wil De Klerk gou sien**

Mandela keer van sy wese week-wêreldtoer na die VSA, Europa en Afrika terug. Hy sê op 'n perskonferensie by sy aankoms op Jan Smuts-lughawe dat hy so gou moontlik staatspresident FW de Klerk wil ontmoet om die kwessie van politieke gevangenes sowel as die hou van die tweede ontmoetings tussen die regering en die ANC te bespreek.

Party 'n poging aan om Inkatha 'n bondgenoot te maak in die onderhandelingspolitiek. Die NP-LP vir Vryheid, Junie Mentz, sê niemand kan Inkatha of die Zoeloe-nasie in die onderhandelingsproses ignoreer nie.

Natal-geweld

Altesame 26 mense sterf en minstens 65 word ernstig beseer in die voortgesette geweld in Natal nadat 'n bus en 'n minibus van die Inandapad naby Durban geloop het. Die polisie ondersoek die moontlikheid dat daar skote op die voertuie gevuur is wat tot die grusame ongeluk gelei het.

SAKP-koerant op straat

Die SA Kommuniste Party se koerant, Umsebenzi, is vir die eerste keer na 40 jaar weer op straat verkrygbaar. Dié koerant, wat in Johannesburg beskikbaar is, gee 'n gedetailleerde weergawe van die planne en agenda van die SAKP. Die sekretaris-generaal van die SAKP sê die Sowjet-Unie steun die SAKP finansiëel, maar speel geen rol ten opsigte van die politieke beleid nie. Intussen oorweeg die ANC om sy eie koerant te begin sodra fondse beskikbaar is. Frances Meli, redakteur van die ANC se internasionale mondstuk, Sechaba, sê die ANC het hul eie mondstuk en stem in die gemeenskap nodig.

Mercedes vir Mandela

Die ANC vise-president, Nelson Mandela, ontvang 'n splintemuwe Mercedes Benz vir sy 72ste verjaarsdag. Die motor word aan hom geskenk deur die National Union of Metalworkers (NUM). Die motor is blykbaar spesiaal vir hom gebou om hom te vereer as "die spiedraer van die stryd vir gelykheid".

Azapo beskuldig ANC

Die Azanian People's Organization (Azapo) beskuldig die ANC van intimidasie. Die publisiteitsekretaris van Azapo, Strini Moodley, sê in 'n verklaring dat die ANC sy standpunt oor intimidasie openbaar moet maak. Uitgewekenes van die ANC wat na Suid-Afrika terugkeer, kondig intussen aan dat hulle met aartsbiskop Desmond Tutu en eerwaarde Frank Chikane wil praat oor wanpraktyke in ANC-kampe in Tanzanië en Angola. Uitgewekenes wil vir Tutu en Chikane oortred om die wanpraktyke te ondersoek.

ANC-Inkatha gesprekke afgelas

'n Ontmoeting tussen Inkatha en die ANC word afgestel omdat Inkatha-leiers sê hulle voel die huidige politieke klimaat is nie gunstig vir vredesbesprekinge tussen dié twee organisasies nie. Die ontmoeting is aanvanklik deur Inkatha gereël.

Gevangenes op eetstaking

Vier gevangenes in die Pollsmoor-tronk in Kaapstad gaan op 'n eetstaking. Die gevangenes weier om die kos, wat deur die gevangenis voorsien word, te eet omdat dit van "swak gehalte" is.

DP bespreek leierskap

Die voorsitter van die Demokratiese Party se Uitvoerende Raad, David Gant, sê die DP gaan in September 'n nasionale kongres hou om die leierskapkwessie en die DP se politieke beleid te bespreek. Gant sê tussenverkiesings in Randburg, die kiesafdeling waar Wynand Malan onlangs bedank het, sal nie voor die einde van Oktober gehou word nie. Wysiginge aan dié party se grondwet sal onder bespreking kom tydens die kongres.

Olietenk opgeblaas

Die laaste olietenk aan boord van die gedeeltelike gesinkte ysterertsdraer, die Petingo, wat vroeër hierdie maand naby Richardsbaai gestrand het, word opgeblaas. Die tenke wat reeds opgeblaas is, het baie min olie bevat en anti-besoedelingsgroepe het geen probleme met die skoonmaak daarvan nie. Ongeveer 12 kilometer strandgebied is deur die olie besoedel en die laaste opruimingswerk begin.

NIK-lede aangekeer

Die ANC se binnelandse leier, Walter Sisulu, bespreek die inhegtenisname van drie lede van die Natalse Indiëkongres-aktiviste, Praveen Gordhan, Deepak Patel en Anesh Sunkar, met die Veiligheidspolisie. Sisulu bespreek ook die kwessie van 150 ander politieke gevangenes wat ingevolge die Wet op Binnelandse Veiligheid, artikel 29, aangehou word. Die leier van die amptelike opposisie in die Raad van Afgevaardigdes, Amichand Rajbansi, sê sy party se voortgesette deelname aan die driekamerparlement is onhoudbaar weens die aanhouding van die drie aktiviste.

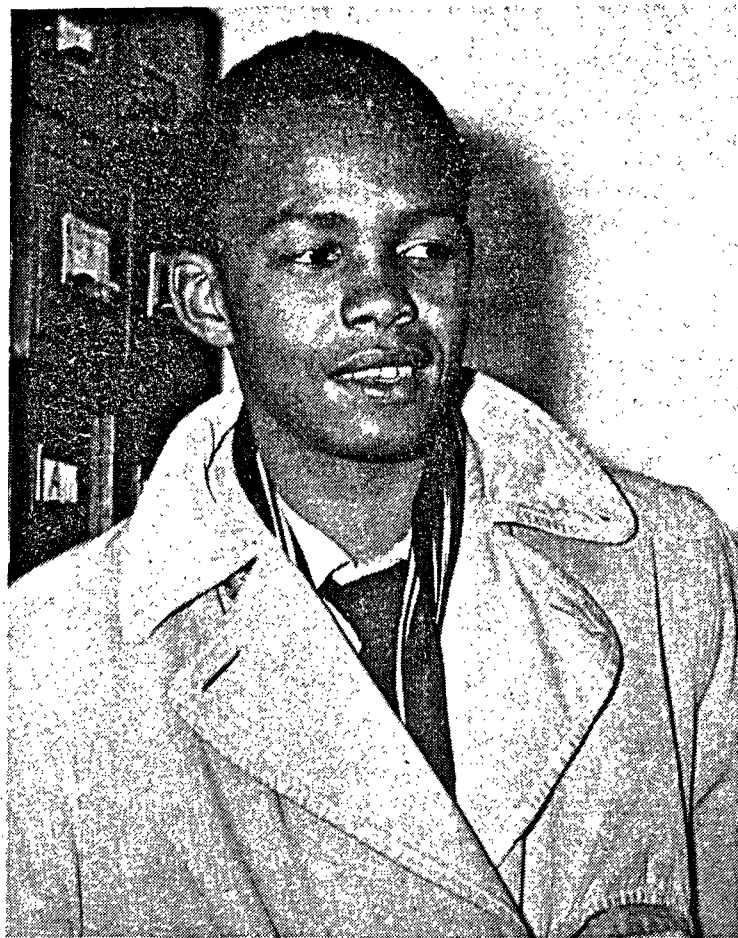
Welkom-geweld

Twaalf mense, insluitende 'n myn-veiligheidsbeampte word beseer in 'n skietvoerval by die St Helena goudmyn naby Welkom. Vier NUM-lede word deur die polisie inhegtenis geneem nadat 11 mynwerkers beseer is in die botsing met veiligheidsbeamptes. Vier werkers is steeds in 'n kritieke toestand in die hospitaal.

* Alle berigte verskaf deur AFP en Sapa

Bloed op ons ontbyttafel

Nat Nakasa

Foto: Bailey's African Photo Archives

Vandeesweek 25 jaar gelede het twee Suid-Afrikaanse skrywers binne enkele dae selfmoord gepleeg: Nat Nakasa se lyk is op 14 Julie 1965 op 'n sypaadjie in New York gekry, hy was 28; dié van die 31-jarige Ingrid Jonker het op 19 Julie in die see by Drieankerbaai naby Kaapstad uitgespoel.

Nakasa - 'n assistent-redakteur van die tydskrif Drum, later die eerste swart rubriekskrywer by die Rand Daily Mail en stigter van die literêre tydskrif The Classic - het in 1964 'n Niemann-navorsingsbeurs gekry om aan die Universiteit van Harvard in die joernalistiek te gaan studeer. Sy aansoek om 'n paspoort is egter geweier en hy is met 'n vertrekpermit landuit.

Ter nagedagtenis plaas Vrye Weekblad hier 'n gedig van Wilma Stockenström en werk van die twee ontslape skrywers.

By die selfmoord van jong skrywers

Ter nagedagtenis van Ingrid Jonker en Nat Nakasa

*Want wanneer hulle sterf
is daar nie formasievlugte nodig nie
gillende sprees begelei hulle en die makaber meeu
hoef daar nie 'n kanonwa gesleep te word nie
gedigte dra hulle
sketse vertel klein intieme besonderhede
lank na die laaste berig oor die ontslape politikus.*

*Maar wanneer hulle te jonk sterf
- afgeskeurde tak van 'n stralende perskeboom -
is dit 'n arm wat afgeruk word
drup die bloed op ons ontbyttafel
koes die huise, krimp die godspaleise ineen
waai 'n bitter rook oor die land uit eidelose spelonke.*

WILMA STOCKENSTRÖM

Ingrid Jonker

A Native of Nowhere

NAT NAKASA

SOMEtime next week, with my exit permit in my bag, I shall cross the borders of the Republic and immediately part company with my South African citizenship. I shall be doing what some of my friends have called, 'taking a grave step.'

For my part, there is nothing grave about it. You needn't even be brave to take the 'step'. It is enough to be young, reckless and ready to squander and gamble your youth away. You may, I dare say, even find the whole business exciting.

According to reliable sources, I shall be classed as a prohibited immigrant if I ever try to return to South Africa. What this means is that self-confessed Europeans are in a position to declare me, an African, a prohibited immigrant, bang on African soil. Nothing intrigues me more.

And the story does not end there. Once out I shall apparently become a stateless person, a wanderer, unless I can find a country to take me in. And that is what I have been trying to achieve in the past few days. I cannot enter America on an exit permit even though I have a scholarship to take up in that country. The Americans will let me in only on a valid passport from a country that is prepared to have me when I leave America.

Apparently, there can be no question of getting the Americans to depart from this, their official policy, unless, perhaps, I moved into the US as a Cuban refugee. For I have read about many Cuban citizens who left their country for the US in that way. But I have ruled this out as something too involved to try. Meanwhile, I have thought of becoming a Zambian, a Nigerian, or a Malawian. But these countries have no embassies in

South Africa, so getting their travel documents would take ages.

My best bet may be to embrace the Jewish faith and procure Israeli citizenship. But again that has its own complications. As an Israeli I may automatically be prohibited entry into Egypt. I may be barred from going to report on any Pan-African conferences that may be held in Cairo in the future.

On the other hand, should I become an Egyptian, I may be expected to declare war on all my Jewish friends - and, Heaven knows, there are many of them. Besides, I don't think I have ever seen an Egyptian, and I have no idea of Egyptian life.

There is some hope, however, that my problem may be solved by the good old Scandinavian countries. I may become the first Scandinavian Pondo in history.

A black viking! Imagine it!

Finally, if all this doesn't work out, I may be compelled to become a Russian. In this way I might even crash into the limelight as an international statesman. After all, the Russians are known to be very keen on backing an African as the next President of the United Nations. Instead of scouring Africa for a candidate, the Russians might start backing their own African - me.

Having achieved that status, there would be nothing to stop me from rising to the highest office in Russia itself. Who knows? I may wind up as the Prime Minister of the Soviet Union. After all, Dr Verwoerd was born in Holland and he became the Prime Minister of die Republiek van Suid-Afrika.

If I should feel home sick while ruling Russia, I could pass a few laws to South-Africanise Russia a little. The first step would be to introduce influx control in Moscow. Get all the native Russians to carry

passes and start endorsing them in and out of town. There are enough African and Indian students studying in Russia nowadays to help me carry out my plan. Apartheid all over again! This time with the Russians at the receiving end. Admittedly, this may be described as Afro-Asian minority rule. Others will call it *baasskap*. But we would call it parallel development, or black leadership with justice.

We would introduce the exit-permit system to cut down on the numbers of Russians in the place. At the same time we could bring in millions of Indians and Africans from Bombay, Calcutta, Umtata and Zululand on an immigration scheme - just as South Africa brings in white immigrants by the thousand every month.

We would have to scrap Communism from the start. In fact, I would import South Africa's Suppression of Communism Act lock, stock and barrel. Communism would be an enemy number one. Anybody who opposed my apartheid policies too much would wind up banned or detained.

Unfortunately, all these are mere dreams. For the time being, my future lies in a number of diplomatic bags. Various consuls are trying to see what can be done for me. I hope, when I write next week, it will be as a former South African. As far as I can, I shall try not to interfere with your domestic affairs, let alone meddle with your white or non-white politics.

"A Native of Nowhere" het in 1964 in die Rand Daily Mail verskyn en is later opgeneem in The World of Nat Nakasa wat deur Essop Patel saamgestel is. "Die kind" kom uit Rook en oker (1963) en "By die selfmoord van jong skrywers" is oorspronklik in Contrast gepubliseer. Werk hier herdruk met die vriendelike vergunning van onderskeidelik Ravan Press, Anna Jonker en Wilma Kirsipuu.

Die kind

*Die kind is nie dood nie
die kind lig sy vuiste teen sy moeder
wat Afrika skreeu skreeu die geur
van vryheid en heide
in die lokasies van die omsingelde hart*

*Die kind lig sy vuiste teen sy vader
in die optog van die generasies
wat Afrika skreeu skreeu die geur
van geregtigheid en bloed
in die strate van sy gewapende trots*

*Die kind is nie dood nie
nóg by Langa nóg by Nyanga
nóg by Orlando nóg by Sharpville
nóg by die polisieostasie in Philippi
waar hy lê met 'n koeël deur sy kop*

*Die kind is die skaduwee van die soldate
op wag met gewere sarasene en knuppels
die kind is teenwoordig by alle vergaderings en wetgewings
die kind loer deur die vensters van huise en in die harte van moeders
die kind wat net wou speel in die son by Nyanga is orals
die kind wat 'n man geword het trek deur die ganse Afrika
die kind wat 'n reus geword het reïs deur die hele wêreld*

Sonder 'n pas

INGRID JONKER

Woelinge vir 'n plekkie in Doe se paleis

**RICHARD NYBERG en
CHRISTIAN SPILLMANN**

ABIDJAN - Terwyl rebelle hul stryd van sewe maande voortsit om die regering van president Samuel Doe tot 'n val te bring, begin die onderlangse stociery tussen verskeie belangegroep vir 'n plekkie in die onseker politieke toekoms van Liberië.

Die meeste van die land se ministers is tans in die naburige Sierra Leone waar vredesamesprekinge met die National Patriotic Front of Liberia (NPFL) reeds vier keer skipbreuk gely het en vandeeweek weer hervat word. Intussen duur die bloedige burgeroorlog wat reeds meer as 5000 lewens geëis het, voort. NPFL-rebelle het feitlik deurgaans die oorhand in gevegte wat strek van die noord-oostelike Nimba-streek tot in die buitewyke van die hoofstad Monrovië. Die hewigste gevegte vind tans plaas in die Paynesville-voorstad wat vroeër die week deur rebelle herower is.

Die rebelle staan vas in hul eis dat daar geen skietstaking sal wees tensy Doe, wat in 1980 aan bewind gekom het na 'n bloedige militêre staatsgreep, bedank nie.

Maar baie van die Liberiërs, selfs dié wat wil sien dat Doe bedank, is onseker oor wat die toekoms sal inhou. Baie vra hulself af of die lewe onder bewind van die rebelle-leier, Charles Taylor, 'n voortvluggende voormalige regeringsamptenaar wat aangekla is van verduistering van sowat 'n miljoen dollar, veel beter sal wees as dié wat hulle nou ken.

Die aanklagte teen Taylor is verlede maand deur die regering laat vaar nadat 'n algemene amnestie aan NPFL-rebelle aangekondig is.

Amerika, die grootste ondersteuner van Liberië en 'n helper in die huidige vredesproses, het ook reeds sy bedenkinge uitgespreek oor Taylor se beweerde bande met Libië.

Taylor wou aanvanklik niks sê oor die moontlike politieke bestel in 'n "post-Doe"-eranie, maar die rebelle het onlangs voorstelle vir 'n 24-man tussentydse regering bekend gemaak. Dié voorgestelde regering bestaan uit verteenwoordigers van elk van Liberië se 13 streke en sommige ander uitgesoekte lede. Hulle stel ook 'n algemene verkiesing binne vyf maande ná Doe se bedanking voor.

Sommige groepe het reeds hul steun aan Taylor bekend gemaak. 'n Groep wat homself die "misplaaste

Liberiërs wat tydelik in Sierra Leone woon" noem, het in 'n onlangse verklaring gesê hulle "steun die doelstellinge en oogmerke van die Nasionale Patriotiese Front". Dit is egter nie duidelik hoe die rebelle sal reageer op politieke buitstanders wat in die laaste fase van die gewapende stryd hulle by die beweging wil skaar nie.

Intussen word daar gevra dat die NPFL en 'n wegbreek-faksie van die rebelle onder leiding van 'n voormalige NPFL militêre hoof, Prince Johnston, hul onderlinge gevegte moet

staak. Waamemers sê die twee groepe is in 'n wedloop gewikkel "om eerste die presidentswoning te beset".

Niemand weet egter wat Johnson se politieke oortuigings is nie.

Vlugtelinge van die gevegsgebiede in die hoofstad en ander streke soek intussen skuiling in gebiede waar rys en ander lewensmiddele verskaf word. Die rebelle-beweging staan aan die hoof van die verspreiding van kos. 'n Koeponstelsel is ingestel om te verseker dat daar 'n eweredige verspreiding van voedsel plaasvind en dat daar nie

'n swart mark vir lewensmiddele ontstaan nie.

Taylor maak aanspraak op die steun van duisende mense en sê hy het beheer oor al die ekonomiese bedrywighede in die land. Hy sê Doe, wat hy "die burgemeester van Monrovië" noem, hou duisende burgers in die hoofstad gyselaar terwyl hy in die presidensiële paleis skuiling hou. "Hy wil hê ons moet die hoofstad verwoes, maar ons sal dit nie doen nie, omdat ons dit self eendag sal moet herbou," sê Taylor. - AFP

Die 16-jarige hoërskool-leerling, Mylene Rabor, wag dat reddingswerkers haar uitgrawe onder die betonbalk wat haar toegeval het in die aardbewing in die Filippyne. Die skoolgebou van ses verdiepings in die stad Cabanatuan het inmekaar getuimel in die kragtige aardbewing wat die noordelike dele van die Filippyne Maandag getref het. Meer as 200 mense is dood.

(Foto: Jose Duran - AFP)

Gewaarborg elke week: sewe giggels; drie hand-voor-die-monde; twee skaamkwade; vier sjoe!'s; twee haai-is-dit?'s; een ag-nee-magtag-man; 'n enkele sies!; drie kan-jy-nou-meer's; en ook verskeie gedoriwaars, wrinties en dêmmits. Met die gewone voorraad geslagte heilige koeie, katte in duiwehokke en klippe in die bos.

Dis nou as jy elke week inteken op Vrye Weekblad. Op jou voorstoep afgelewer. Vir net R75 vir 'n jaar of R40 vir ses maande (AVB ingesluit).

Tuisafleverings geld al geruime tyd vir die Witwatersrand, Pretoria, die Vaaldriehoek en Bloemfontein. Lorna by (011) 497 2911 sal graag meer besonderhede gee en klagtes hanteer.

Van dié week af geld dit ook die hele Kaapse Skiereiland, Stellenbosch, Paarl, Somerset-Wes en die Strand.

Kaapse intekenare moet 'n tjek of posorder stuur aan Vrye Weekblad, Posbus 171, Paardeneiland 7420. Mev Rossouw by (021) 511 0003 sal navrae beantwoord.

Ons is die nuwe Suid-Afrika

Naam _____
Adres _____
_____
_____
Poskode _____

Fundamentaliste laat Islam herleef

MARIE PAUL GALLO

PARYS - Die Islamse geloof kan binnekort 'n wêreldwye oplewing beleef. Lelers van dié geloof, met sy sowat 800-miljoen volgelingen wêreldwyd, het nuwe planne vir grootskaalse oplewing wat tot in die volgende eeu sal duur.

Die herlewing van Islam het in die heilige revolusie van 1979 in Iran begin. Die jongste fase van hierdie oplewing is te bespeur in die sukses wat die Islamitiese fundamentaliste in onlangse verkiesings in Algerië behaal het.

Die opkoms van die Moslemse geloof wek kommer in sommige

westerse lande wat nie 'n deeglike begrip van die verskynsel het nie. Maar Islam het al vantevore sulke druk beleef - wat op niks uitgeloopt het nie.

"Daar is altyd revolusies wat tot 'n val kom en ander wat weer opvlam," sê die historikus, Maxime Rodinson.

Hy is nie die eerste historikus wat vra hoekom die Moslemse geloof nie verder kon kom met sulke vurige ondersteuning nie. Agter hierdie tradisionele uiterlike lê 'n sterk en saambindende politieke beskouing.

Sedert die sewende eeu, het die profeet Mohammed homself

voorgestel as beide politikus en godsdienstige leier en wetgewer. Dieselfde idee bestaan vandag met die Koran se uiteensetting van die beginsels vir 'n volmaakte samelewing.

Aan die begin was Islam triomfantlik. Omar het Sirië verower en die godsdienst het gou versprei na die bevolking in Palestina wat deur die Bisantynse en Perseese rye oorgeneem is.

Binne een eeu het dit gegroei tot 'n ontsaglike ryk wat strek van die Tagus-rivier tot die Indus-rivier en van die Atlantiese Oseaan tot by die see van Aral, en van die Pireneë tot by die Sahara.

Vir baie eeue en ten spyte van verskeie skeurings, het Islam met sy uitbreiding na China die grootste invloed op die wêreldbeskawing gehad. Die Arabiese wêreld het sy teenwoordigheid laat geld, net soos die Grieke voor hulle dit in die kunste, argitektuur, geneeskunde, wiskunde en skeepvaart laat geld het.

Die Moslem-geloof is net so gou deur die handel versprei as wat dit deur prediking versprei is.

Verval het ingetree deur 'n verstadiging in kommunikasie, maar hoofsaaklik as gevolg van die in-

breuk wat die geloof gemaak het op die persoonlike lewens van volgelingen. In die vyftiende eeu is Islam na sewe eeue uit Spanje verdryf.

Drie groot Moslem-state het egter in die sewentiende eeu begin om hul teenwoordigheid te laat voel - Indië, Iran en Anatolië. Die Mongoolse vorstehuis het vir twee honderd jaar in Indië regeer en in Iran het die Sjjiitiese staat 'n hoogtepunt bereik.

Die Turkse koninkryk het ses eeue lank geseëvier, van die poorte van Wenen tot in Bagdad en Algiers.

Die negentiende eeu was die begin van die grootskaalse Djihad-sending na donker Afrika deur Arabiese handelaars. 'n Verdraagsame vorm van die Islamse geloof het vinnig begin om die ideologiese en politieke vakuum van die vasteland te vul.

Die herlewing van die huidige eeu het in 1929 begin, toe sjeik Hassan el Banna, een van die vaders van die Moslemse Broederskap, 'n ultra-fundamentalistiese beweging, 'n veldtog begin het om die geloof terug te voer na sy ongekunstelde oorsprong.

Een van dié leringe was 'n wantroue in moderne ideologieë soos

Marxisme en Liberalisme en agterdog in die regerende klasse.

In 1970 het Moslem-leiers die saak opgeneem en in Saudi-Arabië het die regerende monargie Islam gebruik om die opbloei in sluitende nasionalisme and Nasserisme te onderdruk.

President Anwar Sadat van Egipte, wat in 1981 deur die Moslemse Broederskap vermoor is, het probeer om lewe te gee aan die nuwe sekte in 'n poging om die bedreiging van kommunisme teen te werk.

President Zia Ul Haq van Pakistan het 'n Moslem-staat in sy land hervestig om die uitwerking van die voormalige sosialistiese regering van Ali Bhutto, wie se regering hy omvergewerp het, teen te werk.

In Algerië het die godsdienstige landswyd posgevat nadat 'n ekonomiese krisis wydverspreide beskuldigings van korrupsie voor die deur van die regering gelê het.

Islam het nog altyd sy kop uitgesteek in hervormingsbewegings en in groepe wat 'n terugkeer na die verlede propageer, terwyl dit in Europa nog altyd gesien is as 'n statiese godsdienst. Dit is hoekom die volgelingen van Islam nou as 'n bedreiging ervaar word. - AFP

'Israel steel ons water!'

AMMAN - Jordanië, wat 'n verbysterende watertekort teen die einde van dié dekade in die gesig staar, beskuldig Israel daarvan dat hy groot hoeveelhede water van Arabiese lande en die besette gebiede steel.

"Die totale hoeveelheid water wat Israel van Arabiese lande steel, is na aan 1,3-biljoen kubieke meter per jaar," het die minister van watersake en besproeiing in Jordanië, Daoud Khalaf, aan verslaggewers gesê.

Hy sê die regering van Israel steel jaarliks nagenoeg 660-miljoen kubieke meter water uit die Jordaanrivier en stoor dit dan in die Tiberias-meer.

"As gevolg hiervan, bereik die rivier Jordanië met slegs 'n klein hoeveelheid water wat 'n baie hoë soutinhoud het.

Khalaf sê Israel pomp ook elke jaar 200-miljoen kubieke meter water uit artiese putte in die Gaza-strook.

Hy beskuldig Israel daarvan dat daar water uit die Litanirivier in die suide van Libanon gepomp word en dat dit gebruik word vir besproeiing van die Negev-woestyn in die suid-weste van Israel. "Die hoeveelheid wat uit hierdie rivier gepomp word, word op nagenoeg 400-miljoen kubieke meter per jaar geraam.

Khalaf sê Jordanië staar 'n groot waterkrisis in die gesig omdat verbruik teen die jaar 2005 sowat 1,03-biljoen kubieke meter sal beloop.

Die Sentrum vir Strategiese en Internasionale Studies in Washington, voorspel dat Jordanië teen die jaar 2000 'n biljoen kubieke meter water nodig sal hê - wat 'n tekort van 170- tot 200-miljoen kubieke meter water beteken.

Khalaf sê die situasie in die land het dringende aandag nodig en dat daar met 'n program van rantsoenering van water begin moet word. Hy sê damme moet ook dringend gebou word om die krisis die hoof te bied.

Intussen soek Jordanië finansiële steun van ander Arabiese- en Moslem-lande om die 360-miljoen-dollar Yarmukrivier dam-projek naby die grens met Sirië en Israel op dreef te kry. - AFP

"Europese styl" nou taboe in Algerië

ALGIERS - Die dra van kortbroeke, swemklere en deurskynende kleres is onwettig verklaar terwyl straatkafees en roomys-stalletjies voortaan twee ure vroeër om middernag moet toemaak.

Die Islamitiese Fundamentaliste munisipale owerhede van verskeie gewilde strandoorde naby die hoofstad van Algerië het hierdie beperkinge geplaas op "Europese-styl" en volgens die amptelike nuusagentskap wil die owerhede oor die lang termyn heeltemal met hierdie gewoontes wegdoen.

Die Islamitiese Reddingsfront-owerheid van Staoueli, sê die beperkinge is ingestel in reaksie op "verskeie klagtes" van inwoners. Ingevolge die nuwe beperkinge moet straatkafees wat vroeër tot twee-uur in die oggend oop kon bly, nou om middernag reeds sluit en mag daar slegs 'n enkel ry tafeltjies op die sypaadjie voor elke kafee staan.

In Constantine, die derde grootste stad in Algerië, het die Islamitiese owerhede bepaal dat seuns en dogters voortaan in alle skole van mekaar geskei moet wees. Drinkplekke en "huise van losbandigheid" is toegemaak.

Die owerhede in Tipasa het ook die strenger reëls vir kleredrag onderskryf en nudisme op die strande is ten sterkste veroordeel.

Die maatreëls is uitgevaardig om "die Arabiese-Islamitiese tradisie te handhaaf en om die openbare morele standaard te hervestig".

Lede van die munisipale rade wat nie hierdie bepalinge onderskryf nie, sê die nuwe reëls is nie wetlik afdwingbaar nie. - AFP

Dié Israëlfese vrou wat haar kind bad, is een van die duisende jong paartjies en huilgesinne wat in laslap-tentdorpe woon wat die afgelope tyd reg oor Israel tot stand kom in protes teen die tekort aan lae-koste behuising. Die tekort is veroorsaak deur die vloed van immigrante uit die Sowjet-Unie.

(Foto: Sven Nackstrand - AFP)

NP-houvas moet eindig

PRESIDENT Gorbatsjof van die Sowjet-Unie het pas aangekondig dat die Kommuniste Party sy beheer oor die radio en televisie gaan laat vaar. Dit moet as 'n groot voorwaartse stap ter wille van glasnost beskou word.

Vir Gorbatsjof beteken glasnost nie alleen openheid nie, maar ook 'n bereidwilligheid om indringende probleem-analise te maak en om die foute van die verlede openhartig te erken en te bely.

Met sy opheffing van die Kommuniste Party se beheer oor die radio en die televisie, erken pres Gorbatsjof dat daardie soort liberalisering en normalisering wat noodsaaklik is vir 'n proses van demokratizasiya, vereis dat daar openlik en onbelemmerd 'n openbare debat oor die voor- en die nadele van perestroika moet plaasvind. Hy besef dat die oorredingswerk wat nodig is om die meerderheid van die bevolking van die noodsaaklikheid (en die onvermydelikheid) van perestroika te oortuig, net kan slaag as daar 'n intense openbare debat - onbelemmerd deur owerheids- en/of party-politieke propaganda - kan plaasvind.

'n Mens kan die ware betekenis van glasnost in die USSR net begryp as mens dit beoordeel teen die agtergrond van dit wat glasnost voorafgegaan het, nl. Pokhazukha.

Pokhazukha was die gebruik van ampelike propaganda om by die publiek die (valse) indruk te wek dat omstandighede baie beter was as wat werklik die geval was.

In veral die Bresjnef-periode het Pokhazukha-misleiding hoogty gevier. Dit het veroorsaak dat die boedel wat Gorbatsjof geërfhet, baie meer bankrot was as wat hy self besef het. Die verwoestende skade wat Pokhazukha in die Sowjet-Unie en in Oos-Europese lande aangerig het, is 'n bittere gesig om te aanskou.

In sy vaste verbintenisse om die USSR te normaliseer en vir perestroika voor te berei, is Gorbatsjof nou bereid om die Party se magtigste Pokhazukha-instrumente - nl. die elektroniese media - prys te gee!

Indien staatspresident De Klerk so sterk verbind is tot 'n onderhandelde oorgang na 'n nuwe Suid-Afrika soos

wat hy en sy propagandistiese media beweer, dan is dit seker nou die welgeleë tyd om die voorbeeld van pres Gorbatsjof na te volg. Dit sou darem wêreldwyd 'n baie slegte indruk skep - omnie eens van binnelandse persepsies te praat nie - indien dit sou blyk dat die USSR op die Glasnost-pad Suid-Afrika ver vooruit is! Dit is darem 'n magtige ironie dat Pokhazukha in Suid-Afrika - ten spyte van 2 Februarie - bly voortleef, terwyl dit in die USSR besig is om 'n genadedood - ofte wel 'n Glasnost-dood - te sterf!

Gedurende die PW Botha-bewind is 'n totale propaganda strategie gevoer as teenvoeter vir die beweerde totale aanslag. Nou word 'n totale propaganda euforie gevoer ter wille van De Klerk se inisiatiewe. Is sulke deursigtige Pokhazukha nie eerder tot die nadeel van De Klerk nie?

Die voor-die-hand-liggende ding wat pres De Klerk te doen staan as hy van die sterk lewende Pokhazukha in Suid-Afrika en veral by die SAUK ontslae wil raak, is om die NP-regering se houvas op die SAUK terstonds te beëindig.!

Oor hoe selektief en propagandisties die SAUK se radio- en TV-dienste ter wille van die NP-regering is, kan mens my niks vertel nie. Ek was vir 15 jaar lid van die Raad van die SAUK - van 1 April 1972 tot 31 Maart 1987 - en vir die laaste vyf jaar was ek boonop ondervoorsitter van die Raad! Ek weet maar alte goed met hoeveel sorg raadslede aangestel word om te verseker dat hulle nie die NP-regering se propaganda-wa sal omgooi nie. Ek dra ook eerstehandse kennis van hoe daar direk van regeringskant met die werksaamhede van veral nuusmanne en hoë amptenare ingemeng was.

In my 15 jaar het ons die propaganda nog nie Pokhazukha genoem nie. Ons het nog nie hierdie mooi Russiese woord vir daardie lelike "propaganda-virus" geken nie. Dit is egter nie nodig om 'n raadslid te wees om daagliks te ervaar hoe daardie "virus" deur die elektroniese golwe oor die lengte en breedte van ons ou landjie - en ook buite sy grense - versprei word om alle menslike wesens te affekteer nie. Dit het daagliks in

daardie 15 jaar gebeur. Dit gebeur nou steeds! In Maart en April het dit vir 'n wyle gelyk asof "vryer winde" deur die SAUK waai. Maar helaas, dit was egter van korte duur.

Indien daar mense in Suid-Afrika is wat nog twyfel oor die Pokhazukha waaraan die SAUK - en die NP se ander slaafse propaganda-organe - hulle ter wille van die NP-regering en ter wille van De Klerk-euforie skuldig maak, dan moes hulle na die BBC World Service se (positiewe) "dekking" van Mandela se besoek aan die VSA geluisterhet, en dit vergelykhet met die (negatiewe) "dekking" wat dit in die hoofstroom van die Suid-Afrikaanse media ontvang het. Die aand na Mandela se triomftog deur New York se strate, het die TV nie eens beeldmateriaal daarvoor in sy 8-uur nuus vertoon nie!

Ek en baie van my vriende het geëkluisteret op elke oggend na BBC World Service te luister nie. Dit is die enigste manier om daagliks te weet wat werklik in die wêreld - en in Suid-Afrika - aan die gebeur is!

Vir daardie soort "heropvoeding" wat wit en swart sal moet ondergaan en route na 'n nuwe Suid-Afrika, het die elektroniese media (en veral die TV) 'n baie strategiese rol te speel. Die oorredingswerk om Suid-Afrikane te oortuig van die noodsaaklikheid van strukturele veranderinge - en van die "prys" wat veral die blankes vir 'n beter Suid-Afrika sal móet betaal - sal tot 'n groot mate deur middel van 'n openbare debat op 'n geloofwaardige SAUK-netwerk moet plaasvind. Solank die NP-regering egter sy politieke en burokratiese greep op die SAUK bly handhaaf, sal dit nie moontlik wees om die geleentheid te skep vir 'n egte "oop gesprek" met die nodige geloofwaardigheid nie. En solank die NP-regering sy greep handhaaf, sal daar ook nie opvoedkundige openbare debat kan plaasvind oor die oorgangsproses, oor hoe die nuwe Suid-Afrika behoort te lyk en oor dit wat die nuwe Suid-Afrika van elkeen van ons gaan verg nie. So 'n openbare debat het dringend noodsaaklik geword.

Vir geruime tyd al word daar in sommige kringe gepleit dat die SAUK

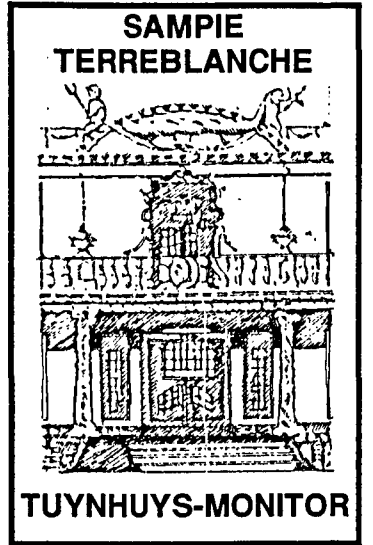
sy monopolie oor die elektroniese nuusdienste moet beëindig deur aan M-Net ook die geleentheid te bied om nuus uit te beeld. Dit is nie waarvoor ek pleit nie. Solank die Nasionale Media so 'n belangrike rol in M-Net speel soos wat klaarblyklik die geval is, sal dit van weinig belang wees om ook aan M-Net die reg te verleen om nuus uit te beeld. Die Nasionale Media (en veral die koerante wat deur hierdie maatskappy gepubliseer word) roem al vir dekades lank op die noue simbiotiese (lees: slaafse dienswillige verhouding) wat daar tussen die NP en die Nasionale Media bestaan.

Indien M-Net die reg sou verkry om ook nuus uit te beeld, sal dit waarskynlik net beteken dat daardie dienswillige propaganda wat die Nasionale Media-koerante deur middel van die gedrukte woord ter wille van die NP-regering maak, ook deur M-Net gedoen word. 'n Dubbele dosis van sulke sterk en slaafse NP-geörienteerde propaganda is seer sekerlik nie dit wat Suid-Afrika op hierdie stadium op pad na 'n nuwe Suid-Afrika nodig het nie. Intendeel. Elke Suid-Afrikane moet daarteen beskerm word.

Nog 'n manier waarop die NP-regering se beheer oor die SAUK nie beëindig moet word nie, is om die SAUK te privatiseer. Dit sal na alle waarskynlikheid daartoe lei dat die SAUK in die hande van een van die kapitalistiese konglomerate - of in die hande van 'n konsortium van die konglomerate - sal beland. Dan sal ons nog 'n groter dosis van eensydige kapitalistiese en vryemark-propaganda kry. Dit sal óók nie deug nie.

Die manier waarop die NP-regering sy beheer behoort te beëindig, is om die beheer te demokratiseer. Vir hierdie demokratisering kan daar nie gewag word tot 'n onderhandelde skikking bereik is nie. Deur middel van onderhandeling behoort daar binne sê die volgende ses maande of 'n jaar 'n formule gevind te word om ook aan ander bevolkingsgroepe die reg te verleen om ook lede van die Raad aan te stel.

Die SAUK is op dié patroon van die BBC geskoei. Ek bly daarvan oortuig dat die uitsaaiwese - veral in

'n land soos Suid-Afrika - aan 'n openbare korporasie toevertrou moet bly. Die huidige probleem is dat in teenstelling met die BBC, die Raad van die SAUK nie deur 'n demokratiese verkose regering - wat verteenwoordigend van die totale bevolking is - aangestel word nie. (Dit is waarskynlik nodig om te beklemtoon dat slegs 6,3 persent van die potensiele kiesers verlede jaar vir die NP gestem het. In die Sowjet-Unie behoort 8 persent van die potensiele kiesers aan die Kommuniste Party.)

Aangesien die Raad van die SAUK nie aan 'n demokratiese verkose regering verantwoording verskuldig is nie, is dit geen wonder dat die SAUK nie die algemene belang bevorder nie, maar slegs die selektiewe belange van sy "opdraggevers" behartig! 'n Ander naam vir so 'n behartiging van "selektiewe belange" is propaganda, ofte wel Pokhazukha! Daarvan het ons darem al te veel in hierdie land gehad.

Solank die Raad van die SAUK eensydig deur die NP-regering aangestel word, sal dit geneig bly om in alle beriggewing oor die onderhandelingsproses die standpunt van slegs een van die senior vennote in die onderhandelingsproses te propageer, tot nadeel van die ander senior vennote én ook van al die junior vennote (wat hopelik ook aan die onderhandelinge gaan deelneem). Dit gaan 'n onhoudbare "skewe" propaganda-situasie skep wat nie anders kan as om 'n spoedige en billike skikking in die wiele te ry nie.

(Sampje Terreblanche is 'n professor in Ekonomie aan die Universiteit van Stellenbosch)

"ELKE mens moet hom onderwerp aan die owerhede wat oor hom gestel is."

Min uitsprake in die Bybel is só duidelik en só massief soos hierdie voorskrif van Paulus in Romeine 13. Min uitsprake het soveel wroeging by mense veroorsaak.

Die probleem is dat die stelling so ongekwalifiseerd is en blykbaar vir geen uitsondering voorsiening maak nie. Moet alle owerhede gehoorsaam word - ook goddelose regerings? Paulus skryf hier aan mense in Rome wat onder die Romeinse staatsgesag staan - 'n regime wat sekerlik nie as Christelik bestempel kan word nie. Moet alle wette nagekom word - ook onbillike en onregverdige maatreëls? Paulus maak blykbaar geen onderskeid tussen goeie en slegte wette nie en sê selfs verder: "Wie hom teen gesag verset, kom dus in opstand teen die ordening van God; en wie in opstand kom, sal sy verdienende straf kry." Harde woorde in duidelike taal.

Die uitleg van hierdie gedeelte deur al die eeue van die kerkgeskiedenis lewer boeiende leesstof op. Op min plekke in die Bybel word die wisselwerking tussen teks, leser en omstandighede so duidelik gedemonstreer soos hier.

Kan Paulus nou ernstig opgeneem word?

Romeine 13 word gewoonlik 'n probleem in 'n tyd van groot veranderinge in die samelewing of wanneer die geldigheid van die owerheid van die dag deur die burgers bevraagteken word. Dit is opvallend dat die persoonlike omstandighede van die leser 'n direkte invloed het op hoe die teks gelees word. Mense wat die mag in die hande het of wat graag wil hê dat die situasie bly soos dit is, beskou Romeine 13 as die onbetwisbare bewys dat hulle die reg aan hulle kant het en dat dit geoorloof is om hulle wilselfs ten alle koste - op ander af te dwing. Vir hulle is die teks 'n regte "dooddoener": mense, en veral gelowiges, moet hulle eenvoudig onderwerp aan die owerheid van die dag.

Ironies genoeg is dit juis hierdie mense wat dikwels van hulle geloofsgenote in kommunistiese lande verwag om die voorskrifte van 'n ateiïese owerheid te verontsaam, deur wel onwettig byeen te kom of met Bybels te smokkel!

Vir dié wat nie mag het nie en wat aan die ontvangkant van wette en

maatreëls staan, is Paulus se voorskrif 'n groot struikelblok. Is dit menslik om te verwag dat onmenslike wette gehoorsaam moet word? Moet die gelowige nie die onreg - ook van die kant van die owerheid - weerstaan nie? Is daar so iets soos die reg tot opstand? Diegene wat nie die mag aan hulle kant het nie, maak verskillende skuiwe om aan hierdie dwingende uitspraak van Paulus te ontkom. Een skuiw is om dit in die konteks van die hele Bybel te plaas. Die geskiedenis van Daniël word as teenvoorbeeld gebruik om aan te toon dat die voorskrifte van die koning oortree kan word - selfs oortree moet word - as dit indruis teen die geloof.

'n Ander skuiw is om Romeine 13 as 'n voorskrif vir 'n bepaalde situasie te beskou en nie as iets wat vir alle tye en alle omstandighede kan geld nie. Nog 'n skuiw is om die mag waaroor dit in Romeine gaan, te sien as mag wat deur die volk aan die owerheid oorgedra word om te regeer en dus eintlik aan die volk behoort. Die volk kan dus besluit of die owerheid gehoorsaam moet word of nie. Die mees

drastiese skuiw is om die hele Romeine 13:1-7 as vreemd aan Paulus te beskou en as 'n latere invoeging wat maar geïgnoreer kan word!

Maar so maklik kan hierdie lastige uitspraak nie opsy geskuif word nie. Die basiese veronderstelling hier is dat alle gesag uiteindelik van God afkomstig is. "Daar is immers geen gesag wat nie van God kom nie, en die owerhede wat daar is, is daar deur die beskikking van God" (Romeine 13:1).

Gesag, staatsgesag, wet en orde, is nie iets willekeurigs waarmee die gelowige ligtelik kan omgaan nie. Dit vorm die grondslag van enige orde-lyke samelewing.

Daarom sal dit die moeite loon om meer noukeurig na die gedeelte te kyk. Die eerste wat belangrik is, is dat die gedeelte aan onderdane gerig is en nie in die eerste plek aan die owerheid nie. Dit gaan om riglyne wat aan burgers gegee word en kan nie deur die owerheid misbruik word om sy wil op weerlose onderdane af te dwing nie. Dit gaan hiernie om 'n oproep om die owerheid blindelings te gehoorsaam nie. In werklikheid plaas hier-

die gedeelte die owerheid onder 'n groot verpligting. Die owerheid se gesag kom van God. Daarom moet teenoor God rekenskap gegee word oor hoe hierdie gesag gebruik of misbruik word.

Maar, die verpligting van die owerheid word nog verder gekwalifiseer. Die bedoeling is dat die staat 'n "dienaar van God is. Jou ten goede" (13:4). Dit beteken dat die staat tot die welsyn van sy onderdane moet optree en dat hy daaraan gemeet kan en moet word.

Mag elkeen van ons nou maar self besluit watter maatreëls ons pas en watter wette ons gaan gehoorsaam? Dit sou 'n resep vir anargisme wees. Romeine 13 veronderstel juis dat die onderdane per instelling 'n wetsgehoorsaame burger sal wees.

Maar daar kan 'n tyd kom wanneer die owerheid alle geloofwaardigheid verloor of die perke van sy mag só ver oorsky dat gehoorsaamheid nie meer moontlik is nie. Die teologie het daarom nog altyd die reg van verset en van burgerlike ongehoorsaamheid as 'n laaste uitweg erken.

MENINGS

Piet Skiet praat padlangs

'n Ryk dwaas of 'n arm kneg?

OM "ondergronds" te wees in jou eie vaderland is nie 'n maklike pad nie, maar het beslis sy kompensasies.

In die eerste plek leer jy jouself ken, jou eie kwaliteite, tekortkominge en persoonlike behoeftes. (In my hele lewe kon ek nooit geglo het dat 'n tandeborsel en tandepasta vir my soveel betekenis kon hê nie!!)

Ook leer dit jou 'n bietjie mensekenis en as jy regtig wil weet wie aan jou kant is en hoe vlak verraad lê, dan moet 'n mens maar "ondergronds" gaan!

Dit word vir my by die dag duideliker en noodsaakliker dat die verskillende fasette van ons vryheidstryd behoort omskryf móét word anders gaan daar groot wanbegrip ontstaan oor waarmee ons presies te doen het. Dit staan soos 'n paal bo water dat mense wat op hierdie laat stadium steeds praat van 'n teen-revolusie wat as 'n antwoord op 'n swart revolusie móét kom, die bal heeltemal mislaan én die verwarring wat bestaan, aanhelp!

FW de Klerk en sy regering is nie besig met hervorming nie. Hulle is besig met oorgawe. Nelson Mandela, die ANC en die Kommuniste Party is nie besig om te beding vir 'n "vryer en regverdige Suid-Afrika" nie. Hulle is besig om die voorwaardes vir die oorgawe, nie net van alle Blankes nie, maar ook van ons Boere, klousule na klousule op te ejs en af te dwing en die Grootte Schuur-traktaat sal wanneer dit finaal voltrek is, gebind wees in die vel van die Witman!

Die fases van FW se oorgawe is

PIET SKIET RUDOLPH skryf uit sy wegkruipplek

onstuitbaar en géén demokratiese stappe kan dit verhoed óf verander nie. Dit is die logiese uitvloeisel van die Milner-konkoksie-staat dat jy uiteindelik binne die Suid-Afrikaanse eenheidsstaat 'n swart meerderheidsregering móét kry waarin die Blankes en die Boere nie nêr verswelg gaan word nie, maar óók verdeel gaan word. Daar is net een manier hoe hierdie proses gekeer kan word en dit is dat ons die Boerestate, soos hulle was op die 30ste Mei 1902, móét terugvat.

Ek besef dat met hierdie stelling daar 'n groot geweend onder die liberaliste en die "lamhartiges" - net 'n ander graad van die lafhartiges - sal opgaan dat soveel gebeur het na 1902. Elke ding wat na 1902 gebeur het, het gebeur toe die Boere tot 1910 oorwonne was en hulle dus nie 'n sê gehad het nie. Na 1910 is die oorwonne Boere deur hulle voorman mislei en oopgevelek om deur die hele wêreld vertrap te word. Die Unie van Suid-Afrika was die grootste skande wat ons voormanne ons kón aandoen en die "Republiek van dr Verwoerd" die grootste onreg wat oor ons gebring is. Ons het géén republiek gekry nie. Wat ons gekry het, is die voorspel tot die finale ondergang van ons Boere as volk en die ont koppeling van ons

vryheidsideaal om wêér die Boere-republieke langs 'n demokratiese weg te herower.

Daar sal ook diegene wees wat reeneer dat die Unie van Suid-Afrika ons groter vryheid gegee het en die Republiek van dr Verwoerd aan ons groter grondgebied met die versterking van ons blanke bevolking met daardie Blankes wat in die Kaapkolonie en Natal gebly het. Wat ons egter bygekry het is groter probleme, groter verantwoordelikheid, groter laste en die afwatering van ons Boere se sug na die vryheid van ons republieke óf die herwinning daarvan. Ons is mislei met die kreet van Afrikaner-eenheid, in so 'n mate, dat na die Vryheidsdeputasie van generaal Hertzog na Versailles, daar nóg nie weer 'n hunkering na die vryheid van

die Boere-republieke onder ons voormanne was nie. Een of ander vorm daarvan - ja! Die suiwerste noodkreet en die skoonste verklanking van hierdie bykans vergete ideaal kom van die Boerestaat-party.

* Ons wil ons vryheid hê!

* Ons wil elke sentimeter grond wat aan ons vaders behoort het en waarvoor 27 000 vroue en kindertjies gesterf het, terughê. Nie 'n sentimeter minder nie en nie 'n sentimeter meer nie!

* Ons wil nie 'n vorm van 'n eenheidsstaat, soos wat die HNP dit voorstaan, hê nie!

* Ons wil nie 'n KP-partisie staat hê waar ons so 'n staat moet aanvaar op grondgebied wat nie aan ons Boere behoort het nie!

* Net so min wil ons die woestynstaat van prof Carel Boshoff hê!

Hierop sal daar definitief die kreet wees van:

* Wat van die Swartes?

* Wat van die ekonomie?

* Wat van Soweto?

Die groot getal Swartes op ons Boere se grond is direk te wyte aan, eers die oorwinning van die Engelse en toe die onwilligheid en daarmee gepaardgaande lamsakkigheid van opeenvolgende regerings. Die Swartes hét grondgebied, of dit die Transkei, Zoeloeland, Basoetoeland, Betsjoeanaland óf Swasieland was. Die feit dat hulle hier gebore is, maak nie die gemors na 1902 wettig nie.

Vir diegene wat eers die geklingel van 'n paar silwerstukke in die sak wil hoor voordat hulle na die vryheids-

krete van gestorwe vroue en kindertjies in die sipresse van Balmoral se konsentrasiekamp-kerkhof luister, is daar maar één antwoord: Dit is beter om vry te wees in armoede as 'n slaaf in weelde! Die vryheid van die dood is verkiesliker bó die knegskap van die kommuniste.

Die Soweto's en ander kankerolle op die vel van die oorwonne Boere-republieke het gekom en hulle sal gaan as genoeg Boere die moed het om op te staan en nou reg te maak wat reeds lankal reggemaak móés gewees het.

Dit is prysenswaardig om vir 'n ideaal te leef - dit is edeler om daarvoor te sterf! Dit is nie selfmoordneigings om jou ideaal groter as jouself te maak nie. Dit is lafhartig en verraderlik om voor te gee dat die ideaal die moeite werd is om voor te stry as iemand anders - en jou kinders ook uiteindelik jón deel van die ideaal moet dra. Praat sál help maar dóén sal dalk net die knoop deurhaak.

Laat ons opstaan om getel te word. En út te staan al lyk die moontlikhede vir die bereiking van ons ideaal ook hóé skraal. Sterk te staan wanneer almal wil oorgee en dit selfs lyk of die vrug van ons arbeid spot en hoon en verguising sal wees.

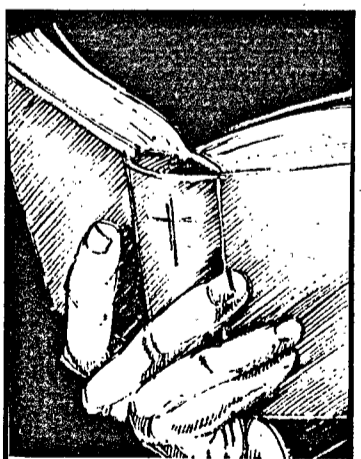
Dit is beter om 'n vrye dwaas as 'n wyse kneg te wees.....!

(Piet Rudolph is die onder-leier van die Boerestaat-party en vlug tans vir die gereg. Die artikel is 'n verkorte weergawe van 'n bydrae wat hy aan die Boerestaat Nuusbrief gestuur het.)

'Nou is die koei in die huis'

DIE afgelope week is daar heelwat in Pretoria gesê - allerhande "groen" praatjies. Kom ons hou hiér slegs by wat in die dappers gerapporteer is.

Lucille Smith, Pretoriase koördineerder vir die Front for Animal Liberation and the Conservation of Nature (FALCON) was nie deur die houding van Pretorianers beïndruk nie. FALCON het verlede week 'n uur-lange protes teen die uitdunning

TEKS EN KONTEKS

Romeine 13 plaas dus eintlik 'n groot verpligting op sowel owerheid as onderdaan. Die owerheid behoort só te regeer dat hy die respek van sy onderdane afdwing en hul welsyn só goed te dien dat hulle hom gewillig en met geesdrif steun.

Op die onderdaan rus die verpligting om sorg te dra dat 'n goeie owerheid in die eerste plek aan die stuur van sake is - en om dan 'n wagtensrol te speel en sorg te dra dat die owerheid aan sy hoë roeping getrou bly.

van robbe voor die ambassade van die Republiek van China gereël. Net 28 mense het opgedaag. Almal Engelssprekend, dit kan 'n mens aflei uit die kommentaar van Smith.

"The Afrikaans community of Pretoria is totally apathetic when it comes to conservation. I am disgusted with the attitude of people in Pretoria, particularly those who are Afrikaans-speaking. They are quite prepared to sign petitions, but lack the backbone to get actively involved". (Pretoria News)

Nou ja, ten minste het al 28 Engelssprekende inwoners van die hoofstad darem opgedaag. Smith het 'n plakkaat vasgehou waarop in groot letters die volgende verklaar word: "SEALS for SEX is SICK". Daarmee sal selfs Afrikaners seker kan saamstem (indien hulle verstaan na watter soort "seal" verwys word). 'n Ander kruisvaarder het dié omhoog gehou: "Tai Trawlers are killing OUR seas". Klaarblyklik is FALCON nog een van die vele organisasies wat in besit is van 'n soort "kaart-en-transport"! Die kwessie van wie die robbe en die oseane besit behoort binnekort tot hofsake te lei. Wie gaan nou die arme diere van hierdie "Front for Animal Liberation" "liberate"?

Eintlik is daar reeds genoeg gesê oor die poging van FALCON. Dave Venter van die plaaslike Diere Beskermingsvereniging se opmerkings is van pas as laaste woord:

"Niks word gedoen om die ongeveer 25 000 troeteldiere wat noodgewonge elke jaar deur DBV's doodgemaak moet word, te red nie. Dieselfde hoeveelheid diere word elke

jaar as gevolg van nalatigheid en verwaarloosing verloor." Net in Pretoria is daar tussen laasjaar April en Mei vanjaar, 2467 honde en 2895 katte vankant gemaak. (Pretoria News)

Maandagaand het prof Eric Holm van die Universiteit van Pretoria se departement entomologie, aan Pretorianers verduidelik waarom dit nou eintlik gaan in 'ekologie'. Dit was tydens een van die gereelde byeenkomske van die Noord-Transvaalse Voëlkundige Vereniging.

"Heilige Koeie" is onder die mikroskoop beskou. Volgens die prof is die ekologiese-deur tans geopen vir allerhande humanistiese idees. (Wie het die blierie deur oopgelos? Nou is die koei in die huis!)

"Die koei van humanistiese gelykheid het natuurlik haar pragtige liberale kroos, waaronder feminisme; passifisme; anti-rassisme; anti-nasionalisme; anti-outoritêre filosofie; gepeupel-demokrasie; een wêreld-filosofie en ook identiteitsverlies; gehalteverlies; massamentaliteit; morele verval en selfs terrorisme."

Die verskille tussen ware ekologie en dié "heilige koeie" is eger duidelik sigbaar as 'n mens onthou dat die ekologie aanvaar dat daar rangordelike strukture in die biologiese stelsels bestaan... Volgens prof Holm is wildboerdery vandag die vorm van natuurbewaring wat ekologies die sinrykste is... 'n interaktiewe stelsel waarin mens en natuur, 'n "eerlike belang en voordeel in en van mekaar het". (Beeld)

Prof Holm word in die rangorde van sy eie akademiese omgewing sekerlik nie ernstig beskou as 'n

"kenner" van die humanisme nie. Hy is eger 'n man wat breed kyk na verskeie aspekte van die lewe buite die blote bestaan van insekte. Sy standpunt oor die "rangorde" van die vrou het in die verlede wye belangstelling gewek. Daar is al vertel dat hy gereeld tydens studie besoeke aan die veld (laataand om die kampvuur), studente vermaak met soortgelyke "anti-gemors"-staaltjies. Iemand wat weet waarvan hy praat.

Dit is ook duidelik dat hy weet dat ekologie (as sogenaamde "enkel" natuur-wetenskaplike studieveld), besig is om aan die streng raamwerk van die natuur-wetenskaplike vakgebied te ontsnap. Dit is seker dié dat hy so bietjie ontevrede is met die ongevraagde gekrap van sy humanistiese kollegas in die slaai wat hy altyd as sy eie beskou het. Dan krap hy maar 'n wyle terug - dit is tog 'n holistiese reaksie, nie waar nie? Of is dit plein onkunde? 'n Mens sou nie graag sy opmerkings fascisties wou noem nie.

Hierdie "besitlikheid" het veel in gemeen met die wacky openbare uitsprake van FALCON. Elke groepie sal sy eie "besitreg" beskerm teen alle insette van buite. Só bou ons 'n nuwe wêreld - elkeen sy eie. En daarna gaan ons voort op die pad van "natuur-privatisering" dit is waar alles 'n "eerlike belang en voordeel in en van mekaar het". (Het ekiets soortgelyks nie al op 'n ander plek en 'n ander tyd ook gehoor nie?)

Holm is natuurlik oortuig dat hy 'n stewige greep op die "waarheid" het. Argumente word gebou met meer "kwalifikasies" as net die gebruikelike

TENIE DU PLESSIS

GROENPRAATJIES

dokument wat hy kan raam. Dit lyk byvoorbeeld asof hy "ekologie" gelyk stel aan "natuurbewaring", "humanisme" aan "gelykheid" en "oosterse ghoeroes" aan "natuur-sentimentalisme" (goeie genugtig). Dit sal een van sy kollegas vanuit die geboue nader aan die "Ou Lettere" betaam om die ingewikkelde Holm-verwysingskode te ontsyfer. Verwarrende konsepte ten spyte - prof Holm sal moet aanvaar dat die natuurwetenskappe deur "koeie" geïnfiltreer is. Hy is welkom om ook aan 'n speen te trek.

Maar daar is nou werklik genoeg gepraat oor die Holm-twak. Vergun aan 'n kollega van prof Holm se "rangorde" die laaste woorde:

"There is one particular circumstance of science that snares the idealistic kind of biologist and keeps him well tethered - blind faith in the sanctity of pure science." (Alistair Graham)

Vrye Weekblad

Geweld

Die prentjie wat in die berigte in dié uitgawe oor die sindroom van geweld in ons gemeenskap geskets word, laat 'n mens se hare regop staan.

Die ANC en die regering kan so goed klaarkom as wat dit enigins moontlik is; die regering kan alle verdere apartheidswette afskaf; die hele wêreld kan ons toejuig en ons leiers met ope arms ontvang. Maar as ons nie die geweld in al die lae van ons gemeenskap begin besweer nie, dan is ons toekoms donker.

Die eerste stap is natuurlik om die oorsake van die geweld deeglik te identifiseer en die aard van die probleem onder 'n mikroskoop te bekijk.

Dit gaan nie te veel navorsing neem nie om agter te kom dat 'n groot deel van die geweldskultuur 'n regstreekse uitvloeisel van die stelsel van wit minderheidsregering en onderdrukking van mense met donker velle is. En dat dié stelsel genadeloos deur geweld afgedwing is.

Dit lyk of minstens Staatspresident FW de Klerk en sy nouer kring raadgewers dié waarheid deeglik besef.

Die probleem is dat dit meestal nie lyk asof die polisie, staatsamptenare en plaaslike owerhede dieselfde insigte het nie.

Die platstoot van plakkerhuise gedurende die koudste drie weke van die winter en die gepaardgaande oordadige geweld van die polisie die jongste tyd is goeie voorbeelde.

Maar dit het ook tyd geword dat ons almal verby die apartheidspook kyk. Ons moet begin kyk na ons mense se vrese en aspirasies en waar dit tot geweld aanleiding gee, dit hard en duidelik aanspreek.

'n Ontstellende deel van die geweldstatistiek van die laaste maande is die bydrae wwat wit regsgeestes daartoe gelewer het.

Ons glo hier sal 'n tweeledige aanslag gepas wees: in die eerste plek om op te hou om die regse terroriste met handskoentjies te hanteer; en in die tweede plek om die verstaanbare vrese, agterdog en wantroue onder konserwatiewe blankes positief aan te spreek.

Dit is nie net die taak van President De Klerk, sy kabinet en sy party-leiers nie, maar ook van Nelson Mandela en sy kollegas van die ANC.

Die ANC se taak

Die byeenkoms van die hoofbestuur van die ANC volgende week vind plaas op die mees kritieke tydstip vir die organisasie. Dit is op een week na ses maande na die 2 Februarie-toespraak van die staatspresident FW de Klerk toe die ANC ontperk is.

Hopelik sal die vergadering indringend kyk na 'n aantal probleme wat die afgelope maande binne en rondom die party ontstaan het. Dit is besig om die nuwe politieke proses te vertraag en te bemoeilik.

Die optrede en verklarings van die ANC-leiding word dikwels gekenmerk deur oënskynlike teenstrydighede, onsekerhede, onduidelikhede en verwarring oor verskeie belangrike sake.

Dit maak nie saak of dit so is of nie. S6 'n persepsie is besig om te ontwikkel wat groot probleme inhoud as dit nie onmiddellik aangespreek word nie.

Blankes, die buitewêreld en die sakegemeenskap - plaaslik sowel as internasionaal - verlang duidelike en bevredigende antwoorde oor sake soos sanksies, die gewapende stryd en die toenemende politieke geweld op teëstanders. Die harde realiteit is dat hierdie groepe die ekonomiese klimaat bepaal.

Onder lede en ondersteuners van die ANC is daar ewe veel onsekerheid. Byvoorbeeld, hoe verstaan 'n Soweto-aktivis dit as hy uit die bloute lees dat Nelson Mandela vir Margaret Thatcher polities omhels as 'n opponent van apartheid? Hoe kan hy hierop voorberei wees ná jare van veldtogte teen die Britse premier?

Daar is aanduiding dat die ANC-leierskap nog nie daarin geslaag het om hul eie mense te oortuig dat die tyd van slagspreuke en konfrontasie-politiek iets van die verlede is nie. Of daar word niks of weinig gedoen om hulle in te lig, of die leiers is huiwerig om die konsekwensies van die nuwe politiek aan hul eie mense uit te spel.

Die tyd het aangebreek vir beslisse en kragdadige leierskap. Die ANC moet gesien word om uit een mond te praat. Sowel vriend as vyand moet hom sien as 'n party wat weet waarheen hy gaan.

In dié verband rus daar 'n besondere verantwoordelijkheid op die skouers van die 72-jarige Mandela. Sy internasionale besoek het sy statuus as wêreldstaatsman bevestig. Binne Suid-Afrika is hy die enigste leier wat gesag afdwing oor politieke grense heen.

Dit is in Suid-Afrika se belang dat Mandela hierdie onbetwiste leierskap van hom uitoefen om binnelands sy gesag en stempel af te dwing.

So sê hulle...

"Inkatha never has been and will not become adventurist in approach." - Hoofman Mangosuthu Buthelezi.

WITH OUR NECKLACES
AND BOXES OF SHOPPING
WE SHALL
LIBERATE
SOUTH AFRICA!

BRIEWE

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 177, Newtown 2113. Of bel met jou mening na (011) 836-2151.

Diens aan die land of aan die groot gewere?

Washington Irvine van Bellville skryf:

Ons president, mnr F.W. de Klerk, het nie aan ons, die staandemagiede van die SAW, gedink toe hy die dienspligtyd vir nasionale dienspligtiges ingekort het nie. Ek wonder of hy besef hoeveel skade hy dié SAW berokken.

Al die vertakkinge van die SAW maak in 'n groot mate op die vaardigheid en kennis van sy nasionale dienspligtiges staat. Dit is nasionale dienspligtiges wat ons impakstudies doen, rekenaars programmeer, aan ons tegniese vaardighede leer, die jongste navorsing prakties by verskeie departemente toepas en boonop nog ons tee maak.

Baie hoë offisiere verstaan nie tegniese aspekte van die departement waarvan hulle die hoof is nie. Hulle is immers offisiere wat bloot in 'n militêre en, noem dit maar, dissiplinêre sin van die woord leiers is. Kom ons wees nou maar eerlik, baie van die mense wat die vaardighede het wat die Weermag benodig, sit in die privaatsektor. Ons het hulle almal so lank as moontlik nodig.

Besef mnr De Klerk hoeveel werk nou deur die staandemaglid self gedoen sal moet word? Hy sit nou letterlik met 50 persent minder mense wat sy werk vir hom kan doen. En al is die dienspligtige nie hoogs opgelei nie, waar gaan ons nou genoeg troepe kry om ons wasgoed na die droogskoonmaker te neem, ons telefoonrekenings te betaal, Saterdag in ons tuine te werk, seëls op ons briewe te plak en vir ons grappe te lag?

Ek hoop werklik diensplig sal weer verleng word. Suid-Afrika het sy jong manne nodig. So lank as moontlik.

'n Trotse burger

M Ducle van Excom skryf:

Regarding the so-called rightwing violence and in view of the fact that for mere verbal and written support of them I don't think I can be prosecuted, I'd like to make the following comments:

The very best of luck to these brave fighters, and I hope they hit the following very hard:-

(1) White liberals who are no more than the jellyfish of the white group - plain cowards.

(2) White traitors who for thirty pieces of silver are prepared to betray their own people.

(3) All the radical organisations such as the ANC, COSATU, UDF, the Mine Union

ect., ect.

(4) Individuals within the ANC who have the blood of so many South Africans on their hands.

Detestable scum such as Joe Slovo must be eliminated and "Ruth first, Slovo next" must be the motto.

I am English speaking and I know that I'm very much more acceptable to the vast majority of white Afrikaners than you are.

Broederlike skaamte

Wilford Dlamini van Mamelodi skryf:

Everybody was made to believe that there would be peace when the ANC were to be unbanned and Mandela freed. The state president showed great humanity, a feeling for justice and an honest indication for reconciliation when he did all those good things on February 2. Now I feel ashamed of those black brothers who is biting his hand of friendship. I am very angry with those who have behaved like savages when they burn the busses, schools, factories, houses and other amenities we need so badly. White radicals sit in their safe houses protected by security guards and instigate black against black for their political goals. Black radicals are power hungry and does not really care about the people they use to conduct violence. My request is that the people do not listen to them and that the police bring them to justice. They are guilty of inhuman behaviour. Their actions will result in SA becoming like the rest of Africa. The public should open their eyes and see who these instigators and their masters are. They must never get power from the people.

Robbe word hondekos

Christo van Rensburg skryf uit Wellington, Nieu-Seeland:

In an obvious attempt to score political points with the Taiwanese government, the South African government has decided to allow a Taiwanese factory to club to death 25 000 seal cubs and 5 500 adult bulls and process their bodies into dried meat and dog food. The seals are being sold for only 20 cents each - which indicates again the limited amount of respect the South African government has for wildlife and the environment.

But that is not all - according to Environment Department spokesperson Niel du Bois,

the South African government is planning to further exploit the seal population economically.

This repugnant decision once again demonstrates the South African government's disregard of world opinion. At a time when environmental matters are high on the agenda world-wide, this decision can only serve to further isolate South Africa in the world community - a fact illustrated by the media coverage this issue has attracted overseas.

Nestling up to the Taiwanese would not help the South African cause in the long term. Not only is Taiwan politically isolated, but it is widely seen as a country not interested in protecting the environment. Taiwan's "wall of death" driftnet fishing methods in the Pacific and elsewhere are driving many species to extinction while robbing small island states of their livelihoods.

I call on the South African government and the Taiwanese government to immediately reverse this decision and to seriously work towards the conservation of the environment. I would also like to urge all South Africans to personally register their protest with the South African government and the Taiwanese embassy in South Africa. (Dié brief is geskryf voor die jongste verwikkelinge rondom die robbe - Red.)

Die seders val

Annette van Sunnyside skryf:

"Jy sal die waarheid slegs uit die mond van die sterwendes hoor".

Maar hulle survive nie maklik as locals nie - of glad nie - of veral nie nou nie want wie in die "All-together-blues" laat hom nou met 'n klip of 'n true story gooi?

Dit verg "guts" in die are Pappa - jy skiet hom nie met 'n koëel na sy heiland toe nie - of hoe gaan hierdie Turksy in 'n diamond verander? of "Esc-Hel-Le net hulle bekke wil hou en ophou print soos in Mad Max en kie se skatkis van trues sal hierdie Dem second "Info" (sê wie Evita?) hom uitsort.

Don't blame it on the "Rights" - Dis nie hulle nie efwee - check liewers tussen jou eie mense vir nog 'n wolfie of twee of is die kappies te rooi?

Solank die poppe dans cheer niemand die ou wat die toue trek nie en solank die target hom doodbloei worry niemand wie

Vervolg op bl 22

Jakkalsstrekke en luiperdkolle

Ai, Brolloks sou darem maar graag vir die Zoeloe-hoofman wou glo. Hy sê die mooiste goed oor vrede en vryheid en 'n oop gemeenskap en vryspoed.

Maar soos met 'n vryerige kèrel met bybedoelings is Brolloks bevrees moet 'n mens vir Gatsha met 'n knippie sout neem - en die knieë bymekaar hou.

Nog 'n ding wat Brolloks ná baie jare in die politieke joernalistiek geleer het: hoe groter 'n man praat, hoe minder kan jy hom glo. Soos Gatsha laasweek in 'n toespraak gesê het: "Inkatha waarborg groei en welvaart gebaseer op veiligheid, vryheid en ondernemingsgees; Inkatha se krag waarborg dat Suid-Afrika se welvaart daar sal wees om gedeel te word; Inkatha se beleid is die enigste pad na vrede en voorspoed vir almal."

'n Mens kry die indruk hy was lus en voeg by dat Inkatha vir elkeen van ons 'n Porsche en 'n plaas gaan gee ná bevryding. Sak, Sarel!

En die man is so vol vrede jy kan gesmelte botter in sy mond laat stol: "Inkatha is going to do whatever it takes to shame violence", ens., ens.

Maar net 'n rukkie later daal die suikervlakke in die Zoeloe-politikus se bloed skielik en hy praat weer die taal wat sy impi's en sy krygshere in Pietermaritzburg se wêreld praat. "Inkatha is a dog that will hunt," sê hy.

Brolloks sit nog ewe oopmond Gatsha se geskrewe toespraak en lees, toe kom hy by 'n stelling wat alles verduidelik. Die Engelse spreekwoord vir 'n jakkals wat van hare verander, maar nie van streke nie, is "a leopard does not change its spots". Hoor wat sê Gatsha in sy toespraak: "Inkatha is another of those South African leopards which will change its spots."

Ja-nee. Brolloks kon dit nie beter uitgedruk het nie.

* Dit laat 'n mens dink aan die veergeroemde woorde wat Van Zyl Slabbert van Gatsha gesê het in die bandopname wat destyds deur PW Botha bekend gemaak is: Gatsha wil die enigste bul in die kraal wees.

Kyk noord en neuk voort!

Suid-Afrika se pad na die wêreld loop deur Afrika, word daar al so lank gesê. En dekades lank - nou net soveel

BROLLOKS EN BITTERGAL

as vroeër - het al wat Afrika-leier is, sy mond vol oor hoe vrot dit hier by ons gaan en hoe hulle gaan help om ons te bevry.

Maar nou lyk dit mos asof rassistiese Suid-Afrika besig is om die toon aan te gee vir die res van die vasteland wanneer dit kom by demokrasie en menseregte.

Soos Zimbabwe wat nou sy noodtoestand (n hele 25 jaar oud) in navolging van sy suiderlike buurman gaan ophêf.

Soos die regerings en die opposisie van Liberië en Mosambiek en Angola en Tsjad wat nou met mekaar gaan begin praat.

Bittergal voel sterk daarvoor: Suid-Afrikaners moet nou hulself die reg begin toe-eien om noord te kyk en ook te kritiseer wanneer daar nie demokraties te werk gegaan word nie; waar daar oordadige polisie-geweld is; waar mense sonder verhoor opgesluit word; en waar die pers gemuilband word.

Soos in Kenia, waar daar nie saggens met voorstanders van 'n veelpartydemokrasie te werk gegaan word nie. Vrye Weekblad het juis dié week 'n afskrif gekry van 'n brief wat die internasionale Committee to Protect Journalists aan president Daniel Arap Moi gestuur het om vir die vrylating van die redakteur van die Nairobi Law Monthly, Gitobu Imanyara, te vra.

* Siestog, al klaar kon Kenneth Kaunda nie dié keer sy weermag oor die hele land ontplooi en die volk opswep teen die "dreigende aanslag uit Suid-Afrika" toe sy mense begin opstaan het teen swak regering, korrupsie en armoede nie.

geweld, die Natalse bloedvergieting en die nuwe spanninge tussen die ANC en Swart Bewussynsgroepe, dan kan 'n mens soms nie help om te wonder of dit dalk 'n aankomende trein is nie.

Winnie-poppies

Brolloks se prys vir ondernemingsgees gaan aan die mense wat die Winnie Mandela-poppe maak en bemark.

Brolloks het dit nou nie self gesien nie, en wonder of die poppie kompleet kom met 'n neklace en 'n boksie vuurhoutjies?

* Wat van Marike-poppies? Met 'n frons wat die kinders self kan uitstryk?

Drein-brein

Die beste opskrif van die maand moet gaan aan die sub-redakteur van The Star wat dié week bo-aan 'n storie oor die polisie van Los Angeles wat so kopkrap oor al die drein-deksels wat skielik verdwyn, geskryf het: "LA law net closing on the phantom drain brain."

Mejuffrou wie?

Of miskien moet dié prys eerder gaan aan die joernalis van die Randburg Sun wat dié week bo-aan die foto van 'n mooi meisie geskryf het: "How to enter Miss Randburg"...

Laat Brolloks dink aan Beeld wat in sy beginjaar met 'n landwyse promosie by tradisioneel Afrikaanse vakansie-oorde begin het om 'n skoonheidskoningin te kies.

Dit het oral goed gegaan, en daar was gou 'n Mej. Amanzimtoti en 'n Mej. Warmbad en so aan. Maar by een plek in die Wes-Transvaal het hulle vreeslik gesukkel, want niemand wou inskryf nie.

* Tot hulle agterkom die vakansie-oord se naam is Diepkloof...

Watse soort lig?

Goed om te hoor Maggie Thatcher se sy sien lig voor in die tunnel vir Suid-Afrika.

* Maar as 'n mens kyk na al die regse

Skrikruiter IV

Nou lees Bittergal in die Citizen dié week brig Leon Mellet en genl Herman Stadler van die polisie gaan Vrye Weekblad hof toe vat oor die aanklag in die koerant dat dié here onwaarhede kwytgeraak en die media mislei het.

Vreemde gemeenskap waar senior staatsampnare belaster voel as hulle gekritiseer word dat hulle nie hul werk behoorlik doen nie, of hoe?

* Tot gister (Donderdag) was daar nog geen dagvaardings nie. Moet tog nie 'n PW Botha op ons trek en net dreig nie, asseblief broers? Bittergal sien net sports vorentoe.

Maak 'n pyp, bra!

Hoe hang so 'n polsleman se lus darem uit! Die Rastamane van die Kaap het 'n wettige optog gehou om vir die wettiging van dagga te vra, en die polsleman het hulle ewe geamuseerd en rustig dopgehou. Ook maar goed die manne het nie vir demokrasie of menseregte gevra nie, want dan sou donshael en traangas seker hul voorland gewees heil

Ope brief aan mondstuk-Mellet

Brig ou Dier, Dankie vir jou sappige briefie aan die Kreefblad, dit het die Klaagvoorts se dag gemaak.

Moeder berig uit Steynsburg dat sy haar kragte spaar vir Polly Shorts, Pietermaritzburg kan immers nie te ver meer wees nie, maar sy vind die hardloperij moeilik so tussen die opgewondenheid deur: Moeder was al die jare 'n bewonderaar van jou comics. Seg sy jou huidige rol in die regeringskomedie is nie 'n patch op jou helderol nie. Vêr sy dit van Egbertus om jou vir die Ruiter in Swart aan te sien, daarvoor is jy tog te wit.

Hierdie beskeie skrywe rig ek aan jou om 'n paar puntjies op te klaar. Die weë van die polieste raak daaglik meer duister, en jou entertaining brief dra sy gebruiklike sarsie verwarring by. As mondstuk vir die agbare jy-weet-wie kan dit ook seker nie anders nie. Eers 'n ietsie uit jou brief: jy verwys na 'n berig in die Voelvryblad as 'n "tipiese Dirk Coetzee-bewering". Nou wat sou jy daarby bedoel?

Dit sou onregverdig van Egbertus wees om te verwag dat jy bewus moet wees van die bestaan van die Harmskommissie, daarvoor is jy klaarblyklik te swak ingelig, en boonop kan 'n

mens mos nie verwag dat jy al jou boerderybelange deur van sulke gedoentes moet kennis neem nie. Haai, ek het al die jare gewonder hoe polieste dit regkry om plase te koop, hulle verdien dan so min. Miskien betaal die foto-comics beter. Iedergeval, seg Oswald dit lyk asof jy die bevindings van die kommissie vooruit wil loop. Of wil die polieste nou sommer die kommissie se geloofwaardigheidsbevindings formuleer? Sal seker tyd spaar. Wat het jy te sê oor Oswald se opinie dat jy straks skuldig is aan minagting van die kommissie?

Miesies Klaagvoort is geprikkel deur jou stelling dat die koerant sy lesers met "ongetoetste en eensydige leuens mislei." Wat op aarde sou dit kon beteken? Vra Moeder of dit dalk impliseer dat lesers met ander soorte leuens mislei behoort te word. Dalk is getoetste leuens vir jou department meer aanvaarbaar.

Dis besonder sappig dat jy nie die regse bedreiging ernstig wil opneem nie. Daar op die plaas in Bloemfontein (is dié stad dan só landelik?) hoor jy seker nie van al die ontploffings en dingetjies. Miskien is dit die redakteur wat bomme plant om 'n bietjie credibility op te bou. Terloops, hoe is dit dat Piet Skiet nog 'n vrye voeltjie is?

En hoe is dit dat ernstig-beskuldigde regses so reëlmag ontsnap? Miskien kan jy dit vir ons uitlê met 'n getoetste leuentjie of twee.

Die koeksusters roep. Dis nou Miesies K en vriendinne. Hulle bak vir 'n vale ter viering van jou "trotse rekord van openhartigheid en eerlikheid." Cheers. Klaagvoort.

Regses

Vrindes, die regse volksbewegings kruip nou uit die houtwerk soos witmiere. Net waar jy kyk, as jy nie omsien na jou plaas nie, steek nog 'n gedroegte sykop uit. Namibia is nie vry van die Neanderthal nie. Soos 'n Rip van Winkel het Aksie Vrye Volk skielik besef dat dinge daar verander het, al is die rugbyvelde nog koloniaal. Nou wil hulle 'n stukkie grond vir die wittes hê. Miskien moet hulle maar met die Suidwes-stadion te vrede wees.

Groot aptyte

Onthou julle nog die veiligheidswag van Oos-Londen wat reeds 39 mense doodgeskiet het en nog nooit vervolgt is nie? Meneer van Schoor gaan nou vir die vierde keer trou. Seg Moeder hy het voorwaar groot aptyte. Seg een

van sy vorige vrouens die jongste bruid weet nie watse soort mens dié kèrel is nie. Haai mevrou, ons kan raai. Nie iemand om mee Schoor te soek nie. Hy gee nou "die lewe waarvoor hy lief was" op oor die bohaai. Shame, en dit voor sy vyftigal.

Collector's item

Egbertus lees nou die dag in die Engelse pers "Record price paid for cabinet". Ja, 'n volle R36 miljoen. Wie sou die prys so opgejaag het - tog seker nie Magnus PI nie, alhoewel hy 'n collector's item geword het. Vra Moeder aan wie die siele altemit verkoop is? Paraguay is seker 'n waardige raaiskoot.

Elegant

Held van die week is die New Yorkse Dartman wat ego's van opgeblase socialites prik dat hulle bars. Hy't reeds 52 pyltjies in die elegante agterstewes van deftige dames laat beland deur middel van sy blaastoestel. Womandela het vrygespring.

Mandrax

Verstommende wysheid van die week kom van onse eie ministriesse van gesondheid, indien dan nie van ges-

HOE RYM DIT DAN?

EGBERTUS KLAAGVOORT

onde verstand nie. Seg die waardige wese advertensies vir drank en sigarette kan nie verban word nie, want dan verminder dit die publiek se bewustheid van hul skadelike invloed. Moeder is naartiglik besig om 'n Mandrax-advertensie te ontwerp. Koop meer Mandrax, vrindes. Sodat julle van die laakbaarheid bewus kan word.

Naaimasjiene

Oswald doen deesdae naaldwerk tussen die kwekery deur. Dis mos nou mode. Wil hy weet watter naaimasjien gee die beste waarde. Seg Miesies Klaagvoort hy moet Elna probeer. Tops vir variasie.

Kuifie sit nuwe vuur in die 'Bontes se agttal

Transvaal het weer 'n held

MOET jou nie laat mislei deur Kuifie van der Merwe se bynaam nie. Teen 'n outydse ses voet vyf duim (1,99m) het dié bulslot van Transvaal niks met sy strokiesprent-naamgenoot in gemeen nie.

Hy het vanjaar vinnig groot opgang in Suid-Afrikaanse rugby gemaak en sy insluiting in die Noordspan wat die Suide môre in Durban pak, span die kroon op 'n droomseisoen.

Transvaal het lank laas 'n vaste voorspeler opgelewer wat die verbeelding aangryp, maar Van der Merwe se puik lynstaanwerk en dryfspel kan in die toekoms beslis van hom 'n held op Ellispark maak.

Maar 'n rygbyheld met die naam Kuifie?

"Tydens my eerste ontgroening aan die RAU het een van die seniors my Kuifie begin noem. In 'n stadium het ek probeer aandring dat die ouens my weer Gerhard noem, maar hulle het hulle nie aan my gesteur nie."

Dus heet hy maar Kuifie. Dié bynaam ten spyt, dwing hy groot gesag in die reeks om die Curriebeker af.

Hoewel hy nog maar eintlik 'n groentjie in provinsiale rugby is, intimideer die groot name hom nie. Vir 'n man soos Naas Botha het hy byvoorbeeld hoë agting, maar meen dat hy op die veld as net nog 'n speler beskou moet word.

"Kyk, ons is almal gekies om op provinsiale vlak te speel. In daardie opsig is ons gelyk, daar's nie tyd vir heldeverering nie."

In 'n tydvak waarin spelers vir 'n aanbod van tien rand meer van provinsie verander, is Kuifie 'n verfrissende uitsondering op die reël. Hy is in Turfontein gebore en getoë, waar hy Matriek aan Hoërskool Die Fakkel geslaag het. Hy is gelukkig in Transvaal.

Hy het Transvaalse proewe in die hoër- en laerskool gespeel maar was nooit goed genoeg geag om die Cravenweek-span te haal nie. Dit was eers tydens sy universiteitsjare dat hy sy rugbytalente deeglik ontgin het.

Hy het die onder 20-spanne van die RAU en Transvaal gehaal en was later 'n gereelde lid van die universiteit se eerste span.

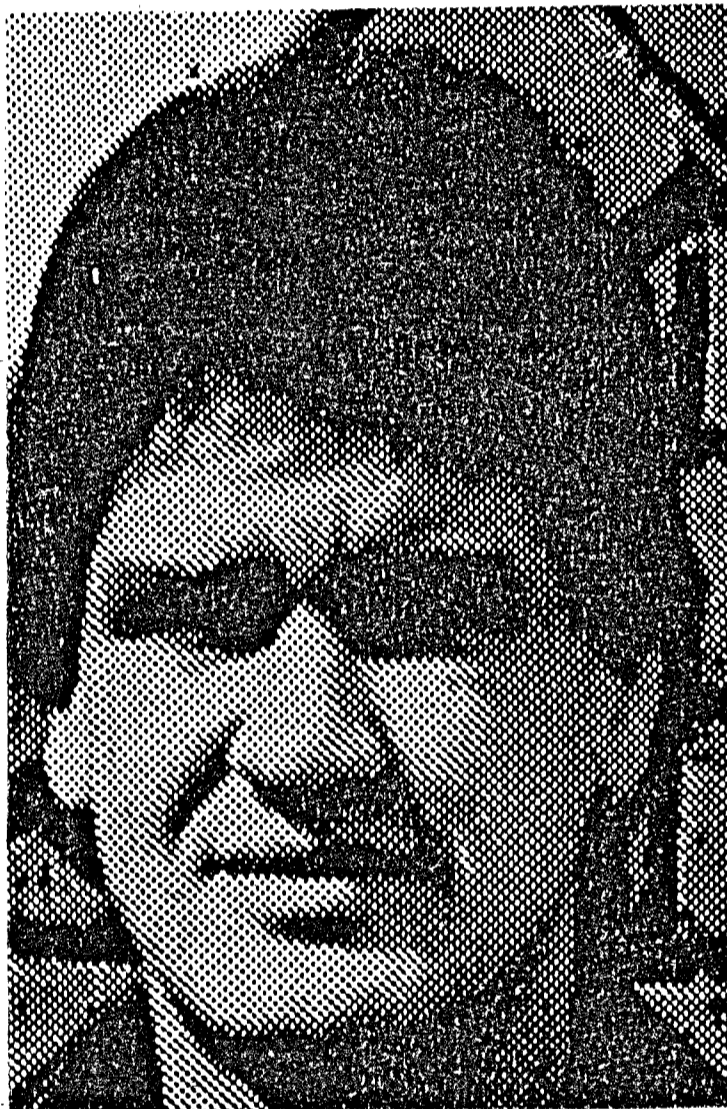
Tussen die rugby deur het Kuifie in 1986 sy B.A. Ed., met Latyn en Engels as hoofvakke behaal.

Kuifie se rugbyloopbaan het tydens sy weermagjare gestagneer. "Ek het twee skoueroperasies ondergaan en nooit voldoende herstel om te kan speel nie."

Ná sy diensplig het hy 'n onderwyspos aan die Hoërskool Vorentoe aanvaar en weer vir RAU se eerste span begin speel.

"Dit was vir my 'n logiese besluit om terug te kom RAU toe. Die feit dat ek hier oorkant skoolhou en dat ek nog steeds lojaal is teenoor die span waarvoor ek vroeër gespeel

KUIFIE VAN DER MERWE is 'n groot vis wat Transvaal nié laat wegom het nie. Hulle het net lank gevat om hom raak te sien, maar nou dat hy sy slag in die Rooibont-span getoon het, kan 'n mens aanvaar dat hy nog lank goeie rugby vir Transvaal gaan speel. TIM SANDHAM het met hom gesels

het, het my keuse maklik gemaak."

Hy woon tans in een van die woonstelle op die kampus wat die RAU aan sy rugbyspelers beskikbaar stel.

Hier het sy rugbyloopbaan verlede jaar begin vlamvat. Toe Transvaal uit die wedloop om die Curriebeker was, het die keurders besluit om nuwe talent in die provinsie te ontgin. Kuifie is 'n kans gegun om die Rooibont-trui oor die kop te trek.

"Ek was 'n omstrede keuse omdat ek sommer so reguit uit 'n klubspan gekies is sonder dat ek ooit vir die Rooibokke (die Transvaalse B-span) gespeel het."

Vanjaar moes hy met 'n plek in die Rooibokke tevrede wees voordat Lappies Labuschagne beseer is. Sedertdien het Kuifie se spel met elke wedstryd verbeter en het hy en Kobus Wiese in 'n gedugte slotpaar ontwikkel. Hul oorheersing van die lynstane in die onlangse Lionbeker-halfeindstryd teen Noord-Transvaal het hulle waarskynlik van hul plekke in die Noord-span verseker.

(Jannie Breedt en Ian Macdonald

is ook gekies, wat beteken Transvaal het meer manne in die Noord-agttal as Noord-Transvaal).

Transvaal se twee naelskraapse nederlae teen sy Noordelike bure was vir Kuifie 'n bitter pil.

"Ons was die hele tyd voor. Ons wil so graag wen en daar's so baie van ons ondersteuners wat wil hê ons moet wen, maar dan kom Naas met twee briljante skepdele en dis alles verby..." Hy kan maar net sy kop skud.

Kuifie sien uit daarna om môre saam met Uli Schmidt, Robert du Preez en Botha vir die Noord-span uit te draf.

Hy het geweet hy staan 'n kans om die Noord-span te haal nadat kenners hom in die media as een van die gunsteling bestempel het. Hy het nietemin laat die Saterdag-nag wat die span gekies is, 'n Sondagkoerant by 'n laat-aand kafee in Brixton gaan koop om 'n einde aan die twyfel te maak.

"Jou blydschap dat jy die span gehaal het, is maar kortstondig, want dan kom die besef dat jy die keurders se vertroue in jou moet regverdige."

Hoewel hy sy eie patroon by Transvaal se spanstrategie aanpas, is sy speelstyl op die lees van Moaner van Heerden en Kevin de Klerk geskoei.

Kuifie meen dat die Transvaalse span en rugbyunie onregverdige kritiek verduur. Hy het veral hoë agting vir sy afrigter, Derrick Minnie.

"Sy positiewe benadering is sy sterk punt. Nadat hy met die span gesels het, is daar van 'n minderwaardigheidsgevoel jeens spanne soos die WP en Noord-Transvaal geen sprake nie."

Hy sonder ook sy kaptein, Jannie Breedt, as 'n spesiale speler uit en voel dat sy leierseienskappe onontbeerlik vir Transvaal is, en dat 'n mens kan verstaan waarom die keurders hom sommer dadelik weer as agtsteman en kaptein ingespan het toe hy in die middel van die seisoen uit Italië teruggekeer het.

"Hy het die vermoë om 'n speler tereg te wys sonder dat daar slegte gevoelens ontstaan."

Die slegte nuus vir Transvaal is dat hulle moontlik dié nuutgevonde ster kwyt is.

Die Franse klub Perpignon ("Dis aan die Franse Riviera") het Kuifie genooi om die 90/91 seisoen vir hulle uit te draf. Vyf ander lede van die Transvaalspan het aanbiedinge van Italiaanse rugbyklubs ontvang.

Die TRVU het vandeeweek gesê dat hulle binnekort moet besluit of die spelers toegelaat gaan word om tot Meimaand weg te bly of nie.

"Dit is vir my 'n dilemma. Aan die een kant wil ek nie die span in die steek laat nie; aan die ander kant was ek nog nooit oorsee nie en hierdie is 'n wonderlike aanbod wat ek sterk oorweeg. Rugbyspelers het kort loopbane en ek voel ek moet my kans benut."

Hoewel rugby 'n belangrike deel van sy lewe uitmaak, is dit darem ook nie al waarin hy belangstel nie. Sy volgende groot mikpunt is 'n honneursgraad in Arbeidsbetrekinge.

Daar lê nog 'n lang Curriebekerseisoen voor, en na sy oorwinning oor die WP is Transvaal weer stewig terug in die prentjie. En nou dat die 'Bontes weer op goeie balbesit uit die lynstane kan reken, sou dit dwaas wees om hulle te onderskat.

Vrye Weekblad

Vrye Weekblad is 'n onafhanklike weeklikse koerant wat uitgegee word deur Wending Publikasies Beperk (Reg. no. 88/04168/06). Die direkteure van Wending Publikasies Beperk is Max du Preez, Christo Nel, Chris Otto, Van Zyl Slabbert en Sample Terreblanche. Die aandeelhouers van Wending Publikasies Beperk is die direkteure en werknemers van die maatskappy.

Wending Publikasies Beperk en Vrye Weekblad se adres is: Breëstraat 153, Newtown.

Die posadres is Posbus 177, Newtown 2113.

Die telefoonnommer is (011) 836-2151-9 en die faksnommer 838 5901.

Redaksie

Redakteur: Max du Preez

Hoofredaksie: Elsabé Wessels, Jacques Pauw, Ina van der Linde en Hennie Serfontein

Nuusredaksie: Christelle Terreblanche, Christelle de Jager, Audrey Brown, Pearlle Joubert, Phineus Tshukudu, Irene Louw

Sub-redakteur: Ryk Hattingh

Ontwerp: Andrea Vinassa, Esma Anderson

Vrydag-redaksie: Andrea Vinassa, Koos Prinsloo

Sportredakteur: Tinus Horn

Vrye Weekblad Boeke/Books: Koos Prinsloo, Ryk Hattingh

Bestuur

Advertensies en bemerking: Manie Eagar, Kee-Leen King

Administrasie en verspreiding: Kee-Leen King

Redaksionele assistent: Cathy Fennessy

Navorsing en biblioteek: Laetitia Pople.

Boekhouding: Clara Nkutha

Kantoorbestuur: Joseph Moetesl, Vernon Zulu, Peppy Maripan

Buitekantore

Kaapstad-kantoor: Christelle Terreblanche.

Tel (021) 24 8049 / 23-2722

Pretoria-kantoor: Ina van der Linde. Tel (012) 834 879

Vrye Weekblad kos R1,33 plus 17c AVB. Dit kos R75 (AVB Ingesluit) om vir 'n jaar lank in te teken, en R40 (AVB Ingesluit) vir ses maande. In Namibia, Swaziland, Lesotho en Botswana kos die koerant R1,50 plus verkoopbelasting. Tariewe vir buitelandse intekenare is op navraag by (011) 497-2911 beskikbaar.

Probleme met verspreiding moet gerig word aan Cathy Fennessy by (011) 836 2151.

Skoppe en breekslae kan Suid kelder

Robert is Noord se troefkaart

NOORD se rugbyspan sal stellig môre vlak agter die skrum die grondslag vir 'n oorwinning oor die Suide lê.

Suid spog met 'n sterk agterlyn én agtial (veral die voorry lyk gedug) maar 'n teenvoeter vir Robert du Preez het hy nie.

Wanneer hulle vir Noord-Transvaal speel, skop hy en Naas Botha hul teenstanders eers deeglik moeg voordat hulle met die agterlyn begin slaan. (As hul eie senters nie van pure skok aanslaan nie, betrap hulle die ander span gewoonlik onverhoeds, wat verklaar waarom die Noorde so baie drieë druk).

En dan is daar nog Du Preez se sterk breekslae waarmee die Suide moet rekening hou. Sy insluiting bo Garth Wright in dié span is 'n aanduiding dat hy nou as ons voorste skrumskakel gereken word. Hy verdien dié erkenning.

Hoe ouer Botha word, hoe meer moet hy kompenseer vir die vaart en vaardighede van die jeug wat hom stelselmatig verlaat. Hy doen dit met die skoen.

Heel voorspelbaar het hy gister weer van 'n seer enkel begin kla. Dit sou 'n wonderwerk gewees het as hy én Michael du Plessis in dié wedstryd gespeel het, en dit sal niemand verbaas as Naas hom nou ook onttrek nie.

Die Suide se enigste wen-hoop lê, vreemd genoeg, in die voorry.

Die Noord-voorry, Heinrich Rodgers, Uli Schmidt en Jan Lock, is verlede jaar net so vir die Springbokspan gekies, maar of Lock en Rodgers nou die Bokspan sou haal, is 'n ope vraag.

Die Suid-loskop, Frans Erasmus, beleef 'n skitterende seisoen vir die OP. En drieë druk is eintlik net sy stokperdjie. Skrum is sy werk, en dit doen hy op die oomblik beter as enige ander voorryman in die land.

Beserings (en 'n skorsing of twee weens vuil spel) het Lock se loopbaan die afgelope twee jaar

**Berigte deur
Tinus Horn**

Robert du Preez

kwaai gekniehalter. Hy is nie meer die vaskop van ouds nie en kan dalk sukkel teen Erasmus.

Andrew Paterson, Suid-Afrika se reserwe-haker, is beslis 'n speler van wêreldgehalte, maar word deur Schmidt uit die kalklig gehou. Skrumwerk is een van sy sterk punte en hy spog met die vinnigste voete in die land. Selfs in sy OP-dae het hy keer op keer die vaskopstryd teen Schmidt gewen.

In die lynstane gaan alle oë op Kuifie van der Merwe wees.

Hy is die vonds van die seisoen. Sedert hy Calla Botha uit die Transvaalspan gelig het, het hy dramaties verbeter en hy word deesdae selde in die lynstane geklop. Hy het beslis die talent om vorentoe nog gróót rugby te speel. Môre se wedstryd sal wys of hy die temperament vir die groot oomblikke het.

Die Suide se slotte, Adri Geldenhuys en Steve Atherton, is albei vurige spelers in die vaste los, maar nie eintlik lynstaan-spesialiste nie.

Die Noorde het boonop vir Jannie Breedt agter in die lynstaan om sake verder vir Suid te bemoeilik.

Dis jammer Tiaan Strauss is beseer. Saam met Wahl Bartmann kon hy amok gemaak het in die los. In sy

afwesigheid sal dié afdeling van die spel waarskynlik redelik gelykloop verloop.

Die Suide se agterlyn lyk moeilik.

Danie Gerber se beste dae is getel, maar hy is steeds in staat tot briljante oomblikke waarmee hy die hele gang van 'n wedstryd kan swaai. Hy is aanvanklik vir dié span oor die hoof gesien en eers later as plaasvervanger vir Michael du Plessis nader geroep. Dit behoort hom aan te spoor om die keurders te wys dat hulle hom nog lank nie kan afskryf nie.

Christian Stewart het nog nie vanjaar 'n kans gekry om sy slag op senter te wys nie, maar was verlede jaar een van min senters in die land wat werklik gate in die middelveld kon slaan.

Tony Watson en die jong André

Hickson is twee van die vinnigste vleuels in die land. Ook hulle gaan die Noorde se verdediging beproef.

'n Mens kan Deon Oosthuysen, Noord se regtervleuel, verskoon as die senuwees vandag effens pla.

Hy was verlede jaareen van die gunsteling om die Springbokspan te haal, maar hy het homself in die einste Noord-Suid stryd heeltemal uit die prentjie gespeel met 'n nagmerrie-vertoning.

Suid-Afrika het op die oomblik geen heelagter wat na 'n toetsspeler lyk nie. André Joubert beleef 'n groot insinking en die enigste ander speler wat werklik potensiaal toon, is Gerbrand Grobler, wat môre vir Noord uitdraf.

Hy is egter veels te wisselvallig en het verlede week kwaai teen Transvaal gesukkel. Joel Stransky,

die Suide se losskakel, sal waarskynlik probeer om hom vroeg met hoë skoppe te beproef.

* 'n Hele paar spelers het hulle aan die oorspronklike spanne onttrek. Die spanne lyk nou s6:

Noord: Gerbrand Grobler, JJ van der Walt, Eben Scheepers, Bernard Fourie, Deon Oosthuysen, Naas Botha, Robert du Preez, Heinrich Rodgers, Uli Schmidt, Jan Lock, Cheese van Tonder, Kuifie van der Merwe, Kobus Wiese, Ian MacDonald, Jannie Breedt (k).

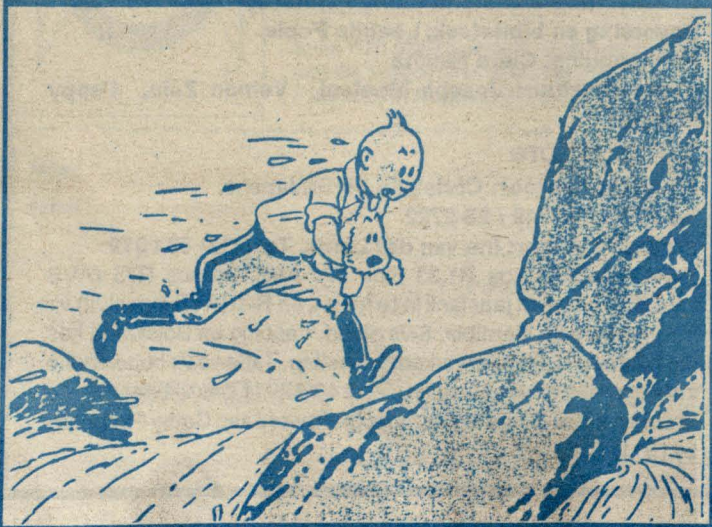
Suid: Hugh Reece-Edwards, André Hickson, Christian Stewart, Danie Gerber, Tony Watson, Joel Stransky, Craig Jamieson (k), Frans Erasmus, Andrew Paterson, Balie Swart, Wahl Bartmann, Steve Atherton, Adri Geldenhuys, FC Smit, Charlie Marais.

Arnie se laaste Ope

Die Amerikaanse gholfflegende Arnold Palmer het vandeeweek aangekondig dat vanjaar se Britse Ope sy laaste sal wees. Hier deel hy vir oulaas handtekeninge uit.

Bl. 23: Ontmoet Transvaal se nuwe held

Temane sal moeilik geklop word

IN die afwesigheid van Xolile Yawa sal Matthews Temane môre waarskynlik min moeite ondervind om die SA halfmarathon-titel in te palm.

Sy strafste teenstand sal van David Tsebe kom, maar laasgenoemde is eintlik 'n marathon-spesialis (hy hou die SA titel) wat nie werklik die vaart het om by te bly as Temane oor die laaste paar kilometer met sy beroemde en gevreesde eindpoging kom nie.

Tsebe sal gou moet voor kom as hy 'n kans wil staan. Hy hou juis daarvan om vroeg weg te breek en het die vermoë om vir lang ente byna voluit te nael en só behoorlik vir sy teenstanders hakskene te wys.

Lawrence Peu van Transvaal volg dieselfde benadering, maar dit is te betwyfel of hy sal kan byhou wanneer manne soos Temane en die Tsebes (David en Rammy) die krane begin oopdraai.

Moenie verbaas wees as Willie Mtolo, wenner van die Twee Oseane-Ultra, met 'n goeie poging vorendag kom nie. Hoewel hy hom deesdae op die langer afstande toespits, het hy genoeg vaart om Temane-hulle lelik skrik te maak.

Net twee atlete, Colleen de Reuck en Elana Meyer, het 'n realistiese wenkans in die afdeling vir vroue.

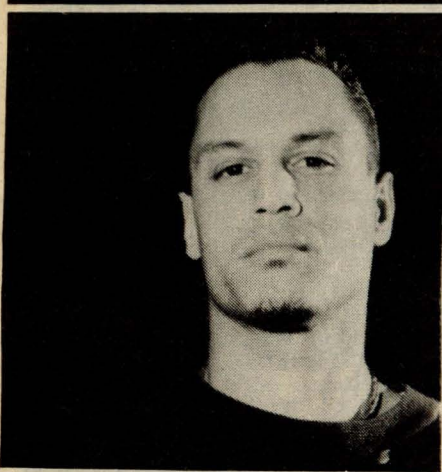
Meyer is skitterend op dreef, maar De Reuck, wat die titel die afgelope vier jaar haar eie gemaak het, moet nietemin as die gusteling beskou word.

Sy het verlede jaar in 'n briljante tyd van 68:38 gewen. As sy vanjaar weer in minder as 69 minute klaarmaak, is die titel weer hare.

In 'n stadiger, taktiese wedloop sal Meyer 'n beter kans staan. Veral haar puik eindpoging kan De Reuck groot hoofbrekens besorg.

Klein beertjies

SEKSUELE mishandeling van kinders is die fokus van Joyce Levinsohn se jongste teateraanbieding vir kinders. "Little Bear" is geskryf deur 'n Amerikaanse opvoedkundige toergroep en word erken deur die National Centre for Child Abuse and Neglect en die Association for the Education of Young Children in America. Die stuk word nog tot 30 Julie in die Windybrow op die planke gebring. Kathy Jo Ross en Bronwyn Evans speel die hoofrolle in die produksie. Bespreek by Computicket.

DIE Ilse van Hemert-produksie van 'Houd-den-Bek' begin vanaand in die Roodepoortse Stadsteater. Dawid Minnaar en Kevin Smith (bo) speel die hoofrolle in dié opspraakwekkende verwerking van die André Brink-roman

Bop Too

PHINEUS TSHUKUDU

PREPARATIONS to introduce a second television channel in the Mmabatho area towards the end of this year have been unveiled by Bophuthatswana television.

The new channel will begin transmission in October.

Head of the station's programme department Richard Magau said if the channel proved popular it would be expanded to areas outside Mmabatho in January 1991.

Magau said the second channel would carry documentaries, dramas, religious programmes and items of local interest while the first would concentrate on international news. It would transmit for 15 hours daily - from 7am to 12pm and from 2pm to midnight.

The fledging station has also announced plans to launch a breakfast programme. It will initially be broadcast on weekends only, although there are plans to transmit on weekdays from January.

onder redaksie van
ANDREA VINASSA

Was die Nico se kuur erger as die kwaal?

CINDY DU PREEZ

TE midde van reuse omstredenheid is Kruik vandeeweek 'n bloedneus toegedien deur die bedanking van sy direkteur van toneel, Keith Grenville - kwalik 'n paar maande nadat hy op ewe kontroversiële wyse skynbaar onnodig bo Johan Esterhuizen aangestel is.

Maar almal swyg oor die personeel-woelinge: die hoofdirekteur van Kruik, George Loopuyt, sê hy was verbaas toe Grenville na sy Grahamstad-trippie bedank; Grenville sê hy kan geen redes gee nie, hy moet per slot van rekening nog ses maande van sy kontrak uitdien, en Esterhuizen het bedank en is stil-stil Stellenbosch toe.

En dit terwyl die toekoms van "apartheid-kultuurstrukture" in die gedrang is ("There is something rotten in the state of Denmark"?).

Dis nie asof daar nie probeer is om dié organisasie aan 'n algehele skoonheidskuur te onderwerp nie. Binne die skoon geverfde mure en nuwe plakkate, het die Nico Malan-Teater in Kaapstad selfs dieper as dit 'n kuur ondergaan. (Wie het iets gesê van 'n toesmeerdery?)

Kom ons kyk na die slegte ou dae. Die siekte het begin toe Johan Esterhuizen te geesdriftig 'n beginsel van kwaadwillige inheemse werk probeer nastreef het.

Loopuyt

Ná Gé Korsten se vertrek - ja, hy was daar, onthou "Piekniek by Dingaan"? - het die kontroversiële Kruik-raad Loopuyt as direkteur aangestel. Hy het op sy beurt vir Grenville, 'n befaamde Engelse regisseur/akteur as direkteur van Kruik-Toneel aangestel. (Weer eens terwyl Esterhuizen, wat die baas was tot die kwade dag, net soos die ander kere wat hy afgedank is uit dieselfde pos, uitstendig was.)

Sedertdien is Kruik nie alleen ontslae van die kultuurvreemde eksperimentele drek soos "Piekniek by Dingaan" nie, maar is die gebruik van die wortel van alle kwaad, naamlik Afrikaans, maksimaal bekamp.

Die huidige jaar het al 'n toerproduksie, "Stille Nag" van Deon Opperman, opgelewer, terwyl al noemenswaardige Kruik-poging die patetiese "Hups in die Hydro" van Pieter Fourie was.

Onder Kruik se welige bydrae tot die Grahamstad-fee was daar nie 'n enkele Afrikaanse poging nie. Die rekenaar spoeg 'n verrassende resultaat uit as Kruik se program vir dié deel van die jaar wat verby is, asook die Kruik-Dagboek, in hom ingevoer word. Dit lyk sowaar asof daar vir elke vier Engelse produksies 'n skamele een in Afferkaans opgevoer gaan word.

Weer eens op gemiddeldes bereken sal bykans

al die Engelse hoofstroomproduksies (dus bykans al die produksies) deur Grenville geregisseer word.

As regisseur verdien 'n direkteur van toneel in die omgewing van R5 000 per produksie, bo en behalwe sy gewone salaris. (Die Kruik-regisseur en -akteur Marthinus Basson verbeur glo glad 'n deel van sy salaris terwyl hy teen 'n fooi die regie van 'n opera waarneem.) Die lede van die geselskap wat 'n salaris betaal word, doen regie teen geen ekstra vergoeding nie.

Fooi

Een troos is dat Grenville soms goeie werk lewer soos "Richard II" - dit was selfs 'n sukses by die loket - en "Who's Afraid of Virginia Woolf" - die stuk se speelvak is egter met 'n week verkort. Ook dat die Kaap getraakteer word op top-kaliber akteurs soos Michael McGovern - teen hulle fooi natuurlik! Aan die ander kant was daar hierdie jaar al Grenville-mislukkings ook - soos "Thark" - terwyl dit 'n jammerte is dat die Kaap nie iemand soos Brian O'Shaughnessy op die planke in aksie sien nie, alhoewel hy daar woon.

'n Interessante aanstelling in die permanente geselskap onder die kort Grenville-regering is dié van Blaise Koch - oud-kollega van Grenville tydens die destydse bestaan van die Space-teater. Hoewel Koch se ervaring nie te versmaai is nie, is sy aanstelling ietwat van 'n duplisering van die talent van die veelsydige Ralph Lawson aangesien daar redelike ooreenkomste tussen hulle bestaan, terwyl Lawson nog meer aan te bied het met sy reputasie as regisseur.

Met die hoeveelheid Engelse produksies wat Grenville beplan, is dit seker nodig om twee akteurs te hê wat soortgelyke rolle kan vertolk, terwyl die bestaande geselskap beperk word tot die speel van figurante. Dit is ironies dat Koch - betei bekend as akteur - binnekort die regie van 'n Tennessee Williams-stuk waarneem ... nog 'n idee van Grenville.

Basson

Nadat Kruik-Toneel die afgelope paar jaar 'n formidabele bydrae tot die Suid-Afrikaanse kultuur gelewer het aan die hand van sy bekroonde regisseur Marthinus Basson, asook Rosalie van die Gucht (1988-Fleur du Cap-wenner vir regie) en Ralph Lawson (1989-Fleur du Cap-wenner) en 'n menigte ander kunstenaars aan wie Johan Esterhuizen die geleentheid gebied het om te ontwikkel en te presteer, en waarvoor hyself terloops die SAL-Prys gekry het vir sy bydrae tot die teater, moet dit vir die Kruik-bestuur en vir sy voorsitter, Hannes van der Merwe, 'n coup

d'etat wees dat Esterhuizen uiteindelik bedank het. Van der Merwe was na verneem word ook die stigter van die "Piekniek by Dingaan"-debakel.

En na al die onmin waarvoor die Grenville-regering verantwoordelik was, moet daar seker ten minste een mens wees wat 'n sug van verligting slaak na sy tydige bedanking.

Al verloeders is die anti-Afrikaans- en anti-kultuur-brigade en die Kaapse publiek. Nóg Afrikaanse teater, nóg Suid-Afrikaanse teater is Johan Esterhuizen kwyt. Kruik se vorige Meneer Toneel is aangestel as dosent by die Universiteit van Stellenbosch. Daar lê die veld die afgelope jaar of wat juis braak. Boonop staan Afrikaanse teater besonder sterk by al die ander streekgrade, behalwe miskien in Natal.

'n Mens kan maar net aanvaar dat Esterhuizen sy goeie werk sal voortsit en goeie tweetalige (of meertalige?) akteurs sal help voorberei vir onder andere die streekgrade, wat hulle dan verder van die geleentheid sal voorsien om te ontwikkel tot volwaardige akteurs - die ruggraat van 'n gesonde bedryf, wat op sy beurt sal dien as spieël van 'n gesonde samelewing. Tot tyd en wyl iets soos die Louis Nel-Kommissie van Ondersoek (of dalk die ANC se kultuur-hoof, Barbara Masekela?) die siekte by die Nico Malan ondersoek het.

Weerstand

Hou hierdie ruimte dop om te sien watter Engelse akteur volgende in die Kruik-geselskap aangestel word. En om te sien hoe lank Marthinus Basson kan volhou met sy weerstand teen die totale aanslag op kultuur. Kan 'n mens kategorieë die ontstaan van 'n kolonie onder die neus van die parlement ontken, Ef Double You?

En dalk stel meneer Loopuyt 'n paar direkteure aan en omskep een van die Nico-verhoë in 'n kantoor vir hulle. Dan kan hulle 'n ogie op mekaar hou en met een verhoog minder is die kans op kommunistiese Afrikaans so uiters beperk meneer Van der Merwe!

(Etlke praktiese toneelruimtes is glo buitendien al deur die jare omskep in kantooruimtes vir die steeds toenemende administratiewe personeel.)

Die Weekly Mail het redelik onlangs beweër Grenville se leierskapsfase voorspel 'n konserwatiewe repertorium-styl en dit is daarna heftig en met gepaste bravade in die pers afgemaak as onsin. Hy het die dag name afgerits van onder andere Afrikaanse produksies wat die Nico Malan sou aanbied. Het al Grenville se beloftes waar geword? U skuld ons weer 'n perskonferensie Meneer Grenville. En wat sê u, menere Loopuyt en Van der Merwe? Gaan julle probeer om vir Johan Esterhuizen terug te kry?

VRIND Henry sê brunch, oftewel laatoggend-ontbyt, is 'n euwel wat 'n wortel-entak-benadering verg. Jy eet vroegmore jou eier en brood, en klaar.

Wat sal hy nou weet - hy lê en kyk na mej. Wêreld se bene op TV, lees Barry Ronge, en driekwartier later skreeu hy van honger.

Laatoggend-ontbyt op Sondag kan 'n beskaafde geleentheid wees, mits almal een reël nakom: Geen vertonings van rol-oë babbelas en ander nare verskynsels nie. Jy trek netjies aan, lyk vrolik, en neem met dank 'n glasië vonkelwyn en lemoensap, sonder om almal te vertel hoe jy jou gisteraand wangedra

het.

As julle pap-eters is, maak pap, en daarby bied jy aan wat die Amerikaners noem half and half, dis nou half melk en half room. As jy reg oordadig wil wees, is 'n lepelvol ekstra dik room net so lekker. En heuning, natuurlik. Nou die eiers. Ek sukkel nooit met gebakte of selfs roereiers vir baie mense nie, want dit kom nooit reg nie, en party mense grill vir loperige eiers. Maak dit liever 'n gebakte gereg.

Krummel-eiers

Vir vier mense kook jy agt eiers tot taamlik hard, sê so tien minute. Skei die eiers en kap

wittes en dooiers fyn.

Maak vier groot lepels broodkrummels, wit of bruin, nes jy verkies. (Rasper die brood.) Braai dan 2 uie, in fyn ringe gesny, in botter tot mooi sag.

Pak lae eierwitte, dooiers, uie en krummels met 'n strooisel kruie, sout en peper tussen in oondvaste plat bak. Giet bo-oor een koppie room en bak vir 20 minute in 'n taamlik warm oond, so 200 grade Celsius.

Skep uit met roosterbrood, heuning, en bedien dit met spek on the side. Die heel lekkerste spek is Bauenspeck van Duitse delikatesses. Hulle sny hom heel fijn en dun, soos die ou mense gesê het, en dis in 'n flash

gaar.

Hoekom is spek in ons land andersins sulke onaptylike hompe? As ek dink aan daardie brose Kanadese bacon... hoekom is hulle so slim en ons so dom?

Ham is altyd 'n goeie roep vir ontbyt, en die een is al baie voorgesit aan honger hardlopers wat Sondagoggend gaan boete doen het.

Vlaamse ham

Week snye brood in bier en bak hulle in die oond op 'n bakplaat tot mooi bruin. (Wat jy gaan maak met die oorskiet bier weet nugter...) Haal nou die snye brood uit, en plaas op elkeen 'n sny of twee ham. Pak bo-op gerasperde sterk cheddardaas, en sprinkel met rooipeper. Plaas die broodjies terug in die oond tot die

kaas gesmelt het. Sny in elegante driehoekies en dien op met 'n servetjie en dalk nog bier.

Vrugte is altyd welkom by ontbyt, want jy kry onvermydelik die anti-bacon brigade, en die wat ook nie eintlik eiers eet nie. (P.G. Wodehouse sou gesê het gee vir hulle 'n hondebaskuittjie en 'n glas water, maar ons is darem nicer as dit.)

Dis nou koejaweltyd. Maak só met die geurige vrug (trouens, die wyn verbloem daardie skerp reuk wat dwarsdeur 'n huis kan dawer).

Sny koejawels in fyn snytjies, plaas in 'n mooi glasbak (nes tant Nellie se skouresepte) en giet bo-oor 'n kelkiewol goeie soetwyn, verkieslik rooi. Laat lê vir 'n paar

uur of oomag, en dien op met jogurt of room.

Jogurt is heerlik by ontbyt - veral as jy dit eers 'n rukkie deur 'n gaasdoek laat drup het sodat dit dik word. Voeg jou eie vrugte of soetigheid by, pleks van die kommersiële soort koop, wat meestal te veel suiker in het.

In die Midde-Ooste kry jy 'n bakkie plain wit jogurt waarin 'n stroompie warm heuning gegiet word. As jy dit vir jou gaste voorsit, plaas die botteltjie heuning net so in 'n pan warm water op die stoof tot die heuning gesmelt is. Giet dan in 'n bekertjie en dra tafel toe.

Kruisement groei dat dit klap in die Kaapse winter. Al wat dit nodig het, is om onder 'n druppende kraan te staan en groei. En

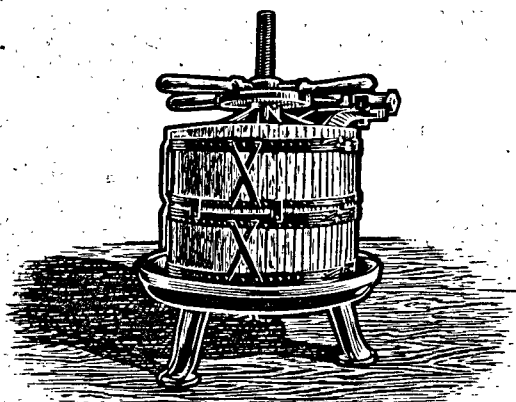
kruisementblare is heerlik by jogurt en vrugte.

Verder skink jy jou vonkelwyn met lemoensap, of perskesap vir 'n drankie genaamd Bellini, of met enigeen van die dosyne ander vrugtesappe.

(Goed, die Kanadese maak bacon, ons maak vrugtesap. Quits).

Of jy bied vir jou gaste 'n klieën glasië Bullshot aan wanneer die verrigtinge begin. Dis 'n skeutjie warm consommé met 'n doppie vodka daarin.

En vir die liefhebbers van soetes, gee jy soetes - muskadel, hanepoot en dies meer. Ook kleinerige glasië, hoor, tensy hulle nie omgee dat brunch naderhand oorleun in lunch, en dan stadig afgly tot by aandete nie...

Die volume Sauvignon Blanc

wat die Pierre Simond

wingerd lewer, is -

dit moet ons erken -

beperk.

Die genot wat dit verskaf is gelukkig nie.

Al is dit beskeie, lewer die Pierre Simond wingerd 'n wyn wat beslis meer as die som van sy dele meebring. Grootte, ligging en unieke grondsoorte span saam om 'n Sauvignon Blanc te skep wat, alhoewel dit nie maklik verkrygbaar is nie, 'n ryke beloning bied aan diegene wat gelukkig genoeg is om 'n bottel in die hande te kry.

BOSCHENDAL

WAAR DIE FRANSE HUGENOTE DIE WYNKULTUUR GEVESTIG HET.

Tien jaar Klein Constantia

BJ LANKWARDEN skryf oor wyn

DIT is bykans ondenkbaar dat die Landgoed Klein Constantia skaars tien jaar oud is en dat hul wyn net meer as drie jaar beskikbaar is. Verlede naweek was daar 'n feesviering op die plaas en was inderdaad 'n eer en vreugde om die geleentheid te kon meemaak.

Een van die hoogtepunte was die bekendstelling van die plaas se eerste twee rooiwye, 'n 1986 Shiraz en 'n 1986 Cabernet Sauvignon. Hierdie laat uitreiking van hul eerste rooiwye stem ooreen met die hoë standaard wat 'n mens bykans van dié modellandgoed verwag. En hoewel die wyne nou vier jaar oud is, kan hulle steeds baat vind by meer veroudering. Vir dié doel word elke bottel verseël deur ekstra lang (55 mm) kurkproppe. 'n Klein kaartjie word by elke kis ingesluit wat die koper waarsku om die kurktrekker diep in die prop in te draai sodat die prop nie halfpad afbreek nie.

Nie baie kelders gaan so ver met diens nie, en min kelders bou verouderingskelders vir rooiwyn. Klein Constantia het.

Aangesien 'n nuwe hedendaagse gebou nie esteties sou wees langs die geskiedkundige opstal nie, het hulle besluit om ondergronds te gaan. Dié groot (1000 vk. m) kelder is van buite onsigbaar, aangesien hulle 'n groot gat in die grond gegrawe het, die kelder gebou het en toe twee meter grond weer bo-oor gegooi het. Aangesien die kelder, wat tweemiljoen bottels kan huisves, bloot funksioneel is, word dit nie ingesluit by 'n keldertoer nie.

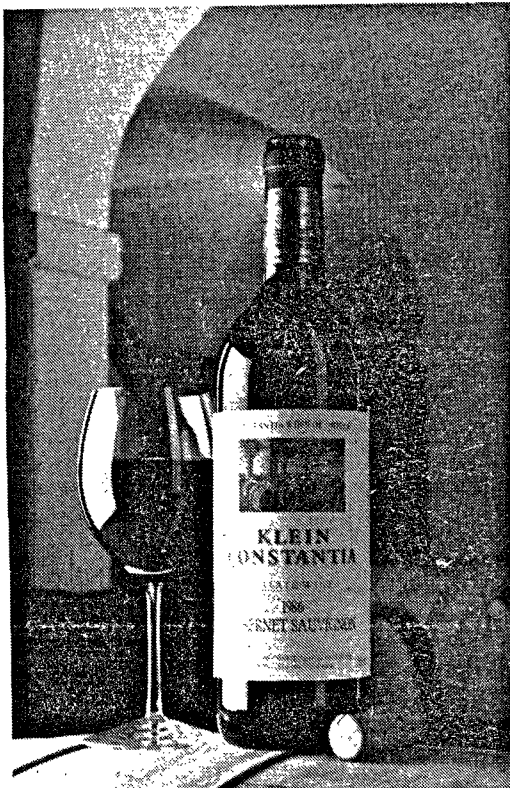
Daar is lefs omtrent Klein Constantia wat sterk herinner aan die winkleiers van die Napa-vallei in Kalifornië. Funksioneel, doeltreffend, skoon en indrukwekkend, maar bowenal, elke mondjievol van 'n nuwe wyn is 'n smaaksensasie.

Gepraat van smaaksensasies; daar moet op gewys word dat op Klein Constantia geen wyn in 'n bottel ingaan tensy dit reg geag word nie. En reg beteken bykans volmaak. Die heel eerste uitreiking van dié landgoed, die 1986 Sauvignon Blanc, is aangewys as die kampioen-witwyn van die jaar. Dié toekenning verdof egter bykans wanneer gekyk word na die akkolades wat die Cabernet Sauvignon te beurt geval het:

- 1987 Kampioen Cabernet Sauvignon
- 1988 (twee inskrywings) Kampioen SA wyn Reserwe Kampioen-rooiwyn
- 1989 (Versnit met Merlot) Kampioen SA wyn (Cabernet Sauvignon) Reserwe Kampioen-rooiwyn

("Reserwe" beteken dit was die naaswenner van die SA kampioenafdeling.)

Prestasies soos dié gebeur nie toevallig nie en is 'n duidelike aanduiding van die reuse spangees wat op die plaas heers. Eienaar Duggie Jooste is vol blink gedagtes, bygestaan deur sy seun Lovell en selfs dogter Linda, wat die prent op die etikette vir die rooiwye ontwerp het. Plaasbestuurder Koos Jordaan kyk agter die plaas, die arbeidskragte en die wingerde, terwyl wynmaker Ross Gower (wat versot is op ule-

sop) in die kelder regeer.

Ernst le Roux moet nie van vergeet word nie, want dis onder sy kennersoog dat die wingerde hier tot stand gekom het. Ernst is nou by Nederburg, maar is steeds baie geïnteresseerd in wat op sy ou plek aangaan.

Die twee nuwe rooiwye het 'n paar ooreenkomste, behalwe dat hulle rooi is en van dieselfde jaar. Aan die begin kom hulle byna on-Suid-Afrikaans voor, met hul skoon neus, hoë alkohol en die oombliklike gevoel van "gehalte" wat alomteenwoordig is.

Die 1986 Klein Constantia Shiraz is 'n hoogs gekonsentreerde, digte wyn, met 'n kleur wat by die ouderdom pas en 'n merkbaar peperagtige boeket. Die smaak is reeds baie egalig, met tipesie rokerigheid en 'n baie lang nasmaak. Soos geen ander Shiraz wat ons nog hier gemaak het nie, so sit 'n paar bottels in jou kelder vir 'n jaar of twee. Die belonings sal menigvuldig wees.

Die 1986 Klein Constantia Cabernet Sauvignon, is in dieselfde styl, ook dig gekonsentreerd met baie ekstrak. Aangesien hierdie wyn hoofsaaklik kom van blaarrol virusvrye plante, het dit duidelike tekens van bloekom op die palet. 'n Wyn om oor na te dink want die vrugte en tannien belowe 'n wonderlike toekoms. Goeie nuwe hout is vir die vatveroudering gebruik en dis duidelik dat die opbrengs baie laag was.

Die twee rooiwye sal volgende week op die mark wees en ek sou aanbeveel bestel vroegetydig by die plaaslike drankwinkel aangesien die produksie nie baie hoog is nie.

Ross Gower se pogings is nog 'n mylpaal in ons plaaslike wynbedryf.

Aluta continua: The cultural revolution continues in vitro

Nothing is more topical these days than debating the South African cultural revolution. This debate, reported by TESSA SPARGO, took place *in vitro* in London during the ANC's Zabalaza-Festival

RANDY LE ROUX put considerable effort into translating the ideological eupho-speak into somewhat more comprehensible language

THE future role of culture, and specifically that of theatre in a crumbling apartheid society, was the subject of "Theatre and the Apartheid Imagination", a panel discussion at the Zabalaza Festival in London.

Debating a host of contentious cultural questions were playwright Junaid Ahmed; director and actor John Matshikiza; Lamda drama lecturer Brian Astbury; writer and performer Sabata Sesiu and panel co-ordinator Maria Walker.

Among topics discussed were: What constitutes artistic excellence? and Is the notion of excellence entirely Eurocentric and imperialist, to be rapidly discarded as irrelevant?

Junaid Ahmed, General Secretary of the Congress of South African Writers (Cosaw), maintained that the over-used dichotomy of black theatre in opposition to white theatre is no longer useful in striving for an understanding of South African theatre.

He emphasized that black theatre celebrated resistance theatre and was community based, and therefore dynamic. In contrast he rejected white theatre with Europe as a reference point as an anachronistic and reactionary influence in South African theatre, which was on the brink of being able to forge a collaborative approach rather than a divisive one.

Impetus

Within the framework of a determined vision of a new south Africa - united, non-racial, democratic and non-sexist - Ahmed asserted that the cultural impetus for theatre should now be directed towards establishing a concept of "progressive theatre", which would benefit both black and white theatre.

Progressive theatre would then become a cultural umbrella embracing black and white theatre, whose differences would become increasingly blurred in the face of mass cultural transformation. Of necessity, however, such an umbrella would be predominantly black.

The primary task of the process of national reconstruction would be to eradicate all traces of the current hegemonic power.

In addressing this issue both Ahmed and Sesiu questioned the nature of existing theatre structures and insisted on the establishment of new, "untainted" national arts institutions which could promote both the resistance and the informational functions of theatre.

Sesiu concentrated on the need for a radical redistribution of cultural resources; for state and private sector arts funding; for the evolution of sophisticated cultural organisations - such as national performance arts councils and centres not bound up with the status quo and the rapid and extensive transmission of cultural skills.

Reconstruction

Ahmed and Sesiu said they were confident that, through this process of national reconstruction, South African theatre would become a multi-cultural forum of artistic expression, echoing the resonant voices of all cultural groups, and engendering a powerful unified national theatre.

The pressing need to "close the gap" was another concern voiced by Sesiu. This would lead to township theatre, rural theatre and workers' theatre having access to the subsidies, funds, facilities, techniques and expertise

previously reserved for theatre aligned with and reflective of the elitist status quo.

It was generally felt that the mercenary use of politics, expediently hijacking a current international trend, must be guarded against. Political input must come from a genuine affiliation with a community or grassroots organisation.

Matshikiza explored the possibility of a positive restructuring of black identity through emergent progressive theatre. He stressed the importance of building on the cultural richness of African tradition while incorporating European technology seen in musicals, film and television.

Matshikiza - who grew up in exile with his father, Todd Matshikiza - said the crossing of cultural horizons had contributed to the burgeoning of his cultural awareness and creative expression. He had been nourished by a holistic internationalistic approach, rather than the narrow and insular grid of the fragmented, deformed, apartheid imagination, which was still in cultural bondage to a turgid colonialist legacy. To avoid this, Matshikiza urged South African culture to ensure it is exposed to outside cultural influences, from which to grow and challenge itself.

The progressive, artistic struggle to negate apartheid cultural oppression cannot avoid confrontation with the explosive issue of language, which all the panelists raised. The weapon of language has been used as a tool of indoctrination, subjugation, misinformation and cultural dispossession.

Hybrid

The possibility of theatre performed increasingly in indigenous languages or a specifically South African flavoured hybrid, was noted as an option worth future exploration. A similar process was recently experienced by the African writers N'gugi and Soyinka, who announced their return to writing in their mother tongues.

Ahmed asserted that to increase knowledge and share experiences in a society fragmented by apartheid, racially defined cultural barriers would have to be destroyed. This could be effectively achieved by replacing the artificially imposed official languages - English and Afrikaans - with authentic and more fluid cultural representation in as many indigenous languages as there are voices to articulate them and audiences to hear them.

Cultural empowerment, which fuels oppositional artistic expression, had an obligation to reclaim a splintered identity.

The audience expressed concern that embracing alienating and alienated European culture had led in the US and UK to a loss of black identity, the silencing of black voices and lack of black cultural fulfilment.

Brian Astbury also dealt with the illusion of an alliance with European culture. Originally, he had considered England "home". However, he became cynical and disillusioned on discovering his marginal and outlaw status in an England that proved unfamiliar and inhospitable - in reality, an alien culture.

It was in discovering theatre of the townships that he found an unlimited source of cultural richness.

Astbury said theatre should be independent of specific viewpoints and detached from espousing the politics of persons or groups in positions of power. The rest of the panel, on the other hand, felt that theatre should be politically committed. This view was endorsed from the floor by Wally Serote, chief co-ordinator of the Zabalaza Festival.

Cynicism

Serote challenged Astbury, saying that such cynicism is out of place because the oppression suffered by the majority and articulated by progressive artists is in no way abstract.

Serote confirmed the pressing cultural objective will be to transform the very cultural institutions set up by the oppressors for themselves. These institutions must be appropriated and recreated to serve the very different needs of the majority.

Noting that power is an unavoidable reality in all our lives, Serote agreed that the right of all progressive artists and cultural workers to exert choice and to enjoy autonomy, the power of self-creation and self-determination, must be respected.

The way forward for theatre was seen to be a concentration on both a new, holistic aesthetic for South African progressive culture and a consistent development of cultural skills. This approach was evidenced by the Zabalaza Festival's focus on new and committed performance and creative training workshops.

SHELLEY SACKS, 'n student in die '70s van Joseph Beuys, se portefeulje getekende afdrucke word van Sondag in die Mark-Galery uitgestal. "Sister, We Bleed and We Sing" (links) een van die werke wat gemotiveer is deur haar besorgdheid oor mense wat nie oorspronklike skilderye kan bekostig nie. Sy poog om die "elitisme" van kuns teen te werk deur goedkoper afdrucke aan meer mense beskikbaar te stel.

UNIVERSITEIT VAN KAAPSTAD

Voorgraadse Toelating: 1991

Aansoeke word ingewag vir voorgraadse studie aan UK in 1991.

Sluitingsdatum vir aansoeke

Die sluitingsdatum vir voorgraadse aansoeke is 31 Augustus 1990.

Laat aansoeke vir die Fakulteit Geneeskunde kan by die betaling van 'n bykomende heffing tot 30 September 1990 ingedien word, en tot 31 Oktober 1990 vir alle ander Fakulteite.

Alle aansoekers word egter aangeraai om voor 31 Augustus 1990 aansoek te doen.

Aansoekgelde is:

Tot 31 Augustus R30

Tot 30 September R60

Tot 31 Oktober R110

Studentebehuising

UK is in staat om aan 20% van sy studente huisvesting te verskaf - in koshuise, woonstelle en huise.

Aansoekers wat in Kaapstad huisvesting verlang, moet nie later nie as 31 Oktober 1990 daarom aansoek doen. Laat aansoeke vir huisvesting kan nie oorweeg word nie.

Finansiële Bystand

Aansoekers wat nie die volle koste verbode aan studie aan die UK kan dra nie, word sterk aangeraai om by soveel bronne as moontlik om finansiële bystand aansoek te doen. Meer inligting is op aanvraag beskikbaar.

Die sluitingsdatum vir aansoeke om UK-studiebeurse, beurse en lenings vir voorgraadse studie is 31 Oktober 1990. Laat aansoeke om finansiële bystand kan nie oorweeg word nie.

Aansoekvorms en verdere inligting is verkrygbaar by: Die Sentrale Toelatingskantoor, Universiteit van Kaapstad, Rondebosch 7700. Telefoon: (021) 650-2128.

C68933/1193C

Galery
Standard Bank Sentrum

Wenners van Standard Bank se Jongkunstenaarstoekenning

Bonnie Ntshalintshali
en
Fée Halsted-Berning

Plek:

Standard Bank Sentrum Galery
H/v Simmonds- & Frederickstraat
Johannesburg

U word uitgenooi na die uitstalling wat op
Woensdag, 25 Julie 1990 om 18:00 open
Aanvaardings en parking: Tel.: 636-2354

Galery-ure:

Maandag - Vrydag 08:00 - 16:30

Saterdag 8:00 - 12:30

Die uitstalling sluit op Saterdag, 25 Augustus 1990

Die hande van 'n digter, ja-nee

VICTOR MUNNIK skryf oor TV

DAAR is mense wat glo 'n digter moet ook skeppend wees in die kombuis, maar hulle is verkeerd. Die uiters begaafde Van Wyk Louw, byvoorbeeld, kon landskap en seenskap, nasieskap en profetskap sommer voor brekfis dig.

Maar sy hande kom nie naby die vuurnie, nie eers op braaivleise saam met Dirk der Duisende en die Herder van Pramborg nie.

In die kombuis was hy maar ewe sku, vertel tannie Truida Sondag. Dis net wanneerhy gedig het dat die wit lig so staan, dat hy vir haar koffie in die bed sou bring.

Te oordeel aan die baie geskrifte moes sy darem baie koffie gekry het.

Tog gaan die "maar-net-ee-lewe"-prys aan onse suster digteres wat so pront vertel het van die leunstoel teen mekaar geskuif, hy lees en sy luister. Dit was nie sommer net 'n affair nie, sê sy.

Natuurlik was dit nie. Vra die shrink wat die driehoek van man, vrou en muse weer reg moes klink.

Kla kla kla

Dit bly maar moeilik om die dag vrolik te begin met Goeiemore SA.

Eers moet ons hoor die Afrikaners het te veel yster in die bloed. Vra nie wat ons arme skepels in die siel te veel van het nie.

Dan is dit die dwelmslawe van Kalifornië se kindertjies wat nie eers graad een kan haal nie, hulle word sommer in 'n lewenslange trip gebore.

Dan kom die "lifestyle" profect op en sê as ons nou laasweek die probleempies van selfvertroue en selfbeeld uitgesort het, hierdie week pak ons die manier waarop onse ouers en gemeenskap ons gekondisioneer het. Sê dit vir daai kindertjies.

Dan kom die nuus 2 dood en 21 beseer. En vir vermaak is daar die singende blikkerige fantoom wat tussen die skedels en slange van die operahuus, 'n bruid oor die Stieks lok.

Kloek kloek

Die aand se Antenna laat jou eger voel of jy in 'n ander wêreld leef - min of meer in Oom Samie se winkel. Dit is mos 'n joernalprogrm, om te kyk wanneer jou maag kloek van wyn en brom van braaiboud.

Daar is meneer Marcus, wat 'n skip bou wat op die wye waters gaan uitvaar met 'n vrag dobbelaars. En meneer Marcus sê die hervorming en vryheid in onse land kom nou so mooi aan, hy vertrou internasionale sterre sal vir die dobbelaars kan kom dans en sing.

Vir die tuisby-dromers was daar die vrou met die ongelooftlike uilversameling. "Uile is so sterk en so slim, met hulle groot oë," sê sy. "En hulle is oral." Is hulle?

En het julle geweet daar is 20 000 Camelia-variëteite? Oe hoe swaar en vol water is die blomme se blare, sê oom Jan, maar danis dit tyd vir Mano se juwele.

Uit sy drome kom die juwele. Daarom is daar deesdae al meer sterre in, al meer prisma's wat die lig buig. En hy wens: Mag dit goeie lig na die draer aantrek, en sommer sukses, geluk en geluk ook.

Oorkrabber

So van juwele gepraat, die lewenslustigste oorkrabberprys word voor die neus van LA Law se Victor Sefentes weggerap deur Fanie Botha, orrelepeleer van Pretoria, tans op 'n vreeslike jol in Engeland en op ons brekfis-TV. Moenie hom nou stop nie.

Nóg Albee

THE ZOO STORY
Deur Edward Albee
Met Peter Butler en Royston Stoffels
Regie: Willie Fritz
In die Nico Malan Arena

ARNOLD BLUMER

NOG 'n Albee-stuk (sy eerste) binne twee weke in die Nico Malan-Teaterkompleks. Dit voel soos 'n verleentheid, asof KRUIK geen ander dramaturge se opvoerregte kan kry nie, nou moet die een ou se stukke maar agtermekaar ingery word. Ek wonder volgens watter oorhoofse plan stukke by KRUIK opgevoer word. Of bestaan daar dalk nie so iets soos 'n plan nie?

Albee se "Zoo Story" gee nou nie juis die nuutste insigte in die probleme van die menslike samelewing nie. Dit gaan oor 'n middeljarige Peter (Royston Stoffels) wat op 'n Sondagmiddag op 'n parkbank slerus probeer vind deur 'n boek te lees. Hy word gepla deur Jerry (Peter Butler) wat probleme het met sy kommunikasievermoë. Deur middel van verbale terrorisme kry Jerry vir Peter so ver om as slerkundige blegvader te dien, en die einde is 'n agterstevoer selfmoord. Eksistensialisme, lewensfilosofie, wêreldbeskouings en die soeke na die sin van die menslike bestaan is almal temas wat ter sprake kom.

Stoffels en veral Butler doen hul bes om lewe te blaas in hierdie intussen letwat afgesaagde lewensbeskoulike sieninge. Op 'n kaal verhoog (daar staan net twee parkbanke, droë herfsblare lê op die vloer) is hulle albei aangewese op hul stemme, liggame en gesiguitdrukings. En te reg het hulle reeds op die Grahamstadfees groot lof daarvoor ingeoes. Maar hoekom word hierdie talenten ingespan vir meer produktiewe werk nie? Produktief beteken hier: meer insiggewend, meer innoverend, meer uitdagend. Dit lyk deesdae in die Suid-Afrikaanse sogenaamde hoofstroomteater asof goeie toneelpeleers se vermoëns gemors word om "safe" te speel.

Liefde, wraak en 'n koffiemasjien

QUEEN OF HEARTS
Met Joseph Long, Anita Zagarla, Vittorio Duse en Eilleen May
Regie: Jon Amiel

JAN KONTERDANS

VOLGENS die reklame van "Queen of Hearts" is dit 'n betowerende verhaal van romanse, wraak en 'n koffiemasjien.

Die verhaal is 'n mengsel van die kinderfantasie en -herinneringe van Eddie Lucca (Jan Hawkes), die jongste seun van 'n Italiaanse immigrantegezin in Londen. Eddie is nou 'n groot man, maar die verhaal van sy familie speel af deur sy oë as kind - "en hoe sy ma dit destyds aan hom oorvertel het." Sy is die ko-ningin van harte waarop twee mans verlief is.

Die rolprent is 'n bekoorlike panorama van "magic realism" en lae-profiel komedie - soos deur die Britte bedryf. Dis baie genietlik en "poëties", maar op verhaallvlak dikwels onsaamhangend en verwarrend.

'n Kind se verbeelding is wispelturig en kan los verbande lê - amper soos in 'n droom, waaraan dié rolprent soos herinner - maar dis nie 'n verskoning nie. 'n Mens dink onmiddellik aan 'n prent soos John Boorman se "Hope and Glory" (ook Brits), wat ook 'n kind se konstruering van die werklikheid uitbeeld op 'n manier wat nie hinderlik vir die kyker is nie.

Die "magiese" dele is mooi, maar rezoneer nie deurgaans gelyktydig op die poëtiese en verhaallvlak soos 'n mens van 'n sogenaamde "magic realist"-prent sou verwag nie. Daar is egter heelparty aanskoulike tonele in en die karakters, met al hul kleinburgerlike deernissies en geveinsdhede, is oortuigend.

Die toon van die verhaal word gestel deur 'n visioen wat Danilo (Eddie se pa) een Kersaand kry in die restaurant waar hy sy brood en botter verdien. 'n Opgestopte varkkop begin met hom praat en vertel hom dat hy geld gaan wen in 'n dobbelary.

Natuurlik hoor net Danilo die vark se woorde, want soos die geval is met openbarings, moet jy uitverkore wees daarvoor.

Danilo wen sy geld en koop sy Lucky Cafe in Londen - die haard waarom die storie van die Lucca's afspeel.

As 'n bietjie dieper as die oppervlak gekyk word, herinner die prent veral aan "Hope and Glory" in die manier waarop dit die spot dryf met drama en melodrama. "Hope and Glory" het op dié wyse die tradisionele Britse oorlogsprent ondergrawe, en "Queen of Hearts" doen dieselfde met Italiaanse machismo-prente en die genre van spanningsrolprente.

Albei hierdie rolprente doen dit op dieselfde manier - deur 'n kind as verteller te gebruik wat met sy onskuldige waarneming die spanning en hoogdrawende karaktertipes onskadelik stel. So 'n tipe is die "Wrede" Barbariccia, die man aan wie die skone Rosa (Eddie se man) belooft was voordat sy weggehardloop het met sy pa.

Barbariccia drup met gekrenkte ridderlikheid en offer sy lewe op om sy gebroke eert te herstel. Nie eert of ridderlikheid nie, maar gebrekkige, "down to earth" medemenslikheid seëvier egter in "Queen of Hearts".

Die kommentaar op ander rolprente kom na vore in die vermenging tussen ou televisieprente wat Eddie as kind gesien het en dinge wat hy onthou.

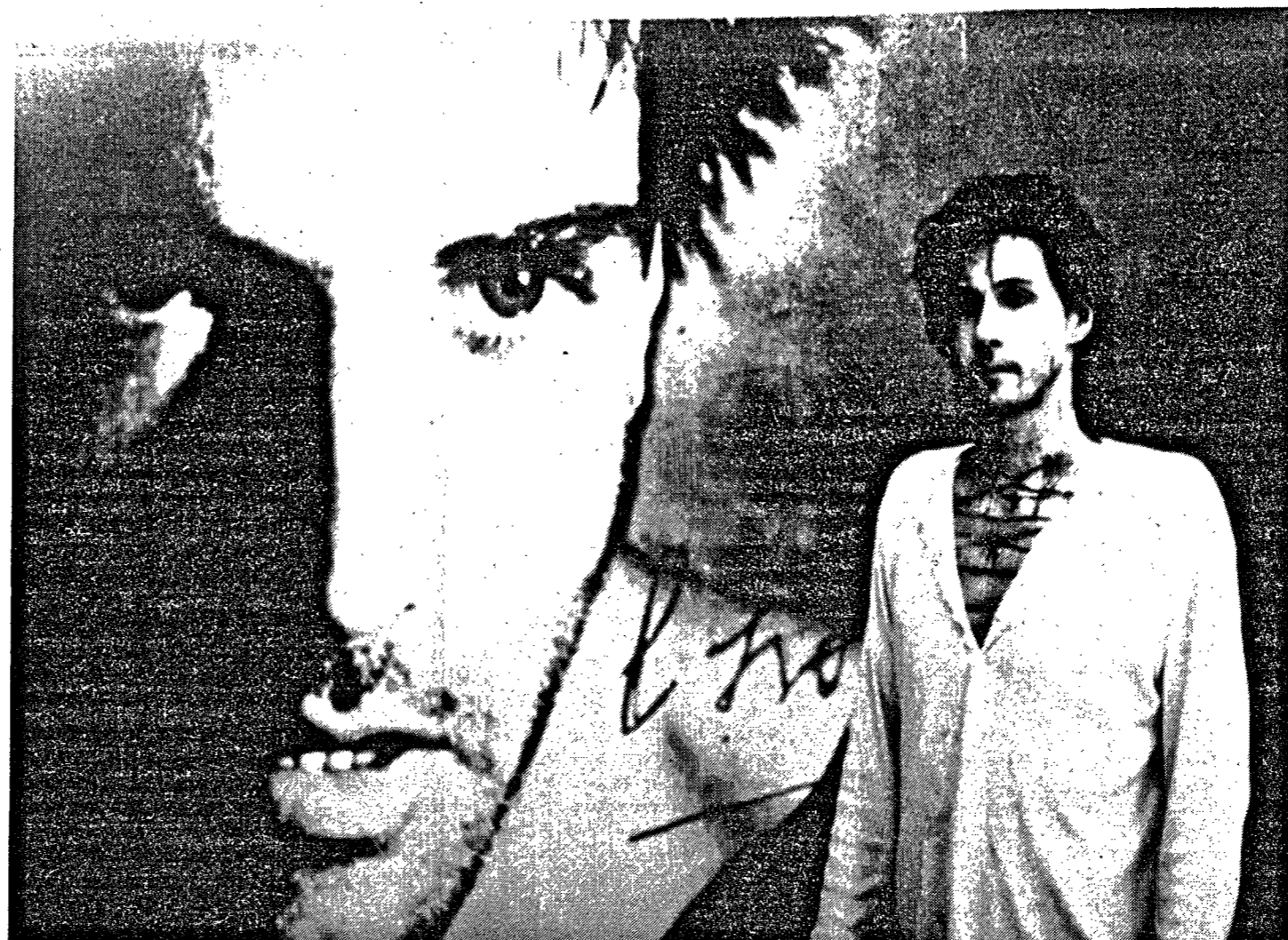
Hoe hy sekere dinge as kind verstaan het is natuurlik deur hierdie rolprente beïnvloed, maar dis meer as net 'n vermenging van fantasie en werklike waarneming.

In een so 'n melodramatiese televisierolprent word Kirk Douglas se oog deur 'n arend uitgepik, maar in die lewens van die karakters word soortgelyke spanningsmomente herhaaldelik ter elfder ure ontloot.

Daar is 'n pragtige toneel waar die jong minnaars soos 'n Romeo en Juliet van 'n hoë toringgebou afspring met die moorddaddige Barbariccia op hul hakke, net om op 'n hooibed agter op 'n verbygaande vragmotor te beland. (Die rolprent is vol soortgelyke oefies, en dis mooi, maar nie altyd oortuigend nie.)

Die mooiste karakter is beslis ou Nonno, Eddie se Italiaanse oupa wat tot groot ontsteltenis van Rosa se beneukte "mama" in Engeland kom kuier. Hy is nooit te ver weg van die "magic box" nie, wat volgens hom die "oplossing vir enige lewensprobleem" bewaar.

"Queen of Hearts" is 'n "sweetie-pie" movie vir kykers met 'n soettand vir dinge wat reg uitwerk. Van die einde sou 'n mens kon sê: mind the icing sugar.

'Jesus' sal nie net godsdienstiges pla nie

"Ek wou 'n prent vol kontraste maak, van skreusnaakse komedie tot absurde drama wat die lewe om ons weerspieël - verpletterend, beuselagtig, teenstrydig. Soos in supermarkte waar jy binne 'n radius van tien meter romans deur Dostojewski kan sien meeding vir ruimte met eau de toilette," sê Denys Arcand, die Kanadese regisseur van "Jesus of Montreal", die prent wat verlede jaar se Spesiale Jurie-Prys by die Cannes-Fees gewen het en is genomineer vir die Beste Buitelandse Prent deur die Oscar-span.

Dié prent sal beslis polemiekk uitlok ... nie noodwendig net onder godsdienstiges nie. Arcand wil met "Jesus of Montreal" beuys dat as Jesus vandag geleef het, mense hom ewe kwaadwillig sou behandel het. Geloof, die reklame-wese, filosofie, kuns en eietydse kultuur, werkloosheid in Montreal, die einde van die wêreld, etiek, moraliteit ... noem 'n diepsinnige onderwerp en Arcand roer dit aan.

Arcand het 'n paar jaar gelede rolprentliefshebers geïmponeer met sy debuutprent, "The Decline of the Ameri-

can Empire"-hy skryf byna al die samelewing se kwale toe aan die Amerikaners ... seker omdat die Kanadese effens minderwaardig voel - hulle leef in die skaduwee van die US of A - en hul onsekerheid bewys deur verskriklike snobs te wees.

Arcand se aanslag was met "Decline" en is met "Jesus" onbeskaamd akademies. Hoewel sy liefde vir die filmiese oplossing van filosofiese hipotese in "Decline" gewerk het en 'n mens aangegryp het, is dit in "Jesus" te deursigtig en raak Arcand meegevoer deur 'n soort megalomanie.

Hy glo sy eie (Agnostiese) ontdekkings oor die profet wat ons as Jesus leer ken het. Hy is 'n geskiedkundige en daarom loop sy karakters en praat verskriklik baie en kyk hulle baie in boeke. Wat die rolverdeling betref, het Arcand almal se romantiese beeld van Jesus die rol van Daniel Colombe (hy speel Jesus in die toneelstuk binne die prent) laat speel. Synaam is Lothaire Bluteau en hy het die 1990-Genie-Prys vir die Beste Akteur gewen. (Dis die Kanadese Oscars.) - Andrea Vinassa

Henrietta Gryffenberg in die 'Parrot Woman'

Mini-fees by Mark

'N KEUR van toneelstukke wat op die Grahamstad-Fees gewild was, word van Maandagaand (die tye wissel, maar daaris gewoonlik elke aand 'nagtuur-vertoning) in die Upstairs by die Mark-Teater op die planke gebring.

Die stukke is Nicholas Ellenbogen se Kinderavontuur, "Raiders of the Lost Aardvark"; Ellenbogen se mengsel mimiek, musiek en toneel, "Horn of Sorrow"; Maphiki Maboe en Nomhle Pretty Tokwe se "Hospice" wat geregisieer is deur Laurens Seliye; "Transkei Traditional Roadshow" met 50 spelers wat inheemse werk sing en dans; Charles Fourie se surrealistiese Boere-oorlog-verhaal, "Parrot Woman"; Franz Kafka se "Report to an Academy" met Sam Williams, en Greg Latter se mynsterie, "Softer than Rock", met Deon Stewardson en Adrienne Pearce.

Ook op die program is die Kaapse jazz-kunsteenaar Sophia Foster se "Hey Sister" en die kitaarspeler Tony Cox. Bespreek by Computicket.

VryDag! 20 Julie 1990

Alleenloper-spioene op die planke

ANDREA VINASSA

'N REGISSEUR met hoë aansien (he shall remain nameless) het opgemerk die enigste teater uit die ou Suid-Afrika wat oorgang na die nuwe Suid-Afrika sal oorleef, is Pieter Toerien.

'n Mens is dikwels neerhalend oor die "kommersieële" stukke wat Toerien aanbied, maar hy is per slot van sake die enigste teaterman wat sonder subsidie kan funksioneer. (Die klages oor salarisse, ens, van sy akteurs is nie nou ter sprake nie.) Toerien het ook oor die jare vir ons skitterende stukke soos "A gnes of God" en "Amadeus" gegee... hy betaal vir dié hoë-gehalte-dramas deur tits-and-arse-stukke op te voer.

Hy het nou die Britse dramaturg Alan Bennett se "An Englishman Abroad" aangekoop en dit word onder die oorkoepelende titel "Single Spies" saam met "A Question of Attribution" op die planke gebring.

Ek het 'n pirate copy van die BBC se produksie van "An Englishman Abroad" (met Alan Bates in die hoofrol) gesien. Dit was 'n knock-out. Van die beste televisie wat ek nog gesien het.

Dié stuk is die ware verhaal van die ontmoeting in Moskou tussen die elegante Britse aktrise Carol Browne (sy het die rol in die prent gespeel; Sandra Duncan speel dit hier) en Guy Burgess (Neville Thomas). Dit is die Britse spioene en

kommunis wat in 1951 Rusland toe oorgeloop het. Burgess het die toneelstuk "Another Country" geïnspireer en is een van 'n kroos Cambridge-graduate wat die establishment met hul kommunistiese oortuigings geskok het.

Browne het ná haar besoek aan Burgess teruggekeer en die verhaal van 'n ensame banneling - die Russe het hom nooit vertrou nie, hy is agtervolg en het gesukkel om verhoudings aan te knoop - in 'n klein woonstel aan Bennett vertel. Bennett is aangegryp deur Browne se vertelling van hoe hulle die hele middag lank oor en oor na Jack Buchanan se "Who Stole My Heart Away?" geluister het.

Hy het eers die TV-stuk geskryf en toe 'n eenakter vir die verhoog. "A Question of Attribution" is as companion piece geskryf. Daarin ondersoek Anthony Blunt 'n enigmatiese skildery en in die proses word hy ook ondersoek.

Burgess en Blunt het mekaar in Trinity College ontmoet. Albei het hul kommunistiese neigings openlik verklaar. In 1939 het hulle vir die Britse Intelligensie-diens gewerk en gereeld inligting aan die Russe gestuur. Na die oorlog is Burgess na die buitelandse kantoor oorgeplaas, terwyl Blunt as spioen "afgetree" het en as "Surveyor of the Queen's Pictures" aangestel is. Blunt is egter in 1964 uitgevang en sy ridderkap is teruggetrek.

Die stuk open volgende week in die André Huguenet-Teater.

VryDag! 20 Julie 1990

Viva Michael!

ROGER & ME
Regie en draalboek: Michael Moore

ANDREA VINASSA

MICHAEL MOORE, 'n joernalis, politieke aktivis en radio-kommentator, is 'n kruis tussen Moeder Theresa en Hunter Thompson met 'n video-kamera. Van objektiewe beriggewing kan daar nie juis gepraat word nie ... want Moore se cause is die mense van sy eie tuisdorp, Flint, Michigan.

Flint is die armste dorp in die ganse Amerika. Dié stand van sake is hoofsaaklik te wyte aan die ongevoeligheid van 'n klomp kapitalistiese varke, naamlik General Motors, en meer spesifiek, soos Moore dit sal bewys, Roger Smith.

Flint is ook die geboorteplek van General Motors en toe GM besluit het om meer as 35 000 van Flint se 150 000 inwoners in die pad te steek - die fabriek is na Mexiko verskuif waar arbeid vermoedelik goedkoper is - is Moore op meer as net 'n joernalistieke vlak angeroer.

"Roger & Me" handel oor Moore se jare-lange soektog na Smith. Aanvanklik sou hy 'n objektiewe dokumentêr gemaak het waarin Smith sy kant van die saak stel en die mense van Flint hulle kant, maar hoe meer Smith vir Moore ontwyk het, hoe meer vasberade was Moore om Smith in die verleentheid te stel.

Die uiteinde van Moore se tog is 'n oorspronklike, skaamtelose, onbuigsame, deernisvolle, komiese en verbasend universele ontleding van die "human condition".

"Roger & Me" is die hoog-aangeprese hit van die 1989 New York-, Toronto-, Vancouver- en Telluride-Rolprentefeste, maar sodra dit op die hoofkringloop in Amerika begin draai het, het Moore se kwaadsprekers hom in die openbaar begin aanval.

Hy is daarvan beskuldig dat hy wel met Smith onderhoude gevoer het en die getuienis - 'n bandopname - is gepubliseer. Hulle het gehoop Moore se geloofwaardigheid sou daarmee heen wees as hulle kon bewys dat hy gelieg het.

Moore het teruggekap met 'n tipies sarkastiese Moore-brief in Premiere-tydskrif waarin hy sê die enigste keer wat hy Smith onder oë gehad het, was voorhy met die verfilming van "Roger & Me" begin het.

Viva Michael Moore!

dié week by die MARK-TEATER

MARK-TEATER

Maan - Vry: 8nm. Sa: 6nm & 9nm

CURL UP & DYE - deur Susan Pam

die stuk is op pad Edinburgh toe

KINDERTEATERFEES

'You and I are Safe and Sound', 'Beware the Moonshadows' en 'People we call Parents'. Heeldag Woensdag. Speeljies. Bel Tracy of Agnes by 832-1641 vir verdere inligting

DIE LAAGER

Shelagh Holliday in MRS KLEIN - 'uitsonderlik en treffend' "Ma tot Vr: 8.15nm Sa: 6 en 9nm

WAREHOUSE BY DIE MARK

Tobie Cronje & Gaby Lomborg in Janice Honeyman se DOUBLE THICK DREAMS - Ma tot Vr: 7nm vir 8.30nm. Sa: 5.45nm & 8nm vir 9.30nm - 832-1641

KIPPIES BY DIE MARK

Di tot So: 9nm

Fourth Street met Thayima Be-bop swing/A capella- 832-1646

MARKGALERIE

Groot Galery

Ruphin Coudyzer, Shelley Sacks en kinderteats

Telefoon 832-1641

Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040

Johannesburgse Vlootmark: Elke Saterdag van 9vm tot 4nm

Nuwe mark in Pimstraat van 9vm tot 4nm. Sondag by die Mary Fitzgeraldplein van 9vm tot 4nm.

TEATER

JOHANNESBURG

Ian Fraser is duidelik terug in Johannesburg met drie produksies by Windybrow se Dalro-Teater. DOGS OF THE BLUE GODS speel om 7nm, UNCENSORED om 8.15nm en CHALES MANSON om 9.30nm. Tel: (011) 724-3301.

Susan Pam se uitmuntende CURL UP AND DYE is terug by die Mark-Teater.

Tel (011) 832-1641.

By die Laager, Mark-Teater kan Fiona Ramsey, Charlotte Bulter en Shelagh Holliday in MRS KLEIN gesien word. Tel: (011) 832-1641.

By die Victory-Teater in Orange Grove is JESUS CHRIST SUPERSTAR te sien.

By die Mark-Teater se Warehouse is Janice

Honeyman se DOUBLE THICK DREAMS te sien. Met Gaby Lomborg, Tobie Cronje, Tonia Selly en Lana Green. Tel: (011) 832-1641.

By die Alhambra-Teater kan Gordon Mulholland en Rex Garner in MOVE OVER MRS MARKHAM gesien word. Tel: (011) 402-7726.

By die Leonard Rayne-Teater word die riller

DANGEROUS OBSESSION met Russel Savadier, Janet du Plessis en Errol Hart opgevoer.

KAAPSTAD

Baxter-Teater, Mainstraat: Theatre: ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST deur The Sons of England Dramatic Society is tot 21 Julie hier te sien. Tel: (021) 685-7880.

Studio: Die opvoering EAST begin 19 Julie. Tel: (021) 685-7880.

Concert: Andrew Buckland se THING! Tel: (021) 685-7880.

Nico, Malan-Teater: Theatre: WHO'S AFRID OF VIRGINIA WOLF. Tot 21 Julie. Met Michael McGovern en Christine Basson. Tel: (021) 21-5470.

Opera: SWEENEY TODD wissel af met die vertoning CANDIDE. Tot 28 Julie. THE RAPE OF LUCRETIA open 28 Julie. Tot 5 Augustus. Tel: (021) 21-5470.

In die Opera se voorportaal en in die Arena word twee kinder-vertonings vir die duur van die skoolvakansie aangebied. Hulle is THE FANTASTIC MR FOX en WISE TRALITZIAS CANNOT FLY. Tel: (021) 21-5470.

GALERIE

Werk van Alastair Findlay, Derek Bauer en Tinus Horn (Vrye Weekblad se sportredakteur) word van Saterdag 21 Julie om 7-uur by die Gallery on the Market (Wolhuterstraat 50, Newtown) uitgestal. Almal baie welkom.

JOHANNESBURG

Karen KeKerron-gallery, Bryanston: Uitstalling van werke deur Pamela Prendini. Tot 1 Augustus. Gallery on the Market, Newtown: Uitstalling van werke deur Alastair Findlay, Derek Bauer en Tinus Horn. Crake Gallery, Norwood: Uitstalling van sketse deur Lynne van Zyl en foto's van Mark Wolhuter. Tot 20 Julie. Les Art International, Rosebank: Uitstalling van etse en kunswerke deur verskeie kunstenaars. Tot einde Augustus. East Urquhart-gallery, Melville: Uitstalling van blomme-skilderye deur Sharland East-Urquhart. Tel (011) 726-6677. Kim Sacks-gallery, Yeoville: Op die laaste Sondag van elke maand hou die gallery 'n oopdag wanneer die publiek die

geleentheid kry om kunstenaars in aksie te sien. Mandjiemaak-demonstrasies en so aan. Tel: (011) 648-6107. Theresa Jo se Workshop, Bizarre-sentrum, Yeoville: Handgemaakte juweliersware en 'n verskeidenheid van etse deur Theresa Naude. African Magic: Inheemse handwerk en kunsartikels. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwood-sentrum 9a, Plettenbergbaai. Zona. Nuwe Afrika-kuns en -applic; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg. Uitstalling deur Samson Mudzungu.

KAAPSTAD

South African Association of Arts, Kerkstraat: Uitstalling van nuwe werke deur Patricia Perloff. Tot 28 Julie.

Baxter-Gallery: Algemene gallery-uitstalling. Art Scene, Seepunt: Gemengde gallery-uitstalling. Chelsea-gallery, Waterlooweg 51, Wynberg: Uitstalling deur verskeie plaaslike kunstenaars. Gallery 709, Adderleystraat: Uitstalling getiteld Contemporary Trends II. Gallery-versameling wat beeldhouwerke en skilderye deur plaaslike en internasionale kunstenaars insluit, onder andere: Judith Mason-Attwood, Philippa Hobbs en André Naude. Kunsamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier. Gallery International, St Georges-sentrum: Algemene-uitstalling.

MUSIEK

JOHANNESBURG

Jamesons, Commissionerstraat: Die jol is weer aan met verskeie jazz-groepe wat elke Woensdag, Vrydag en Saterdagdaand optree. Tel: (011) 834-2351.

Piccadilly Bar, Highstraat, Brixton: Vanaand: Little Sister. Woensdag: Diamond Dogs. Saterdag: Jack Hammer. Tel: (011) 726-6019.

Roxy Rhythm Bar, Melville: Maandag: Count Ash, Dinsdag: Little Sister, Woensdag: P J Powers. Donderdag: Tananas, Vrydag: Fat City, Saterdag: Diamond Dogs. Tel: (011) 726-6019.

Rumours, Rockeystraat: Woensdag: Louis Levy, Donderdag: Stan Jones (klavier) en Art Kelly (bas). Hulle tree ook Sondag saam met Gil Anderson (tromme) op.

Radium Beer Hall, Louis Bothalaan: Sondag: The Fat Sound Big Band tree hier op. Bel om uit te vind water Sondag: (011) 728-3866.

Kippies, Mark-Teater, Newtown: Township-jazz se voorstedelike tuiste. (Toe op Maandag, die res van die week oop van sewe-uur - en naweke van vyf-uur - tot laat.) Fly by Nite tree tans hier op - jazz fusion.

The Junction, h/v Breë - en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave met 'n aparte vertrek vir "live" groepe, 'n daktuin en videoon-pool-kamer. Welkome afleiding van die disko-twak op ander plekke. Chris Prior is soms Saterdagdaande die platejoggie. Vir "denkende" jollers.

Rumours, Rockeystraat: 'n Tipesie Rockeystraatse laataand-"joint" vir mense wat soms werk en van jazz hou.

Late Nite Duke's, Melville: Laataand-alternatief vir middelstedelinge. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdag vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Maandag en Dinsdag is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Alle soorte musiek.

Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

KAAPSTAD

Base: Sondag is Jazz Denn. Tel: (021) 23-3667 vir inligting oor wat in die week daar aangaan.

La Med, Victoriastraat, Clifton: Jeff Weiner and Mainstream elke Saterdag van 2 tot 6nm.

NU METRO THEATRES	
NOW SHOWING: 20-26 JULY	
Main Feature starts 15 minutes after advertised times	
NU METRO 1-6	NU METRO 1-6
HYDE PARK 447-3091	BEDFORDVIEW 616-6828
PRETTY WOMAN Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	JOE VERSUS THE VOLCANO Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
ROGER AND ME Michael Moore (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	SHIRLEY VALENTINE Patricia Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE LITTLE MERMAID Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	COURAGE MOUNTAIN Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MADAME SOUSATZKA Shirley MacLaine, Peggy Ashcroft (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	INTERNAL AFFAIRS Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
DA Martin Sheen, Barnard Hughes (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	SKI PATROL Roger Rose, Martin Mull (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO CITY 1-8 (Formerly Star City) Cnr. CLAM/PLEIN ST. 337-3033/23-5871 Parking at Jack Nilmer	NU METRO 1-7 HILLCROW 724-2511
PRETTY WOMAN Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	JOE VERSUS THE VOLCANO Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
CRY FREEDOM Denzel Washington, Kevin Kline (2-19) DAILY: 10.00, 2.00, 5.15, 8.45	SEX, LIES AND VIDEOTAPE James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SKI PATROL Roger Rose, Martin Mull (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	INTERNAL AFFAIRS Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
INTERNAL AFFAIRS Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	ROGER AND ME Michael Moore (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
JOE VERSUS THE VOLCANO Tom Hanks, Meg Ryan (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	NU METRO RANDBURG 787-0340
COURAGE MOUNTAIN Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
HARD TO KILL Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	ARTS NORWOOD 483-1680
NU METRO 1-2 BALFOUR PARK 867-8548	A HANDFUL OF DUST MON-FRI: 2.00, 6.00, 8.00 FRI-SAT: 2.00, 6.00, 8.00, 10.00
PRETTY WOMAN Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	SHARE THEATRES 494-1137 1-8 ALL ADMISSIONS R2,50
BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	NEXT OF KIN Patrick Swayze, Helen Hunt (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO 1-2 ALBERTON 907-2352	CRY FREEDOM Denzel Washington, Kevin Kline (2-19) DAILY: 10.00, 2.00, 5.15, 8.45
PRETTY WOMAN Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	INTERNAL AFFAIRS Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	YOUNG EINSTEIN Yahoo Serious, Adia Le Clezio (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LEBA KLERKSDOOP (018) 24564	SEX, LIES AND VIDEOTAPE James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE LITTLE MERMAID Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	THE DELINQUENTS Kylie Minogue, Charlie Schlatter (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
COURAGE MOUNTAIN Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	HARD TO KILL Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
VAAL VERENIGING (016) 21-1339	SURVIVAL LIST Jack Tillman (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BACK TO THE FUTURE III Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	MEGACITY NU METRO MMABATHO (0140) 2-3553 MON-SAT: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SUN: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
COURAGE MOUNTAIN Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	HARD TO KILL Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266	THE DELINQUENTS Kylie Minogue, Charlie Schlatter (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
150 JOE VERSUS THE VOLCANO Tom Hanks, Meg Ryan (A) MON-FRI: 6.00, 8.30, SAT: 2.30, 6.00, 8.30	INTERNAL AFFAIRS Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
150 AN INNOCENT MAN Tom Selleck (2-18) MON-FRI: 6.00, 8.30, SAT: 2.30, 6.00, 8.30	SKI PATROL Roger Rose, Martin Mull (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
CINE MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830	NU METRO NELSPRUIT 1-3 The Promenade (01311) 25767
NOW SHOWING: ALL DOGS GO TO HEAVEN An Animated Adventure (A)	Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

NU METRO THEATRES	
NOW SHOWING 20-26 July	
NU METRO OSCAR	
Jeppe Street, Sunnyside 341-7682	
Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	
NU METRO SUNNYSIDE Esselen Street 44-9867	
Ski Patrol Red-Hot Comedy Action (A) Roger Rose, Martin Mull DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
NU METRO VILLAGE 1-2 Sunnyside 44-6096	
INTERNAL AFFAIRS Action (2-19) Richard Gere, Andy Garcia DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
Joe Versus The Volcano Action Comedy (A) Meg Ryan, Tom Hanks DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
NU METRO 1-7 Menlyn Park 47-4568	
Pretty Woman Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	
The Little Mermaid A Walt Disney Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
CAT CHASER A Sexy Crime Thriller (2-19) Peter Weller, Kelly McGillis DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
Joe Versus The Volcano Action Comedy (A) Meg Ryan, Tom Hanks DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
Ski Patrol Red-Hot Comedy Action (A) Roger Rose, Martin Mull DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
sex, lies and videotape Award Winning Sex Drama (2-18) James Spader, Andie MacDowell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266	
400 Joe Versus The Volcano Action Comedy (A) Meg Ryan, Tom Hanks MON-FRI: 6.00, 8.30, SAT: 2.30, 6.00, 8.30	
150 AN INNOCENT MAN Drama (2-18) Tom Selleck MON-FRI: 6.00, 8.30, SAT: 2.30, 6.00, 8.30	
NU METRO NELSPRUIT 1-3 The Promenade (01311) 25767	
Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	
Ski Patrol Red-Hot Comedy Action (A) Roger Rose, Martin Mull DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
ODD BALL HALL A Wacky Comedy (A) Don Ameche, Burgess Meredith DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	
BOOK AT COMPUTICKET	

NU METRO THEATRES	
NOW SHOWING 20-26 July	
NU METRO STUTTAFORDS 1-3	NU METRO FISH HOEK 1-3
TOWN SQUARE 26-1818	TOWN SQUARE 82-2404
Pretty Woman Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	Pretty Woman Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Next of Kin Explosive Action Drama (2-18) Patrick Swayze, Helen Hunt DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	Next of Kin Explosive Action Drama (2-18) Patrick Swayze, Helen Hunt DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO SEA POINT 1-4 MAIN ROAD 434-7951	NU METRO BRACKENFELL 1-4 CHECKERS CENTRE 981-8100
Pretty Woman Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	Pretty Woman Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Little Mermaid A Walt Disney Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	The Little Mermaid A Walt Disney Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Next of Kin Explosive Action Drama (2-18) Patrick Swayze, Helen Hunt DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	Next of Kin Explosive Action Drama (2-18) Patrick Swayze, Helen Hunt DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
NU METRO OSCAR ADDERLEY STREET 45-2585	NU METRO 1-2 MITCHELL'S PLAIN 32-2040
sex, lies and videotape Award Winning Sex Drama (2-18) James Spader, Andie MacDowell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00	A Summer Story Romantic Drama (A) James Wilby, Imogen Stubbs PLUS Next of Kin Explosive Action Drama (2-18) Patrick Swayze, Helen Hunt MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30, SAT: 11.00, 3.30, 8.00
NU METRO RONDEBOSCH MAIN ROAD 685-4569	Blind Fury Action (2-14) Rutger Hauer PLUS Casualties Of War Action Thriller (2-19) Michael J. Fox MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30, SAT: 11.00, 3.30, 8.00
Back To The Future III Action Comedy Adventure (A) Michael J. Fox, Christopher Lloyd DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15	BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

FILMS

******Voortreflik**
 ******Sterk aanbeveel**
 *****Sien gerus**
 ****So-so**
 ***Vermas jy nugter is**
 - **Prente sonder sterretjies**
 is nog nie beoordeel nie

**** **SEX, LIES AND VIDEOTAPE** - Andie McDowell speel die rol van 'n ongelukkige huisvrou en James Spader speel 'n soort hippie met seksuele probleme in die wonderlike flik wat 'n Palm D'Or by die Cannes-filmfees ingepalm het.

**** **PRETTY WOMAN** - Richard Gere is 'n sakeman, kompleet met grys 'sadies', wat perongeluk op 'n prostituee val. Julia Roberts (van Steel Magnolias-faam) is die vriendelike prostituee. 'n Lokettreffer.

**** **MY LEFT FOOT** - Met Daniel Day Lewis in die hoofrol as 'n paraplegiese skrywer en kunstenaar in die flik wat vir verskeie tekenings benoem is.

**** **TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES** - Die flik oor vier baie dapper skilpaaië, 'n pragtige joernalis genaamd April en die boef Shredder, is uiteindelik hier.

**** **SHIRLEY VALENTINE** - 'n Huisvrou los die skottelgoed vir 'n minuut of twee en vat die pad Griekeland toe waar sy verlief raak op die lewe. Met Pauline Collins.

**** **STORMY MONDAY** - Melanie Griffith, Tommy Lee Jones en Sting speel in die romantiese riller.

*** **THE FABULOUS BAKER BOYS** - 'n Lekker agteroorst-flik oor 'n pragtige sangeres (Michelle Pfeiffer) wat twee broers se lewe (en bankbalans) oppik met haar pragtige stem en lyf. Ook met Jeff en Beau Bridges.

*** **DRIVING MISS DAISY** - 'n Flik oor 'n ouerige dame wat noodgedwonge vir haar 'n motorbestuurder moet aanskaf.

*** **QUEEN OF HEARTS** - 'n Seun onthou sy jeugjare, verander sy familie se lewe tydens een aand se kaartspel en verlang na die cappuccino-masjien. Met Anita Zagaria, Joseph Long en Ian Hawkes.

*** **GETTING IT RIGHT** - 'n 31-jarige maagd (hy's boonop 'n man) besluit dat hy moeg is om nie te weet waarom alles (behalwe geld) in die lewe draai nie. Met Lynn Redgrave en Jesse Birdsall.

*** **FANTASIA** - Die 50ste herdenking van Walt Disney se fantasie-film met Leopold Stokowski en die Philadelphia-orkes.

** **THAT SUMMER OF WHITE ROSES** - 'n Man probeer wys dat hy nog 'n man is, 'dis oorlog, 'n mooi vrou raak op hom verlief en op 'n stadium is daar baie spanning. Gebaseer op 'n ware verhaal. Met Tom Conti en Susan George.

** **MADAME SOUSATZKA** - Shirley MacLaine speel die hoofrol en dit alleen regverdig 'n kuertjie by die flik.

** **MANIKA, MANIKA** - 'n Verhaal van 'n jong meisie

wat in haar tweede lewe haar vorige man ontmoet. Met Julian Sands.

** **THE LITTLE MERMAID** - Hans Christian Anderson se verhaal oor 'n mermin wat graag 'n mens wil word. Wenner van twee Academy-toekennings.

** **BACK TO THE FUTURE III** - Wonder waarheen is hulle dié keer. Steven Spielberg het seker 'n plek gekry. Met Michael J. Fox, Christopher Lloyd en Mary Steenburgen.

** **DELINQUENTS** - Kylie Minogue in 'n flik oor twee tieners wat nie hulle mind

kan opmaak of hulle wil of nie wil nie, en dis al. Charlie Schlatter is die tienerseun wat die probleem deel.

* **LISTEN TO ME** - Iemand luister nie vir iemand nie in die drama oor drie vriende met probleme. Met Kirk Cameron, Jami Gertz en Tim Quill.

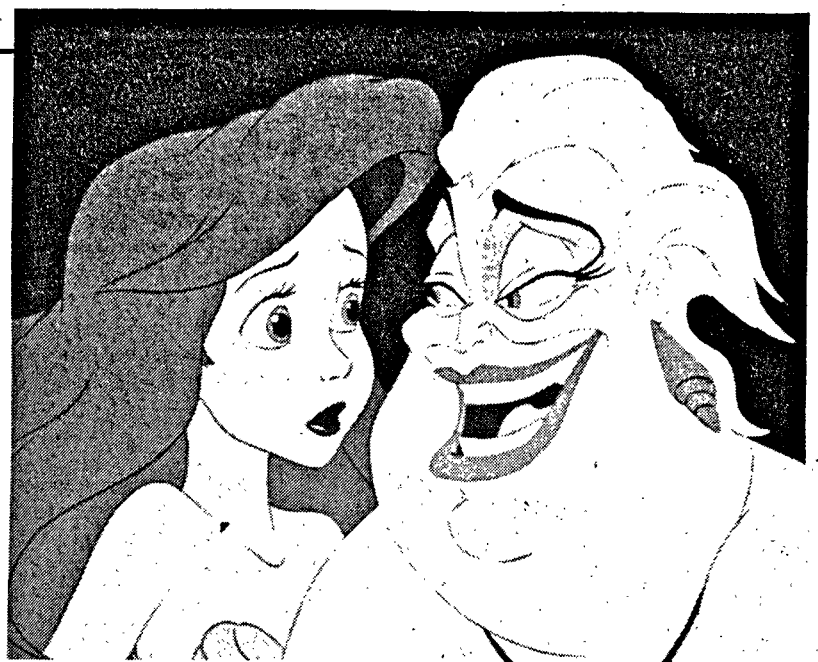
* **SKI PATROL** - 'n Vreeslike vervelike flik oor 'n klomp jong Amerikaners wat die winter in die berge deurbing (waar dit baie sneeu) en hoe hulle 'n ski-oord uit die kloue van 'n klomp gretige boewe red.

* **IMMEDIATE FAMILY** - 'n Emosionele film met

Glenn Close in 'n baie ongewone rol. 'n Getroude paartjie wat nie kinders kan hê nie, besluit om die baba van 'n verwagtinge tiener aan te neem. Ook met James Woods.

Vervolg op bl B8

Regs: Ariel en die nare heks Ursula uit 'n toneel in die wonderlike film **THE LITTLE MERMAID**.

Kaapstad

SK WORD NOU VERTOON VRYDAG en SATURDAG 20 en 21 JULIE 1990

ROLPRENTE

TEATERS VOORUITBESPREKING BY COMPUTICKET (NAVRAE (021) 21-4715)

Blue Route	Goue Akker
Tokai Blourosentrum, Tel. 75-3030 DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.00 nm VRY/SAT: 10.00, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm MIDDESTAD, TEL. 25-2720 DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.00 nm VRY/SAT: 10.00, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm JOHN (NIGHT COURT) LARROQUETTE • MADHOUSE Kirstie: LOOK WHO'S TALKING ALLEY & JOHN (NIGHT COURT) LARROQUETTE IN THE HILARIOUS COMEDY! DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) SAANS: 7.45 en 10.00 nm ALLEEN JEFF BRIDGES • MICHELLE PFEIFFER • BEAU BRIDGES • THE FABULOUS BAKER BOYS VOLWASSE DRAMA (2-18)	Tygervallei Tygervalleisentrum, Bellville Tel. 948-6710 DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 10.00 nm VRY/SAT: 10.00, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 7.45, 9.45 nm WALT DISNEY SE HUMORISTIESE AVONTUUR - • THE LITTLE MERMAID Verbysterend - Genotvolle tekenprent vir ALMAL SAANS: 7.45 en 10.00 nm ALLEEN AKSIE POLISIE-RILLER - (2-19)
Maynard Mall Wynberg	Kine Parow
HOOFWEG, TEL. 781-0131 DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 10.00 nm VRY/SAT: 10.00, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm MAAN-DO: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.45, 7.45, 9.45 nm WALT DISNEY SE HUMORISTIESE AVONTUUR - • THE LITTLE MERMAID Verbysterend - Genotvolle tekenprent vir ALMAL SAANS: 7.45 en 10.00 nm ALLEEN AKSIE POLISIE-RILLER - (2-19)	Sanlamersentrum, Parow Tel. 92-5126 VRY/SAT: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.00 nm MAAN-DO: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.30 en 8.30 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm VRY/SAT: 10.00, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm MAAN-DO: 10.00, 12.30, 2.45, 5.45 en 8.00 nm JOHN (NIGHT COURT) LARROQUETTE • MADHOUSE Kirstie: LOOK WHO'S TALKING ALLEY & JOHN (NIGHT COURT) LARROQUETTE IN THE HILARIOUS COMEDY! DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm HELLO! ONS IS HIER • TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES LENG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDEK (Almal) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.15, 10.15 nm KIRK CAMERON • JAMI GERTZ • LISTEN TO ME Mede-speler Roy Scheider - Dis ontrent die lewe (2-14) DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45,

FILMS

ONAFHANKLIKE ROLPRENTTEATERS

KAAPSTAD

LABIA - Oranjestraat 68:

Vanaand:
Screen 1:
 3.45 The Life of J.S. Bach.
 5.45 One deadly Summer.
 8.00 Scouans!
 10.30 Lair of the White Worm.
Screen 2:

4.15 La Lectrice.
 6.15 My Sweet Little Village.
 8.15 Eat a Bowl of Tea.
 10.15 Salome's Last Dance.

Saterdag:
Screen 1:
 10.15 Gleaming the Tube.
 2.00 My Sweet Little Village.
 3.45 The Life of J.S. Bach.

5.45 Scouans!
 8.15 One Deadly Summer.
 10.30 Salome's Last Dance.
Screen 2:
 1.45 The Life of Anton Bruckner.
 4.00 La Lectrice.
 6.00 My Sweet Little Village.
 8.00 Eat a Bowl of Tea.
 10.00 Lair of the White Worm.
 (021) 24-5927.

JOHANNESBURG

MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow:
 A CLOCKWORK ORANGE wys vandag en Saterdag om 3, 6 en 9nm.
 Volgende week wys DR STRANGELOVE. Tel: (011) 642-8915.

Links: Malcolm McDowell in Stanley Kubrick se flik A CLOCKWORK ORANGE wat vandag en Saterdag by die Mini Cine in Hillbrow wys.

DIÉ WEEK SE TV

VRYDAG 20 JULIE

TV1
 6.00 Goeie Móre SA
 12.00 Britse Ope gholf
 2.30 Rags to Riches
 3.30 The Racoons
 4.00 Bible Story
 4.05 Santa Barbara
 4.30 Peanuts
 5.00 Grapevine
 5.15 Fast Forward
 5.45 News
 6.00 TopSport
 7.00 The Dirty Dozen
 8.00 Nuus
 8.45 Police File
 9.00 Venrietta
 10.00 Die geheime laai
 11.00 Britse Ope gholf
 11.30 Nana Mouskouri in Athene
 12.05 Oordenking

TV2
 5.57 Dramareeks
 6.27 Epilogue
 6.30 In depth programme
 7.00 News
 7.31 Imalini
 8.15 Video Juke Box

TV3
 5.57 Dramareeks
 6.27 Epilogue
 6.30 News
 7.00 In depth programme
 7.31 Imalini
 8.15 Video Juke Box

TV4
 9.04 The Woman in Red - kyk onder hoogtepunte
 10.39 Barry Manilow on Broadway
 11.42 MASH

M-NET
 10.30 Back to the Future
 12.30 Indian Cookery
 1.00 Animalympics
 2.30 The Human Race Club
 3.00 The Smurfs
 3.25 Wildfire
 3.50 Dino Riders
 4.15 Inspector Gadget
 4.40 The Flintstone Kids
 5.00 Hot Hits
 Oop Tyd
 6.00 Loving
 6.30 Sport Intekenare
 7.00 Double Standard
 8.40 Tour de France
 9.05 Secret Passions - kyk onder hoogtepunte
 10.40 60 Minutes
 11.00 Detective Sadie and Son
 12.30 Deadly Care

SATERDAG 21

TV1
 5.57 Oggendboodskap
 6.00 Opvoedkundige TV
 6.30 Agriforum
 7.00 Goeie Móre SA
 9.00 Opvoedkundige TV
 11.00 Oskapades
 11.10 Die Robinsons
 11.35 Oorlewing
 12.00 TopSport
 6.00 Nuus
 6.15 Kompas

6.20 Boeremusiek-kompetisie
 7.00 Britse Ope gholf
 8.00 News
 8.35 LA Law
 9.30 Ice Castles - kyk onder hoogtepunte
 11.25 The Thorns
 11.50 Epilogue

TV2
 11.00 Educational
 Rendezvous
 3.10 TopSport
 6.30 Epilogue
 6.45 News
 7.01 Top 20
 8.55 Oordenking

TV3
 11.00 Educational
 Rendezvous
 3.00 TopSport
 6.27 Epilogue
 6.30 Nuus
 6.45 In depth programme
 7.00 Top 20
 8.55 Oordenking

TV4
 6.02 Mr Belvedere
 9.52 Kupid
 10.36 Benson
 11.03 Our House
 11.53 Sledge Hammer
 11.32 TopSport

M-NET
 7.00 K-TV
 11.00 The Jazz Singer
 12.50 Sting - kyk onder hoogtepunte
 2.30 Motorsport
 3.30 Rugby
 5.00 Motorsport
 5.30 State of Europe
 Oop Tyd
 6.00 Diamonds Intekenare
 7.00 The British Royal Family
 8.30 Tour de France
 9.00 The Good Wife - kyk onder hoogtepunte
 11.00 Dark Horse
 12.15 Shooter

SONDAG 22

TV1
 12.30 Music and the Spoken Word
 1.00 Tao Tao
 1.30 ZET!
 1.40 The Gummi Bears
 2.00 Walt Disney-flik
 3.00 Britse Ope gholf
 5.45 Streetwise
 6.05 Life Style
 6.35 Thy Kingdom Come
 7.00 50/50
 8.00 Nuus
 9.00 Britse Ope gholf
 10.00 Dvorak-Dumky-trio
 10.40 Lig vir die wêreld

TV2
 1.00 TopSport
 5.57 Vulkane
 6.30 In depth programme
 7.45 Nuus
 7.01 Maskehane
 7.55 Oordenking

TV3
 12.00 TopSport
 5.57 Terasse

6.30 News
 6.45 In depth programme
 7.01 Imahlasedi a Tumelo
 7.55 Oordenking

TV4
 10.00 Impressions
 12.00 TopSport
 9.04 Shadow of Doubt
 10.24 Muzik a la Carte
 10.58 TopSport

M-NET
 7.00 Indiese programme
 10.30 Portugese programme Intekenare
 1.30 Care Bears
 2.00 Mac and Mutley
 2.30 Superbook
 3.00 The Swiss Family Robinson
 5.15 Heart of the Matter
 Oop Tyd
 6.00 Beauty and the Beast Intekenare
 7.00 Carte Blanche
 8.00 Survivors
 8.30 The House on Carroll Street - kyk onder hoogtepunte
 10.40 Tour de France
 11.35 ATP Tennis Volvo Hall of Fame kampioenskappe

MAANDAG 23

TV1
 6.00 Goeie Móre SA
 2.30 Teleskool
 4.05 Santa Barbara
 4.30 Just the Ten of Us
 5.00 Innovations
 5.15 Bionic Six
 5.45 News
 6.00 Antenna
 7.00 The Game
 8.00 Nuus

9.00 TopSport
 10.00 St Eligius
 10.50 Oordenking
 11.00 TopSport

TV2
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Disneyland
 5.58 Hello Kitty's
 6.27 Epilogue
 6.30 In depth programme
 7.00 News
 7.31 Police File
 8.00 Velaphi
 8.30 Ziyaduma

TV3
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Disneyland
 5.58 Dikolong
 6.27 Epilogue
 6.30 News
 7.00 In depth programme
 7.31 Police File
 8.00 After 8
 8.30 Sediba Sa Moya

TV4
 5.00 Capitol
 5.30 The Bold and the Beautiful
 9.03 Family Ties
 9.30 Dynasty
 10.23 Hunter
 11.16 Rock 'n Roll Palace

M-NET
 10.30 Legal Eagles
 12.20 60 Minutes
 3.00 The Smurfs
 3.25 My Little Pony
 3.50 Maxie's World
 4.15 Inspector Gadget
 4.40 Heathcliff
 5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
 5.35 Spartakus and the Sun
 Oop Tyd
 6.00 Loving

6.30 Perfect Strangers Intekenare
 7.00 48 Hours
 8.00 Only One Earth
 9.00 Blood Vows - kyk onder hoogtepunte
 10.30 60 Minutes
 11.00 Double Standard

DINSDAG 24

TV1
 6.00 Goeie Móre SA
 2.30 Teleskool
 3.30 Oscar
 3.45 Wielie Walie
 4.00 Rustelose jare
 5.00 As die eeu draai
 5.15 Moorivier
 5.45 Nuus
 6.00 Kompas
 6.05 Antenne
 7.00 Fox en vennote
 8.00 News
 9.00 Dallas
 10.00 The Golden Girls
 10.30 No Jacket Required
 11.00 TopSport
 12.00 Evening Prayer

TV2
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Countries
 4.46 Dealing with Dogs
 5.58 Centurions
 6.27 Epilogue
 6.30 In depth programme
 7.31 Tydskrifprogram

TV3
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Countries
 4.45 Dealing with Dogs
 5.58 Thakaneng
 6.27 Epilogue
 6.30 News
 7.00 In depth programme
 7.31 Musiek

TV4
 5.00 Capitol
 5.30 The Bold and the Beautiful
 9.04 Murder by Death
 10.47 My Two Dads
 11.13 Paradise

M-NET
 10.30 The Elephant Man
 3.00 The Smurfs
 3.25 My Little Pony
 3.50 Maxie's World
 4.15 Inspector Gadget
 4.40 Heathcliff
 5.10 Teenage Muntant Hero Turtles

WOENSDAG 25

TV1
 6.00 Goeie Móre SA
 2.30 Teleskool
 3.30 The Adventures of Teddy Ruxpin
 4.00 Bible Story
 4.05 Santa Barbara
 4.30 Day by Day
 5.00 Innovations
 5.15 ZAPMAG
 5.45 News
 6.00 Antenna
 7.00 Space Experience
 7.30 Who's the Boss
 8.00 Nuus
 9.05 Die Rondloper
 10.00 Alfred Hitchcock bied aan...
 10.30 TopSport
 11.30 Oordenking

TV2
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Countries
 4.46 Dealing with Dogs
 5.58 Centurions
 6.27 Epilogue
 6.30 In depth programme
 7.31 Tydskrifprogram

TV3
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Countries
 4.45 Dealing with Dogs
 5.58 Thakaneng
 6.27 Epilogue
 6.30 News
 7.00 In depth programme
 7.31 Musiek

TV2
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Training and development
 5.58 Jeugdrama
 6.27 Epilogue
 6.30 In depth programme
 7.00 News
 7.26 Bathathe

TV3
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 Training and Development
 5.58 G I Joe
 6.27 Epilogue
 6.30 News
 7.00 In depth programme
 7.26 Crossbow

TV4
 5.00 Capitol
 5.30 The Bold and the Beautiful
 9.04 Poor Little Rich Girl
 9.58 Night Court
 10.26 Lokval

M-NET
 10.30 Detective Sadie and Son
 12.00 Saturday Night
 3.00 The Smurfs
 3.25 My Little Pony
 3.50 Diplodo
 4.15 Inspector Gadget
 4.40 Heathcliff

5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
 5.35 Spartakus and the Sun
 Oop Tyd
 6.00 Loving
 6.30 Doctor Doctor Intekenare
 7.00 Secret Passions
 8.45 60 Minutes
 9.00 Defense Play - kyk onder hoogtepunte
 10.30 Saturday Night
 11.00 The Last Dragon

DONDERDAG 26

TV1
 6.00 Goeie Móre SA
 2.30 Teleskool
 3.30 Wysheid van die kabouters
 4.00 Rustelose jare
 5.00 Wetenskap in werking
 5.15 Tekkies
 5.45 Nuus
 6.00 Kompas
 6.05 Antenne
 7.00 Binnekring
 8.00 News
 9.00 thirtysomething
 10.00 The City
 10.30 Diagonal Street
 11.00 TopSport
 12.00 Face to Face

TV2
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 AIT
 4.42 Stepping into Rhythm
 5.58 Tydskrifprogram
 6.27 Epilogue
 6.30 In depth programme
 7.00 News
 7.31 526
 8.00 Crossbow
 8.30 Jazz

TV3
 4.13 Featherfoot Farm
 4.25 AIT
 4.42 Stepping into Rhythm
 5.58 Kickers
 6.27 Epilogue
 6.30 News
 7.00 In depth programme
 7.31 Pick-a-Box
 8.00 Nong Seakaladi
 8.30 Jazz

TV4
 5.00 Capitol
 5.30 The Bold and the Beautiful
 9.04 Poor Little Rich Girl
 10.01 Movie Focus
 10.29 The Nutt House
 10.56 T.J. Hooker

M-NET
 10.30 The Good Wife
 12.00 The Stronger
 3.00 The Smurfs
 3.25 Wildfire
 3.50 Dino Riders
 4.15 Inspector Gadget
 4.40 Heathcliff
 5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
 5.35 Slimer
 Oop Tyd
 6.00 Loving
 6.30 The Wonder Years Intekenare
 7.00 Revue Plus
 8.00 Royalty Special
 9.00 Little Dorrit (deel 2)
 12.00 The Elephant Man

En dan is daar Sting

'N JONG student raak betrokke by 'n Internasionale spioenasienetwerk toe sy vriendin se pa skielik vermoor word terwyl hy aan 'n geheime plan vir die regering werk. DEFENSE PLAY wys Woensdagaand op M-Net met David Oliver, Susan Ursitti en Eric Gilliom in die hoofrolle.

ICE CASTLES wat Saterdagagaand op TV1 wys, is die verhaal van 'n talentvolle jong ysskaatskampioen wat in 'n tragiese ongeluk betrokke raak. Met Lynn-Holly Johnson, Robby Benson en Tom Skeritt.

In BLOOD VOWS: THE STORY OF A MAFIA WIFE Maandagaand op M-Net, trou 'n jong weesmeisie met 'n prokureur, min wetend dat sy deur haar huwelik deel van die Mafia-familie word. Met Melissa Gilbert en Joe Penny.

Saterdagagaand kan die pragtige Rachel Ward (van Thorn Birds-faam) in THE GOOD WIFE op M-Net gesien word. Die geluk van 'n jonggetroude Australiese paartjie word bedreig toe 'n sjarmante nuwe kroegman in die dorp kom woon. Ook met Bryan Brown en Sam Neill.

THE HOUSE ON CARROLL STREET wys Sondagagaand op M-Net met Kelly McGillis en Jeff Daniels in die hoofrolle. 'n Jong fotoredaktrise en 'n geheime agent raak verlief op mekaar toe sy die teiken van 'n regeringsondersoek word en weler om haar bronne te verkap. Ook met Jessica Tandy.

'n Jonggetroude paartjie besoek 'n ou herberg waar die gees van 'n kroegmeisie - wat jare tevore gehang is weens moord op haar minnaar - hulle begin te pla in SECRET PASSIONS wat vanaand op M-Net wys. Met Susan Lucci, John James en Marcia Strassman.

WOMAN IN RED kan ook vanaand op TV4 gesien word. 'n Getroude man met twee kinders klim amper daar en dan uit sy broek uit toe hy 'n pragtige meisie (met 'n oranje rok aan) in sy kantoorblok gewaar. Hy besluit om haar te bel. Daardie selfde middag vind hy lets by sy drie vriende op die tennisbaan uit wat sake vir hom kan bemoeilik. Met Kelly le Brock en Gene Wilder.

STING kan Saterdagmiddag op M-Net in 'n program oor sy lewe saam met die groep Police, sy kinders en vrou asook sy solo-loopbaan gesien word.

Gidse saamgestel deur DEBBIE AMOS

THE CULTURAL REVOLUTION CONTINUES - B3